

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

ÚSTAV SOUDNÍHO INŽENÝRSTVÍ

INSTITUTE OF FORENSIC ENGINEERING

PROJEKT JEDNOTNÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY PRO ZNALECKOU ČINNOST

PROJECT OF UNIFORM EDUCATION SYSTEM FOR EXPERT ACTIVITIES

DIZERTAČNÍ PRÁCE

DOCTORAL THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Mgr. Kateřina Pivoňková

ŠKOLITEL

SUPERVISOR

doc. Ing. Pavel Alexandr, CSc.

BRNO 2016

Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DISERTAČNÍ PRÁCE

student(ka): Mgr. Kateřina Pivoňková

který/která studuje v **doktorském studijním programu**

obor: **Soudní inženýrství (3917V001)**

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma disertační práce:

Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost

v anglickém jazyce:

Project of Uniform Education System for Expert Activities.

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Rešerší současného stavu poznání, publikací a praxe v okolních i vzdálenějších státech Evropy analyzovat problematiku úpravy znalecké činnosti včetně systému vzdělávání a pomocí vybraných metod sociologického výzkumu vytvořit projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost, který zahrne jak období před jmenováním znalce, tak i po jeho zápisu do seznamu znalců, bude zobecněn pro všechny znalecké obory s možností praktického využití při vzdělávání a dohledu nad znaleckou činností.

Cíle disertační práce:

Navrhnout systematický a přehledný projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost pro všechny znalecké obory, odvětví, příp. specializace, vymezit celoživotní

vzdělávání znalců jak v rovině teoretické, zejména právní, tak v rovině odborné. Projekt musí splňovat podmínku realizace a praktického dlouhodobého využití v oblasti znalecké činnosti.

Díličními cíli disertační práce jsou:

- a) převzít či upravit dosavadní metodiky a v praxi ověřené způsoby celoživotního vzdělávání znalců a zapracovat je do projektu vzdělávací soustavy
- b) zahrnout do projektu i systém vzdělávání osob, které o jmenování znalcem teprve usilují
- c) vytvořit systém celoživotního vzdělávání při zohlednění přístupů andragogiky a androdidaktiky.

Seznam odborné literatury:

ALEXANDR, Pavel a kol. *Forenzní ekotechnika: les a dřeviny*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 625 s. ISBN 978-80-7204-681-2.

BRADÁČ, Albert a kol. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. 220 s. ISBN 80-7204-365-X.

BRADÁČ, Albert a kol. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 242 s. ISBN 978-80-7204-704-8.

Vedoucí disertační práce: doc. Ing. Pavel Alexandr, CSc.

Termín odevzdání disertační práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2016/2017.

V Brně dne 19. října 2016

L.S.

doc. Ing. Aleš Vémola, Ph.D.

ředitel vysokoškolského ústavu

Abstrakt

V disertační práci jsou uvedeny a popsány jednotlivé části projektu jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost. Na základě rešerší byly zmapovány právní přístupy k řešení znalecké činnosti ve vybraných státech Evropy. Problémovou situací je skutečnost, že v současné době právní úprava znalecké činnosti v ČR nezahrnuje povinnost celoživotního vzdělávání znalců, nekonkretizuje způsoby a formy ověřování kvalifikačních předpokladů před jmenováním znalce, ani nijak neupravuje jeho další vzdělávání po zápisu do seznamu znalců. Navržená soustava je rozdělena do dvou základních částí: před jmenováním znalce, zabývající se kvalifikačními předpoklady a způsobem jejich ověření správními orgány, a po jmenování znalce a jeho zápisu do ústředního seznamu znalců, zabývající se celoživotním vzděláváním po celou dobu výkonu znalecké činnosti, jeho formami a obsahem. Jako zdroje informací byly využity některé základní metody sociologického výzkumu (zejm. pilotní semináře a dotazníková šetření), které jsou v práci vyhodnoceny. Z výsledků jsou zpracovány relevantní závěry zapracované do jednotlivých blíže popsaných částí navržené vzdělávací soustavy, v nichž byly zohledněny i již existující semináře a školení. Za účelem pravidelného ověřování odborné způsobilosti znalce je rozpracován kreditní systém, periodicita ověřování statutu odborné způsobilosti znalce i způsob evidence v Indexu odbornosti znalce.

Klíčová slova

jednotná vzdělávací soustava pro znaleckou činnost; celoživotní vzdělávání, znalec, pilotní seminář, dotazníkové šetření, kreditní systém, Index odbornosti znalce

Abstract

Particular parts of the project 'Uniform Education System for Expert Activities' are listed and described in this dissertation. Legal approaches to the issue of expert activities in selected European countries were mapped on the basis of researches. The fact that the current legal regulation of expert activities in the Czech Republic does not include the obligation of the lifelong learning of experts, does not specify the ways and forms of

verifying of qualification requirements before appointing to the office, and also does not provide for the further educating after the registering on the list of experts, is seen as a problematic situation. The suggested system is divided in two basic parts: before registering the expert on the list of experts, focusing on the qualification requirements and the way of their verification by administrative authorities, and after appointing to the office and registering to the central list of experts, focusing on lifelong learning during the whole time of practising of the profession, as well as on the form and content. Some basic methods of sociological survey (especially introductory seminars and questionnaire surveys) were used as the information source. These data were evaluated and applicable conclusions were compiled and integrated into in more detail described components parts of the suggested education system, in which also the already existing training courses and workshops were taken in consideration. For the purpose of regular verifying of expert's professional qualification, a credit system was developed, as well as the periodicity of verifying of the expert's professional qualification and the form of record keeping in the Index of Expert's Professionalism.

Key words

Uniform Education System for Expert Activities, lifelong learning, expert, introductory seminar, questionnaire surveys, credit system, Index of Expert's Professionalism

Bibliografická citace:

PIVOŇKOVÁ, K. Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost. Brno, 2016. Disertační práce. Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství. Vedoucí disertační práce doc. Ing. Pavel Alexandr, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem disertační práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 19. října 2016

.....

podpis doktoranda

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému školiteli doc. Ing. Pavlu Alexandrovi, CSc. za cenné rady k jednotlivým kapitolám v průběhu práce, Ing. Ludku Prausovi, Ph.D. za spolupráci na pilotním semináři a JUDr. Věře Šimůnkové za podporu, cenné připomínky a odborné rady z oblasti právní úpravy znalecké činnosti.

Obsah

1. ÚVOD	11
2. ZAMĚŘENÍ A CÍL DISERTAČNÍ PRÁCE	13
3. TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK A SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	15
3.1 Terminologický slovník	15
3.2 Seznam použitých zkratk	19
4. SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA	20
4.1 Přehled legislativy pro ČR (platnost k 31. 8. 2016).....	20
4.2 Přehled legislativy a jiných zdrojů – ostatní vybrané státy (platnost k 31. 8. 2016) ...	21
5. CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO STAVU ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY V ČR A VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPY	23
5.1 Česká republika.....	23
5.1.1 Stručná historie a současný stav znalecké činnosti.....	23
5.1.2 Kvalifikační požadavky na jmenování znalcem.....	26
5.2 Evropa	31
5.2.1 Slovensko	31
5.2.2 Francie	33
5.2.3 Dánsko, Belgie, Bulharsko	33
5.2.4 Nizozemí	34
5.2.5 Litva	34
5.2.6 Rakousko.....	35
5.2.7 Slovinsko	36
5.2.8 Německo.....	36
5.2.9 Polsko	37
5.2.10 Spojené království Velké Británie a Severního Irska – Anglie, Wales	38
5.2.11 Spojené království Velké Británie a Severního Irska – Skotsko, Irsko	39
5.2.12 Estonsko	39
5.2.13 Itálie	39
5.2.14 Norsko ..	40
5.2.15 Shrnutí evropského pojetí znalecké činnosti	40
6. ZDROJE INFORMACÍ – VYBRANÉ METODY SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU	42
6.1 Pilotní jednodenní a vícedenní semináře	42
6.1.1 Jednodenní semináře	43

6.1.2	Vícedenní semináře	48
6.2	Dotazníková šetření	57
6.2.1	Dotazníkové šetření, KS v Praze, leden – březen 2016	57
6.2.2	Dotazníkové šetření, ÚSI VUT v Brně, cvičení MSP, 20. 4. 2016	63
6.3	Rešerše stížností, KS v Praze	69
6.4	Systémová analýza, kontroly ZD a ZP u KS v Praze	72
6.5	Řízený skupinový rozhovor, expertní interview	74
6.5.1	Řízený skupinový rozhovor	74
6.5.2	Expertní interview	77
6.6	Shrnutí výsledků vybraných metod sociologického výzkumu	81
7.	PROJEKT JEDNOTNÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY PRO ZNALECKOU ČINNOST	82
7.1	Všeobecné kvalifikační požadavky před jmenováním znalce	85
7.1.1	Vysokoškolské vzdělání	85
7.1.2	Specializační studium	86
7.1.3	Odborná praxe	86
7.1.4	Poradní sbor znalců	87
7.2	Celoživotní vzdělávání znalců a jeho formy	92
7.2.1	Garanti a organizátoři CVZ	93
7.3	Dvoustupňový kreditní systém	97
7.3.1	Stupeň všeobecný (základní)	98
7.3.2	Stupeň specializovaný (vyšší)	99
7.4	Kreditní ohodnocení	103
7.4.1	Počet kreditů za jednotlivé formy CVZ	103
7.5	Index odbornosti znalce – evidence forem CVZ, archivace	105
7.6	Statut odborné způsobilosti znalce	107
7.6.1	Splnění podmínky CVZ	108
7.6.2	Nesplnění podmínky CVZ	108
7.6.3	Zakotvení povinnosti CVZ v právní úpravě	108
8.	VÝSLEDKY A PŘÍNOS DISERTAČNÍ PRÁCE	110
9.	ZÁVĚR	115
10.	SUMMARY	117
11.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ, LITERATURA	119
12.	SEZNAM PUBLIKOVANÝCH VLASTNÍCH PRACÍ	124

1. ÚVOD

S rostoucím tempem právní regulace různorodých oblastí života ve společnosti a stále vyšší specializací vědních oborů musí soudy a jiné orgány při své rozhodovací činnosti řešit také stále odbornější otázky. Některé z nich nejsou řešitelné bez dostatečné specializované kvalifikace. Orgány veřejné moci proto stále častěji využívají služeb odborných konzultantů – „soudních znalců“. Soudní znalec (správně jen znalec) zpracovává znalecké posudky a vykonává jinou odbornou činnost pro potřeby především soudu, ale i jiných orgánů, institucí a osob. Kromě zvyšujícího se vlivu znalců na výsledek civilních či trestních řízení je terčem kritiky široké laické veřejnosti nejen jejich morálka a svědomí, ale zejména jejich odbornost a vzdělání.

Znalecký posudek je dnes chápán jako druh důkazního prostředku, znalec je institutem důkazního práva. Je třeba mít na mysli, že znalec může být v konkrétní kauze pomocníkem kterékoli z procesních stran (např. obžalovaného), tato skutečnost však nesmí snížit objektivitu znaleckého důkazu. V širším slova smyslu se skutečně někdy může zdát, že znalci spolurozhodují např. o omezení svéprávnosti, o prodloužení poskytování ústavní péče v psychiatrické léčebně, vyjadřují se k otázkám deviací u obžalovaných a obviněných, navrhuji výši náhrady za způsobenou škodu, oceňují nemovitosti určené k dražbě či za účelem poskytnutí úvěru, vyjadřují se k péči o nezletilé, hodnotí výchovné prostředí, navrhuji ústavní ochrannou léčbu apod. To vše ale jen v rovině objektivního znaleckého důkazu, neboť znalci v soudním řízení žádná rozhodovací pravomoc nenáleží, ta náleží pouze nezávislému soudu.

K této problematice uvedl v článku „Převyprávění sporu soudních znalců“ [21] v roce 2015 profesor JUDr. Jan Musil, CSc., soudce Ústavního soudu České republiky, že podle něj nefungují mechanismy, které by zajistily výběr kvalitních znalců a soustavnou kontrolu jejich odborné úrovně. Kritéria pro výběr znalců jsou stanovena velmi vágně, procedura jmenování znalců (ministrem spravedlnosti, resp. předsedou krajského soudu) je netransparentní, nepamatuje na efektivní vnější odbornou kontrolu a oponenturu. Průběžná kontrolní činnost ministerstva spravedlnosti se převážně orientuje toliko na formální aspekty (např. vedení znaleckého deníku), málo je zaměřena na ověřování odborné úrovně znalecké činnosti.

V rámci studia doktorského studijního programu P3917 „Soudní inženýrství“ jsem se zaměřila na vytvoření projektu jednotné vzdělávací soustavy pro znalce jak před jejich jmenováním znalcem, tak i v době praktického výkonu znalecké činnosti.

Postavení znalců se vyznačuje zvýšenou společenskou, právní a morální odpovědností, proto je téma odbornosti a kvalifikace u těchto osob často diskutováno.

Navrhovaný projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost, který je řešen předkládanou disertační prací, se týká všech znaleckých oborů, odvětví, příp. specializací.

2. ZAMĚŘENÍ A CÍL DISERTAČNÍ PRÁCE

Téma disertační práce autorky je „**Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost**“.

Původní formulace zadání disertační práce „Vytvoření jednotné vzdělávací soustavy pro vybrané znalecké obory“ byla z podnětu komise u Státní doktorské zkoušky zobecněna tak, aby projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost byl aktuální napříč všemi znaleckými obory, odvětvími, případně specializacemi (pokud s nimi bude nová právní úprava počítat).

Problémovou situací je skutečnost, že v současné právní úpravě není povinnost průběžného vzdělávání znalců výslovně upravena. Systém jednotného celoživotního vzdělávání znalců jak před jejich zápisem do seznamu znalců, tak zejména po tomto zápisu, zcela chybí. Absence celoživotního vzdělávání znalců vyústila v aktivity některých zájmových sdružení a profesních organizací, které se snaží vyvíjet aktivitu směřující k tomuto vzdělávání formou účasti na pravidelných odborných seminářích, které jim zprostředkují nejen informace o aktuálních právních předpisech, bezprostředně souvisejících s výkonem znalecké činnosti, ale i specializovaných seminářích zaměřených na jednotlivé znalecké obory, odvětví, případně specializace. Členství v těchto profesních organizacích (např. Asociace znalců a odhadců, Česká unie soudních znalců v lesním hospodářství, Komora soudních znalců aj.) není povinné. Tyto subjekty zajišťují odborná školení svých členů prostřednictvím externích lektorů, praktikujících znalců nebo soudců. Odborné semináře určené pro znalce jsou již několik let vnímány jako součást celoživotního vzdělávání nejen znalci samými, ale např. i krajskými soudy.

Prvotně formulovaným problémem je zjištění, jaký způsob celoživotního vzdělávání znalců je vhodný v obecné rovině pro všechny znalce, následně pak zjištění forem a periodicita takového vzdělávání podle jejich odborného zaměření. V současné době je celoživotní vzdělávání ponecháno na individuálním zájmu každého jednotlivce, neboť současná právní úprava v ČR otázku celoživotního vzdělávání neřeší.

Hlavním cílem disertační práce je vytvořit projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost, který bude možno využít obecně pro všechny znalecké obory, odvětví, případně specializace, který bude systematický a přehledný a začlení nově navržené přístupy,

které jednoznačně, přehledně, systematicky a plošně vymezí celoživotní vzdělávání znalců jak v rovině teoretické, tedy zejména právní, tak v rovině odborné, tj. prakticky zaměřené na konkrétní odborné znalecké disciplíny.

Díličmi cíli disertační práce jsou:

- a) vycházet z již známých a v praxi ověřených způsobů (např. certifikace, kurzy, specializační studium apod.), které v sobě budou zahrnovat znalosti oboru soudního inženýrství a jeho stávající metodiky, které mohou být převzaty či upraveny
- b) zahrnout do projektu celoživotního vzdělávání již i uchazeče o znaleckou činnost, tedy před jejich jmenováním znalcem
- c) vytvořit kreditní dvoustupňový systém se zohledněním metod a přístupů andragogiky a androdidaktiky.

3. TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK A SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

3.1 Terminologický slovník

ANDRAGOGIKA - (dříve též lidovýchova) je aplikovaná věda o výchově, vzdělávání a o péči o dospělé, respektující všestranně zvláštnosti dospělé populace, zabývající se zvláštnostmi působení pedagogických zákonitostí na dospělou populaci; definuje osobnost dospělého ve výchovném a vzdělávacím procesu, definuje systém výchovy a vzdělávání dospělé populace, jakož i zvláštnosti ve vztahu k ostatním pedagogickým a společenským vědám. Bývá většinou chápána jako synonymum pojmu vzdělávání dospělých, ev. jako věda o vzdělávání dospělých. [24, 28]

ANDRODIDAKTIKA - andragogická disciplína - teorie výuky (vyučování) dospělých, jejímž předmětem jsou cíle, obsah, metody a organizační formy používané ve vzdělávání dospělých. Její specifičnost je především v tom, že respektuje zvláštnosti vzdělávání dospělého posluchače (účastníka vzdělávacího procesu), tj. jeho věk, zdravotní stav, časové možnosti, vztah dospělého k dospělému, jeho informační potřeby (vědomostní i dovednostní) a jejich možnost rychlého praktického využití. [22]

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ - kontinuální proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností a praktických dovedností, a to i nad rámec počátečního vzdělávání. Může být realizováno organizovanou formou (např. formou specializačního vzdělávání, certifikovanými kurzy, inovačními kurzy a odbornými stážemi v akreditovaných zařízeních, účastí na školicích akcích, konferencích, kongresech nebo sympoziích, publikační, pedagogickou a vědecko-výzkumnou činností, vypracováním standardu nebo nového postupu, e-learningovým kurzem nebo samostatným studiem odborné literatury) nebo spontánně, bezděčně. [24, 51]

CERTIFIKACE – prostředek vytvářející důvěru v kompetentnost certifikovaných osob, v jejich specifické znalosti a dovednosti, způsob prokázání odborné způsobilosti fyzické osoby, že splňuje požadavky certifikačních schémat na danou odbornou způsobilost v určené oblasti. Dokladem je certifikát, který je vydáván na základě akreditace certifikačního orgánu. [65]

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ - jedna z kvantitativních metod výzkumu veřejného mínění; prostředkem ke zjišťování názorů vybrané skupiny osob je dotazník, díky této metodě je možné sesbírat velké množství dat s méně podrobnými informacemi. [14, 32]

FORENZNÍ EKOTECHNIKA: les a dřeviny – interdisciplinární nauka o vědeckém, systémovém zjišťování a posuzování stavů a vazeb znaleckého objektu – s důrazem na LES a DŘEVINY – za účelem jejich ohodnocení pro potřeby soudně-znalecké. [ALEXANDR, P. 2010 in: ALEXANDR, P. et al, 2010][1, 2]

IMPAKT FAKTOR – (též Impact Factor) ukazatel hodnotící vědeckou významnost daného časopisu vyjadřovaný citovaností časopisu v poměru k celkovému počtu publikovaných článků, a tím jeho vliv na odezvu u dalších autorů, který se stal určitým měřítkem kvality vědeckých časopisů. Je definován jako poměr počtu citací, které byly zaznamenány v hodnoceném roce na všechny články publikované v daném časopise za předchozí dva roky, k celkovému počtu všech těchto článků. [67]

KREDIT – bodové ohodnocení jednotlivých forem celoživotního vzdělávání znalců

KREDITNÍ SYSTÉM – systém ohodnocení jednotlivých forem celoživotního vzdělávání znalců počtem kreditů

ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ – stručné vyjádření osoby znalé, tj. odborníka v určitém oboru nebo profesi k určitému problému nebo otázce. V rámci soudního dokazování má odborné vyjádření dle § 112 trestního řádu povahu listinného důkazu. Z hlediska obsahu je odborné vyjádření mnohem stručnější, méně časově náročnější než znalecký posudek, nemá stanoveny formální náležitosti, tj. formu, obsah ani rozsah. [12, 13, 46]

ODHADCE - je zaměřen na určitou odbornou oblast, ve které posuzuje předměty z hlediska jejich hodnoty. Profesi může provádět jen odborně vyškolený pracovník. Kromě špičkové znalosti posuzované oblasti je totiž nutné ovládat všechny příslušné předpisy, zákony a vyhlášky, cenový vývoj posuzovaných věcí. Posuzování je prováděno na základě vlastního odborného posouzení stavu věci, stáří, platných zákonů, vyhlášek a předpisů a cenového vývoje v posuzované oblasti. Odhadce pracuje v místech uložení posuzovaných předmětů. Může se jednat jak o prostory uvnitř (byty, domy, obchody, garáže atd.), tak o venkovní prostory (pozemky, stavby, geologie, atd.). [69, 62]

PILOTNÍ (PILOTÁŽ) – zkušební, průzkumný, hlavní, ústřední, úvodní, průkopnický, průzkumový, předběžný (např. projekt). [14, 32]

RECENZOVANÝ ČASOPIS – soubor článků v odborném časopise, které jsou před publikováním posuzovány nezávislými odborníky (tj. recenzovány). Standardním postupem ve vědeckých časopisech je recenze obvykle dvěma nezávislými odborníky, kteří pro autora (autory) zůstanou neznámí. [73]

SBOR PRO ZNALECKÉ OTÁZKY – poradní orgán předsedy krajského soudu nebo ministra spravedlnosti zřízený v oboru (oborech), u nichž to odůvodňuje jejich povaha. Členové jsou jmenováni z řad znalců, jejich úkolem je zejména spolupůsobit při jmenování znalců, vyjadřovat se k tomu, zda navrhovaný znalec splňuje podmínky pro jmenování, stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalce, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny. [39, 61]

SEZNAM ZNALCŮ – seznam fyzických osob, které jsou po složení slibu do rukou toho, kdo je jmenoval, zapsány do seznamu znalců. Seznamy znalců vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec trvalý pobyt, příp. místo pobytu na území ČR podle druhu pobytu cizince. [39]

SEZNAM ZNALECKÝCH ÚSTAVŮ – seznam právnických osob nebo jejich organizačních složek specializovaných na znaleckou činnost vedený Ministerstvem spravedlnosti ČR, které rozhoduje o zápisu do tohoto seznamu, členěn na dva oddíly (II. oddíl – seznam vysokých škol nebo jejich součástí a veřejných výzkumných institucí, případně jiných osob veřejného práva nebo jejich organizačních složek vykonávajících vědecko-výzkumnou činnost v příslušném oboru. Tyto ústavy jsou určeny především pro zpracování znaleckých posudků ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení. I. oddíl – seznam ostatních znaleckých ústavů nezapsaných ve II. oddílu). [39]

SOUDNÍ INŽENÝRSTVÍ - studijní program akreditovaný jako navazující magisterský s prezenční formou výuky na 2 roky (4 semestry), který je interdisciplinární, kombinuje vzdělání disciplín technických, ekonomických a právních, absolvent získá titul „inženýr“ (ve zkratce „Ing.“ uváděný před jménem) na VUT Brno. [65]

ÚSTŘEDNÍ SEZNAM ZNALCŮ – vede ministerstvo spravedlnosti, je veřejně přístupný (na www.justice.cz a pravidelně každých 24 hodin aktualizovaný). [39]

ZÁJMOVÉ SDRUŽENÍ PRÁVNICKÝCH OSOB (dále jen „profesní sdružení“) - nezávislé, zpravidla neziskové, sdružení (organizace) příslušníků - fyzických anebo právnických osob - nějaké profese, které má za cíl sledovat a zastupovat společné profesní, kulturní a ekonomické zájmy dané profese. Pro profesní sdružení se někdy používá označení komora. [52]

ZNALEC – osoba zapsaná do seznamu znalců na základě jmenování ministra spravedlnosti nebo předsedy krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen. [39]

ZNALECKÁ ČINNOST – činnost vykonávaná pouze znalci a znaleckými ústavy zapsanými v seznamu znalců nebo v seznamu znaleckých ústavů, vykonávaná řádně, ve stanovené lhůtě a v oboru a odvětví, pro které byli jmenováni. [39, 61]

ZNALECKÝ DENÍK – deník sloužící k povinnému zápisu všech provedených znaleckých posudků, jejich předmětu, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh a dne jejich proplacení, deník je možno vést v listinné nebo elektronické podobě. Je přehledem o provedených znaleckých úkonech, který je předmětem kontrol krajských soudů (u znalců) a ministerstva spravedlnosti (u znaleckých ústavů). [39, 61, 41]

ZNALECKÝ OBOR, ODVĚTVÍ – základní členění a uspořádání seznamu znalců podle odbornosti znalce, abecedně (s číselnými kódy) uspořádaný orientační heslovník znaleckých oborů a odvětví je součástí seznamu znalců. [39]

ZNALECKÝ POSUDEK – písemně provedený znalecký úkon (ve výjimečných případech podaný i ústně do protokolu u soudu), který musí obsahovat část NÁLEZ a část POSUDEK, znaleckou doložku, otisk znalecké pečeti a podpis znalce, který musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti. [39, 61, 41]

ZNALECKÝ ÚSTAV – právnická osoba nebo jeho organizační složka, která je specializována na znaleckou činnost a je zapsána do seznamu znaleckých ústavů. [39]

3.2 Seznam použitých zkratk

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CVZ	Celoživotní vzdělávání znalců
ČR	Česká republika
ČUSZLH	Česká unie soudních znalců v lesním hospodářství
DSP	Doktorské studijní programy
FEId	Forenzní ekotechnika: les a dřeviny
FF UK v Praze	Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
IOM VŠE v Praze	Institut oceňování majetku – Vysoká škola ekonomická v Praze
IOZ	Index odbornosti znalce
IPVZ	Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví
JA	Justiční akademie
JVS	Jednotná vzdělávací soustava
KS	Krajský soud
KSZ	Komora soudních znalců ČR
KÚP	Kriminalistický ústav Praha
LDF MU v Brně	Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy Univerzity v Brně
MSp	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MSP	Magisterský studijní program
OV	Odborné vyjádření
OZZ	Odborná způsobilost znalce
PO	Požární ochrana
PSZ	Poradní sbor znalců
QUERY	Projekt Evropské společnosti pro výzkum a analýzu nehod
SOZ	Statut odborné způsobilosti znalce
ÚSI VUT v Brně	Ústav soudního inženýrství – Vysoké učení technické v Brně
ZD	Znalecký deník
ZM	Znalecké minimum
ZP	Znalecký posudek
ZÚBOZ	Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z. ú.

4. SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA

4.1 Přehled legislativy pro ČR (platnost k 31. 8. 2016)

- Vládní nařízení č. 100/1933 Sb., kterým se vydávají předpisy o odhadu nemovitostí v řízení exekučním (odhadní řád)
- Vládní nařízení č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců
- Zákon č. 167/1949 Sb., zákon o stálých přísežných znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice MS ČSR č. 10/1973 – kontr. odb., o organizaci, řízení a kontrole znalecké a tlumočnické činnosti, s přílohami
- Vyhláška č. 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

- Instrukce MS ČR ze dne 30. 4. 2012, č. j. 90/2012-OSD-ZN, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků, a o některých dalších otázkách
- Specifické podmínky pro znaleckou činnost, Ministerstvo spravedlnosti ČR, č. j. 359/2011-OD, Praha, 2011

4.2 Přehled legislativy a jiných zdrojů - ostatní vybrané státy (platnost k 31. 8. 2016)

SLOVENSKO

- Zákon č. 382/2004 Z.z, o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 93/2006 Z.z., zákona č. 522/2007 Z.z., zákona č. 520/2008 Z.z. a zákona č. 136/2010 Z.z.
- Vyhláška MS SR č. 490/2004 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 500/2005 Z.z., vyhlášky č. 534/2008 Z.z. a vyhlášky č. 33/2009 Z.z.
- Vyhláška MS SR č. 491/2004 Z.z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov v znení vyhlášky č. 400/2006 Z.z., vyhlášky č. 565/2008 Z.z., vyhlášky č. 34/2009 Z.z. a vyhlášky č. 524/2009 Z.z.

FRANCIE

- Zákon č. 71-498 ze dne 29. června 1971
- Nařízení č. 74-1184 ze dne 31. prosince 1974
- Zákon č. 2004-130 ze dne 11. února 2004
- Nařízení č. 2004-1463 ze dne 23. prosince 2004

NIZOZEMÍ

- Zákon o soudních znalcích v oboru trestního práva (od 1. 1. 2010 vstoupil v platnost nový zákon o znalcích v trestních věcech)
- Dekret o znalcích v trestních věcech
- Kniha IV. Zákona o občanském soudním řízení (1986)

LITVA

- Zákon č. IX-1161 z roku 2002 o soudních znalcích
- Občanský soudní řád (§ 217)

SLOVINSKO

- Zákon o soudech č. 94/07 (čl. 84 – 96)
- Pravidla pro soudní znalce a odhadce

NĚMECKO

- Občanský soudní řád (§ 404 odst. 2)
- Živnostenský zákon (§ 36)
- Trestní řád (§ 73 odst. 2)
- Trestní zákoník č. 5 (ustanovení o důvěrnosti § 203 odst. 2)

POLSKO

- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti Polské republiky z 24. 1. 2005, o soudních znalcích, a dále je postavení znalců v civilním a trestním soudním řízení upraveno
- Občanský soudní (1964)
- Trestní řád (1997)

ESTONSKO

- Občanský soudní řád (kapitola 32)
- Trestní procesní řád (oddíl 7)

ITÁLIE

- Občanský soudní řád (institut tzv. technického konzultanta - technického poradce)

NORSKO

- Zákon o trestním řízení (1986 - kapitola 11)
- Zákon č. 127 (2007 - postavení znalců v občanskoprávním řízení)
- Zákon č. 90 (2005 – postavení znalců v rozhodčím řízení)

5. CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO STAVU ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY V ČR A VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPY

5.1 Česká republika

5.1.1 Stručná historie a současný stav znalecké činnosti

Vládním nařízením ze dne 23. 6. 1933 č. 100/1933, kterým se vydávají předpisy o odhadu nemovitostí v řízení exekučním (odhadní řád) [42], byly poprvé v naší republice založeny seznamy stálých přísežných znalců u soudů různých stupňů pro odhady nemovitostí nebo podniků a bylo podrobně specifikováno, kdo může být jako znalec do tohoto seznamu zapsán. Osoba zapsaná do tohoto seznamu musela splňovat nejen kvalifikační předpoklady (svěprávnost, spolehlivost, odborné vědomosti, zkušenosti), ale i potřebné vzdělání v oboru, jehož se měl odhad týkat (strojní inženýr, autorizovaný stavitel apod.).

Vládní nařízení ze dne 13. 7. 1939 č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců [43, 25], zavedlo jednotný seznam znalců. Jde o první, byť protektorátní, strukturovaný předpis zavádějící znalecké obory a systém vedení evidence znalců u jednotlivých soudů. Znalci byli ustanovováni na dobu pěti let. Toto vládní nařízení bylo bezpochyby vzorem pro pozdější poválečnou úpravu znalecké a tlumočnické činnosti.

Znalecká činnost byla poprvé v naší republice upravena až zákonem č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících ze dne 16. 6. 1949. [44] Jednalo se o regulovaný dohled nad znaleckou a tlumočnickou činností. Tento zákon založil jednotnou evidenci znalců a tlumočnicků, která byla vedena u jednotlivých krajských soudů, které také rozhodovaly o zápisu nebo o vyškrtnutí znalce z tohoto seznamu. Do tohoto seznamu byl znalec zapsán po splnění zákonných podmínek a po složení přísahy. Porušení znaleckých povinností znamenalo vznik kárné odpovědnosti znalce a možnost uložení výstrahy, písemného pokárání, pokuty nebo vyškrtnutí ze seznamu. V tomto zákoně se poprvé setkáváme s povinností vést znalecký deník a používat kulatou úřední pečeť, dále s právem na přiměřenou odměnu za provedení úkonu a právem na náhradu hotových výloh. Z předcházející právní úpravy bylo zachováno pětileté období výkonu funkce, po jehož uplynutí následovalo povinné přezkoumávání trvání důvodů pro zápis znalce do seznamu.

Pověřenými orgány, které vykonávaly agendu spojenou se správou činností znalců a tlumočnicků, byly krajské soudy.

Po úpravě právních poměrů pro znalce a tlumočnický, vymezené zákonem č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků ze dne 8. 7. 1959 [45], došlo ke snížení postavení znalců a tlumočnicků na úroveň postavení pracovníků socialistických organizací, kteří v rámci svého pracovního zaměření prezentovali své poznatky před soudy.

Po neúspěchu této právní normy byl přijat zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnických ze dne 8. 4. 1967, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o znalcích“) [39], který je účinný s určitými změnami až do současnosti, včetně vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnických, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „prováděcí vyhláška“). [41, 10, 11]

Tato právní úprava znamenala koncepční návrat k tradičním principům původního vnímání znalecké činnosti. Tento zákon považuje znalce (a tlumočnický) za osoby, které vykonávají znaleckou činnost mimo vlastní pracovní činnost jako svoji vedlejší činnost. Znalce (a tlumočnický) vnímá jako osoby nestranné a nezávislé po vzoru původní zákonné úpravy z roku 1949. Pravomoc při jmenování a odvolávání znalců (a tlumočnicků) je rozdělena mezi ministra spravedlnosti a pověřené předsedy krajských soudů. Kritéria podmínek pro jmenování spočívají v potřebných znalostech a zkušenostech v oboru s tím, že přednost mají ti uchazeči, kteří absolvovali speciální výuku v oboru, je-li tato výuka zavedena. Od roku 1989 po změně politicko-ekonomické situace v ČR je znalecká i tlumočnická činnost zařazena mezi samostatně výdělečné činnosti. Tato skutečnost vedla k profesionalizaci části znalců a tlumočnicků.

Dne 6. prosince 2011 Parlament ČR schválil návrh novely zákona o znalcích, který vnesl do platné právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti podstatné změny.

Zákon č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon o znalcích [40], s účinností od 1. ledna 2012 např. částečně mění podmínky pro jmenování znalcem a tlumočnickem, upravuje pozastavení výkonu znalecké a tlumočnické činnosti a zánik práva výkonu funkce znalce a tlumočnicka, zavádí přestupky znalců a tlumočnicků a správní delikty znaleckých ústavů, nabízí možnost vedení znaleckého deníku v listinné nebo v elektronické podobě, upravuje podmínky zachování mlčenlivosti, pokud znalec nebo tlumočnick informace použije

přiměřeným způsobem pro vědecké nebo vzdělávací účely, stanoví lhůtu pro určení výše odměny a náhrad nákladů a lhůtu pro úhradu odměny a náhrad nákladů po jejich přiznání. Neustanovuje právní nárok na jmenování znalcem (a tlumočnickem).

Ani současná právní úprava v ČR po novelizaci od 1. ledna 2012 nezavádí do zákona o znalcích podmínku neustálého vzdělávání se a zvyšování si kvalifikace u znalců zapsaných v seznamu, nestanovuje rozsah, který by byl např. stanoven Ministerstvem spravedlnosti ČR (dále též „MSP“) pro ověření odborné způsobilosti žadatelů o znaleckou činnost ani již jmenovaných znalců. Současná právní úprava stanovuje podmínky pro jmenování znalcem a v obecné rovině klade důraz na znalosti a zkušenosti žadatele ve zvoleném znaleckém oboru, odvětví, případně specializaci.

Správní orgány v řízení při jmenování znalců postupují v souladu s § 180 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). [49, 15, 36]

Pro jednotlivé znalecké obory nebo odvětví, případně specializace, kde je to účelné, jmenuje předseda krajského soudu (dále též „KS“) z řad vybraných znalců poradní orgány - znalecké komise (dále též „poradní sbor znalců“ nebo „PSZ“), které spolupůsobí při jmenování znalců, při ověřování odborné kvalifikace a při přípravě opatření na úseku kontroly znalecké činnosti v příslušném oboru (odvětví, specializaci). Členové PSZ předsedy KS jsou ustanoveni jako poradní orgán jmenovaný v souladu s čl. 13 Směrnice MS ČSR č. 10/1973 – kontr. (dále jen „směrnice MSP“). [61]

Ve správním řízení o jmenování znalců je správní orgán povinen vždy posoudit, zdali osoba, o jejíž jmenování jde, splňuje podmínky pro jmenování podle § 4 zákona o znalcích. Toto posouzení provede správní orgán vlastním šetřením a zajištěním písemných dokladů.

Ověření splnění podmínek pro jmenování v souladu s ustanovením § 4 zákona o znalcích může správní orgán provést formou písemného nebo ústního přezkoušení, případně písemného a současně i ústního přezkoušení v daném oboru, odvětví, případně specializaci před PSZ předsedy KS, je-li zřízen. Jmenování znalce je na dobu neurčitou, setrvání ve funkci není podmíněno žádnému periodickému přezkoušení odborných znalostí ani dokládání celoživotního vzdělávání (dále též „CVZ“).

Z citované právní úpravy tedy jednoznačně vyplývá, že jmenování znalců probíhá na základě výběru z okruhu osob, které splňují zákonné podmínky pro jmenování. Je tedy zřejmé, že na jmenování znalcem není právní nárok. Jmenování konkrétních osob tak závisí na správním uvážení příslušného orgánu, a každému, kdo požádá o jmenování znalcem, proto nevzniká, ani při splnění všech zákonných podmínek podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona o znalcích, právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl.

5.1.2 Kvalifikační požadavky na jmenování znalcem

V současné době zákon o znalcích považuje znalce za osoby, které vykonávají znaleckou činnost mimo vlastní pracovní činnost jako svoji vedlejší činnost. Znalce vnímá jako osoby nestranné a nezávislé. Rozdělení pravomoci při jmenování a odvolávání znalců mezi ministra spravedlnosti a pověřené předsedy KS zůstalo i po novele z roku 2011 zachováno.

Dle ustanovení § 4 odst. 1 zákona o znalcích lze znalcem jmenovat toho, kdo (a) je státním občanem ČR, příp. za určitých podmínek státním občanem jiného státu, (b) je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu, (c) je bezúhonný, (d) nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona, (e) má potřebné znalosti a zkušenosti v oboru, v němž má jako znalec působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedena, (f) má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat, (g) se jmenováním souhlasí.

V průběhu roku 2011 a v první polovině roku 2012 probíhala jednání zástupců MSp se zástupci všech krajských soudů (místopředsedy soudů a vedoucími agendy znalců a tlumočnicků), jejichž výsledkem bylo stanovení takových kvalifikačních požadavků v jednotlivých znaleckých oborech a odvětvích, případně specializacích, které by byly jednotné a závazné pro správní orgány při vyřizování a posuzování žádostí uchazečů o znaleckou činnost. Došlo ke sjednocení v oborech, o nichž je mezi uchazeči největší zájem (např. oceňování nemovitostí, motorových vozidel, movitých věcí, podniků, stavebnictví, doprava, lesní hospodářství, bezpečnost práce apod.). Správní orgány příslušné podle § 3 odst. 1 zákona o znalcích považují za splnění podmínky pro jmenování znalcem podle § 4 odst. 1 písm. e) zákona o znalcích získání vysokoškolského vzdělání v magisterském

(inženýrském) studijním programu zaměřeném na znalecký obor, o nějž žadatel žádá, absolvování postgraduálního specializačního studia v rozsahu minimálně 4 semestry nebo doktorského studijního programu zaměřeného na znalecký obor, v němž chce žadatel jako znalec působit, dále minimálně 7 – 10 let odborné praxe po ukončení vysokoškolského studia bezprostředně předcházející podání žádosti o jmenování a úspěšné ověření odborných znalostí buď formou písemného testu, ústního pohovoru, zpracování zkušebního posudku případně kombinací těchto forem.

Obecně formulovaná podmínka podle § 4 odst. 1 písm. e) zákona o znalcích je správními orgány v jednotlivých případech interpretována v souladu se stanovenými podmínkami specifickými. Mezi tyto podmínky specifické patří nejen absolvování vysokoškolského studijního programu, délka odborné praxe, ale i absolvování kurzu zaměřeného na znaleckou problematiku a to buď ve formě specializačního čtyřsemestrálního studia u oborů, kde je toto studium vysáno, nebo absolvování kurzu zaměřeného na obecnou problematiku soudního znalectví (dále též „znalecké minimum“ nebo „ZM“) u těch oborů, kde specializační čtyřsemestrální studium dosud není zavedeno. [19]

5.1.2.1 Znalecké minimum – kurz zaměřený na obecnou problematiku soudního znalectví

V oborech, v nichž dosud není zavedeno specializační čtyřsemestrální studium, neměli možnost žadatelé o znaleckou činnost získat základní znalosti právní úpravy znalecké činnosti ani praktické dovednosti týkající se vypracování znaleckého posudku.

Vzhledem k tomu, že praxe správních orgánů vykonávajících státní správu na úseku znalců a tlumočnicků se vyvíjela a obsah neurčitého právního pojmu „potřebné znalosti a zkušenosti“ nebyl vymezován (ve vztahu k výkonu znalecké činnosti) vždy zcela jednotně, došlo nyní k sjednocení praxe a v současné době všechny správní orgány vykonávající státní správu na úseku znalců a tlumočnicků za osobu s „potřebnými znalostmi a zkušenostmi“ pro výkon činnosti znalce považují toho, kdo kromě dokladů o kvalifikaci, praxi, bezúhonnosti apod. absolvoval i specializační studium zaměřené na znaleckou problematiku, tzv. znalecké minimum. Toto ZM je vyžadováno u všech žadatelů, kteří požádali o jmenování ve znaleckém oboru, pro který není zavedeno specializační čtyřsemestrální studium. Garantem tohoto specializačního kurzu pro zájemce o znaleckou činnost v těchto oborech je v současné době

Vysoké učení technické v Brně – Ústav soudního inženýrství (dále jen „ÚSI VUT v Brně“), Vysoká škola ekonomická v Praze – Institut oceňování majetku (dále jen „IOM VŠE v Praze“) a nově od ledna 2016 i Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Katedra psychologie (dále jen „FF UK v Praze“), kde je problematika soudního znaleství zaměřena pouze na lékaře (ze všech zdravotnických odvětví a specializací) a psychology. Nad rámec požadovaného mohou žadatelé na podporu své žádosti přiložit i doklady o jiných absolvovaných kursech a seminářích.

Účelem znaleckého minima je osvojení si základních znalostí nezbytných pro výkon funkce znalce, získání potřebných vědomostí (zejména právních) a praktické schopnosti k výkonu funkce znalce. Praktické zkušenosti z oblasti znalecké činnosti tak, jak její výkon předpokládá zákon o znalcích, nelze nahradit praktickými zkušenostmi získanými pouze při výkonu zaměstnání. V praxi to znamená absolvování jednodenního kurzu v rozsahu 10 vyučovacíh hodin, jehož součástí je kromě absolvování písemného testu i vypracování zkušebního znaleckého posudku dle vlastního zadání (včetně fiktivního vyúčtování tohoto zkušebního znaleckého posudku) v oboru, odvětví, příp. specializaci, v němž chce uchazeč jako znalec působit. Osvědčením o absolvování kurzu znaleckého minima žadatel neprokazuje svoji odbornost v dané oblasti odpovídající zvolené specializaci, nýbrž znalost a orientaci v právních předpisech upravujících znaleckou činnost, která je svým obsahem velice specifická. (Kontrola zkušebního znaleckého posudku provedená garantem kurzu spočívá v kontrole formální, nikoliv věcné správnosti předloženého posudku). Důvodem tohoto požadavku je existence alespoň rozumného předpokladu, že žadatel znalostmi o právech a povinnostech ze znalecké funkce vyplývajících disponuje a je k praktickému výkonu znalecké činnosti, zejména v řízeních před orgány veřejné moci, dostatečně připraven. V případě úspěšného absolvování účastník znaleckého minima obdrží certifikát, který je přílohou jeho žádosti o jmenování znalcem u příslušného KS.

Cílem kurzu znaleckého minima je příprava budoucích znalců na výkon jejich činnosti, získání odborných znalostí v technicko-správní problematice a v souhrnu pak aplikace těchto znalostí na oblast soudního znaleství podle zákona o znalcích a prováděcí vyhlášky.

5.1.2.2 Specializační čtyřsemestrální studium

U znaleckých oborů, u nichž je v současné době již zavedeno specializační čtyřsemestrální studium, je absolvování tohoto studia vyžadováno a je považováno za splnění jedné z výše uvedených kvalifikačních podmínek pro jmenování znalcem. V současné době je toto studium zavedeno např. při ÚSI VUT v Brně, při IOM VŠE v Praze a na Lesnické a dřevařské fakultě Mendelovy Univerzity v Brně (dále jen „LDF MU v Brně“). Jedná se o specializovaná pracoviště zřízená jako vědecká, vzdělávací, metodická a realizační střediska pro znaleckou (příp. odhadcovskou) činnost v konkrétních specializacích, která současně působí i jako znalecké ústavy.

V současné době lze specializační čtyřsemestrální studium absolvovat pro tyto znalecké specializace: oceňování nemovitých věcí, oceňování podniku (obchodního závodu), oceňování nehmotného majetku, oceňování cenných papírů a ostatního finančního majetku, oceňování movitého majetku, strojů, zařízení, zemědělské a manipulační techniky, analýza silničních nehod, oceňování motorových vozidel a strojírenství – autoopravárenství, expertní činnost ve stavebnictví, oceňování lesa a dřevin rostoucích mimo les.

Absolvováním čtyřsemestrálního specializačního studia absolvent získá odbornou způsobilost k jmenování znalcem včetně praktických dovedností, které jsou pro výkon znalecké činnosti nezbytné. Obecně lze říci, že kurzy probíhají v tematických blocích, zpravidla od pátku do soboty, každý vyučovací blok je zakončen zkouškou a zápočtovou prací, případně písemným testem. Po ukončení kurzu (zpravidla v rozsahu 160 – 200 hodin) je účastníkovi zadána závěrečná práce, kterou musí obhájit po ukončení kurzu před odbornou komisí. Po úspěšném absolvování kurzu obdrží účastník certifikát, který je přílohou jeho žádosti o jmenování znalcem u příslušného krajského soudu.

5.1.2.3 Návrh jednotného systému vzdělávání znalců – ÚSI VUT v Brně 1980

Již v roce 1980 byl ÚSI VUT v Brně navržen MSp jednotný systém výchovy technických znalců [3] v této podobě:

- a) studium technického znalectví - základní studium, jehož absolvování by bylo podmínkou pro jmenování. Osnovu studia by tvořily tyto hlavní části:

1. část všeobecná (práva a povinnosti znalců, příslušné právní předpisy),
 2. část teoreticko-odborná (nové poznatky vědy a techniky v příslušném oboru, rozšíření a prohloubení specializace v daném odvětví, vybrané statě ze souvisejících oborů),
 3. část metodická (výkon znalecké činnosti, metodika důkazu, metodika nálezu a posudku, praktické aplikace s příp. exkurzí),
 4. případně část ekonomická;
- b) průběžné zvyšování a ověřování kvalifikace znalců; zvyšování kvalifikace by probíhalo formou seminářů, symposií a konferencí, při rozsáhlejších změnách pak krátkodobými kursy. Podkladem pro ověřování by byly předložené znalecké posudky a vyjádření příslušného KS, případně i ústní ověření, v záporném případě by došlo k odvolání znalce z funkce pro odpadnutí podmínek jmenování;
- c) vědecká výchova v oboru soudního inženýrství se předpokládá zejména pro pracovníky ústavů oprávněných podávat znalecké posudky a dále pro znalce se specializací na podávání revizních posudků;
- d) znalecká činnost ústavů - zde by se upravily podmínky kvalifikace pracovníků ústavu, aby tento mohl být oprávněn podávat znalecké posudky.

Podstatnou část návrhu, který byl MSp předložen, se vedení ÚSI VUT v Brně podařilo zavést a v následujících letech ještě rozšířit. Byl akreditován doktorský a následně i magisterský (inženýrský) studijní program Soudní inženýrství a také magisterský program Rizikové inženýrství. Nově zavedené nástavbové specializační kurzy (dříve „postgraduální studium“) navázaly na kurzy již existující, např. kurzy technického znalectví pro analýzu silničních nehod (probíhají od r. 1966), pro stavebnictví a oceňování nemovitostí (probíhají od r. 1973), grafická analýza silničních nehod (od r. 1974) apod. Vzhledem k tomu, že spektrum znaleckých specializací je tak široké, že je někdy nebylo možno zařadit do již existujících specializačních kurzů, vedení ÚSI VUT v Brně zavedlo nově v roce 1997 také kurz „Obecná problematika soudního znalectví – znalecké minimum“, který se koná zpravidla 2 až 3 krát ročně; na jaře 2016 proběhl již 45 kurz.

Obdobné kurzy byly pak postupně zřízeny i na jiných vysokých školách (např. v roce 2013 IOM VŠE v Praze, v roce 2016 FF UK v Praze).

5.2 Evropa

Autorka při rešeršní činnosti za účelem srovnání právních přístupů k řešení znalecké činnosti vybrala státy se srovnatelnou právní, sociálně – kulturní a částečně i ekonomickou úrovní srovnatelnou s ČR, které jsou všechny - kromě Norska - členy Evropské unie.

5.2.1 Slovensko

Právní úprava znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti na Slovensku je upravena již od roku 2004 a to i přesto, že Slovensko mělo naprosto stejné výchozí podmínky pro znalce i tlumočnický upravené shodným právním předpisem, a to zákonem o znalcích a prováděcí vyhláškou k tomuto zákonu. Po dlouhá desetiletí tedy byla tato problematika upravena stejným způsobem.

Zcela nová právní úprava znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti vstoupila v účinnost dne 1. 9. 2004 a to novým zákonem č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlumočnících a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o znalcích, tlumočnících a překladatelích“) a vyhláškou č. 490/2004 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlumočnících a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“). Tento zákon byl novelizován zákonem č. 93/2006 Z.z. a č. 522/2007 Z.z. [53, 55] Jedná se o právní úpravu, která v sobě zakotvuje podmínky znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti včetně práv a povinností znalců, tlumočnicků a překladatelů. Zároveň zakotvuje působnost Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky při výkonu této činnosti.

Zákon o znalcích, tlumočnících a překladatelích definuje činnost těchto osob jako specializovanou odbornou činnost vykonávanou za podmínek stanovených tímto zákonem. Úkonem znalecké činnosti je zejména vypracování znaleckého posudku, jeho doplnění, odborného stanoviska nebo potvrzení, odborného vyjádření nebo vysvětlení. Znaleckou činnost vykonávají zejména znalci zapsaní v seznamu, který vede Ministerstvo spravedlnosti Slovenské republiky. Při splnění určitých podmínek vymezených v § 15 zákona o znalcích, tlumočnících a překladatelích ji ale mohou vykonávat také osoby nezapsané do tohoto seznamu, tzv. osoby ad hoc. Osoby ustanovené ad hoc mohou svoji činnost vykonávat pouze pro soudy a jiné orgány veřejné moci.

Slovenské právní předpisy rozlišují tři kategorie znalců zapsaných do seznamu: fyzické osoby, znalecké organizace a znalecké ústavy, které jsou právníckými osobami. Znalecké ústavy, které vykonávají znaleckou činnost ve zvlášť obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, plní také funkci rezortního a metodického centra v oblasti znalecké činnosti zapsané v seznamu.

Aby mohla být fyzická nebo právnícká osoba zapsána do seznamu, musí splnit určité předpoklady, při jejichž splnění vzniká fyzické nebo právnícké osobě na zápis do seznamu právní nárok. V tomto ohledu jde o zásadní a velmi významnou změnu, protože podle předchozí právní úpravy se při jmenování znalců a tlumočnicků uplatňoval systém výběru mezi uchazeči, kteří splnili podmínky pro jmenování, tj. uzavřený počet znalců vázaný na jejich počet z pohledu „potřebnosti a využitelnosti“. Docházelo tedy často k případům, kdy fyzická osoba na jmenování znalcem neměla nárok, přestože splnila všechny podmínky pro jmenování.

Podmínky pro zápis fyzických osob jsou obsaženy v § 5 odst. 1, § 6 odst. 1 a § 19 odst. 3 zákona o znalcích, tlumočnících a překladatelích. Pro všechny fyzické osoby jsou podmínky nastaveny stejně, rozdíl je pouze v odlišně stanovené délce praxe pro znalce s povinností absolvovat specializované vzdělávání tam, kde je vyžadováno.

Slovenská právní úprava zavádí do zákona podmínku neustálého vzdělávání se a zvyšování si kvalifikace u znalců zapsaných v seznamu, v rozsahu stanoveném Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky, které pro ověření odborné způsobilosti ve spolupráci se znaleckými ústavami zabezpečuje specializované vzdělávání formou dalšího vzdělávání, získání odborného minima a ověření odborné způsobilosti v oboru, pro který byl zapsán do centrálního registru. Ověřování znalostí se provádí nejen za účelem prohloubení odborných znalostí, ale zejména jako garance řádného výkonu činnosti znalce prostřednictvím výběru ministerstva, které vydá znalci osvědčení o výsledku ověření odborné způsobilosti. Odbornost a aktualizace znalostí a vědeckých postupů je pro výkon znalecké činnosti klíčová. Vzhledem k tomu, že není možné zajistit odborné vzdělávání pro všechny obory a odvětví, je legislativně upravena povinnost následného vzdělávání pouze v obecné rovině. [29, 34, 4, 18, 37]

5.2.2 Francie

Pro obecné soudy byl zákonem č. 71-498 ze dne 29. června 1971 a nařízením č. 74-1184 ze dne 31. prosince 1974 zaveden na každém odvolacím soudu jednotný seznam, jak pro občanskoprávní, tak i trestní věci, na něž byli znalci řazeni podle odbornosti. Tento seznam byl doplňován a pozměňován každý rok. Zápis do seznamu bylo nutné vždy každý rok obnovit, ale v praxi se jeho platnost automaticky prodlužovala, pokud znalec nebyl předmětem žádné závažné kritiky. Byl rovněž zaveden celostátní seznam znalců sestavovaný vedením kasačního soudu, který fungoval za obdobných podmínek.

Zapisování na tyto seznamy soudních znalců bylo zásadně změněno zákonem č. 2004-130 ze dne 11. února 2004 a nařízením č. 2004-1463 ze dne 23. prosince 2004, které zpřísnily podmínky výběru soudních znalců, jakož i průhlednost tohoto procesu.

Seznamy sestavuje každý rok valná hromada soudců odvolacího soudu. Počáteční zápis na seznamy odvolacích soudů je platný na dvouletou zkušební dobu, po jejímž uplynutí je vyhodnocováno, zda dotčená osoba získala zkušenosti a právní znalosti nutné pro řádné plnění úkolů s možností opětovného zápisu na základě předložení nové žádosti. Po opětovném přezkoumání spisu a vyjádření komise složené ze znalců a soudců je znalec znovu zapsán na dobu pěti let.

Pouze znalci uvedení na seznamu odvolacího soudu po dobu nejméně tří let po sobě jdoucích, mohou být zapsáni na celostátní seznam, kde je zápis platný na dobu sedmi let, další opětovný zápis se řídí stejnými pravidly. Podmínka celoživotního vzdělávání není nijak upravena. [29, 4, 37]

5.2.3 Dánsko, Belgie, Bulharsko

Problematika celoživotního vzdělávání znalců v žádné z výše uvedených zemí není aktuálně v podstatě vůbec řešena nebo je pojata velmi stručně. Lze konstatovat, že právní úprava znalecké činnosti v těchto zemích je řešena buď jen velmi obecně, nebo lokálně a přenechává řešení velkého množství problémů samotné praxi. Členství v profesních organizacích uloženo zákonem např. v Dánsku není, ačkoliv existují soukromé profesní organizace zastřešující některé skupiny znalců. V Dánsku mají znalci méně významnou pozici než v jiných zemích; v každém případě je jejich postavení v řízeních méně důležité, než je

tomu třeba v zemích angloamerických. V Belgii ani v Bulharsku neexistuje žádný formalizovaný (oficiální) seznam znalců. [29]

5.2.4 Nizozemí

Na znalce se vztahuje Zákon o soudních znalcích v oboru trestního práva (od 1. 1. 2010 vstoupil v platnost nový zákon o znalcích v trestních věcech). Postavení znalce upravuje také Dekret o znalcích v trestních věcech a Etický kodex znalců. Znalci jsou zapsáni v Nizozemském rejstříku soudních znalců, který obsahuje seznam znalců, čímž umožňuje státním zástupcům a obhajobě vybrat si znalce, který splňuje schválené standardy. Standardem se zde rozumí kvalifikace, která může být objektivně ověřena, např. prostřednictvím dokladů o vzdělání a jiných osvědčení. Většina osob pravidelně vykonává funkci znalce z titulu své profese; předmětná databáze však je garantem nejen odborných znalostí osob do ní zahrnutých (zapsaných), nýbrž také jejich schopností vystupovat před soudem jako znalec. Význam má také spolehlivost osob. Do rejstříku se zapisují výlučně znalci jako fyzické osoby, které již nemusí pro potřeby konkrétních řízení skládat individuální přísahu. Nizozemský rejstřík soudních znalců je řízen Radou registrovaných znalců. K žádosti o zápis do tohoto rejstříku je nutné podat přihlášku, která je posuzována nejen z pohledu rozvinutosti žádaného znaleckého oboru a jeho metod zkoumání, ale také z pohledu kvalifikace žadatele, jeho znalostí v příslušném oboru, schopností komunikace se zadavatelem, umění srozumitelně vysvětlit a zformulovat své závěry. Kromě toho musí být znalec schopen provádět svou funkci nezávisle, s náležitou péčí a pozorností, profesionálně a poctivě. Postavení znalce v rozhodčím i v občanskoprávním řízení je upraveno v knize IV. Zákona o občanském soudním řízení z roku 1986. Znalci - jako profesní skupina - mají svá sdružení, ve kterých je členství povinné a po složení příslušné zkoušky (po jmenování znalcem) mají povinnost navštěvovat odborná školení organizovaná daným profesním sdružením. [4, 29]

5.2.5 Litva

Právní úprava činnosti soudních znalců v Litvě je upravena v zákoně č. IX-1161 z roku 2002 o soudních znalcích a dále v § 217 občanského soudního řádu. Zákon se vztahuje pouze na znalce, kteří jsou zapsáni v seznamu vedeném ministrem spravedlnosti, který znalce jmenuje i odvolává. Do seznamu jsou zapsáni znalci, kteří musí splňovat podmínku

vysokoškolského vzdělání v příslušném oboru, podmínku bezúhonnosti, musí složit soudní znalecký a právní test. Splní-li uchazeč výše uvedené podmínky, získá certifikát, který je platný po dobu 5 let. Po uplynutí této lhůty žádá znalec komisi o obnovení certifikátu na další období. V případě, že uchazeč neuspěje u jednoho z testů, může jej znovu opakovat až po uplynutí 1 roku. Důvodem k zamítnutí obnovení certifikátu může být nedostatečná kvalita zpracovaných posudků, spáchání trestného činu nebo poskytnutí nepravdivých informací. Výše uvedené důvody vedou také k vyškrtnutí znalce ze seznamu a to i v průběhu jeho funkčního období. V Litvě není vyžadováno členství v jakýchkoli profesních skupinách. Koordinační rada činnosti soudních znalců, jejíž primární funkcí je hodnocení znalců a poskytování případných doporučení, rovněž organizuje nepravidelné profesní vzdělávací programy pro soudní znalce, kdy jejich četnost a aktuální program vychází z podnětů samotných znalců. Návrh zákona, který by se zabýval mimo jiné i problematikou celoživotního vzdělání znalců byl v Litvě navržen v roce 2004, ale zatím nebyl přijat. [4, 29]

5.2.6 Rakousko

Obecně přísězné a soudně certifikované znalce zapisují předsedové zemských soudů, kteří jsou certifikačními orgány, do elektronického Seznamu obecně přísězných a soudně certifikovaných znalců. Pro zápis do tohoto seznamu musí uchazeč splnit nejen neomezenou způsobilost k právním úkonům, tělesnou a duševní způsobilost, důvěryhodnost, rakouské státní občanství nebo občanství některého jiného členského státu EU či jiného smluvního státu Dohody o evropském hospodářském prostoru a Švýcarské konfederace, podmínku obvyklého pobytu nebo místa výkonu profesní činnosti v okrsku Zemského soudu, uspořádání ekonomických poměrů a uzavření profesního pojištění, prokázat odborné znalosti a vědomosti o nejdůležitějších předpisech práva procesního, o znalectví, o sepisování nálezů a o struktuře logicky správného a srozumitelného posudku, ale i prokázat desetiletou, pokud možno profesní činnost, kterou uchazeč vykonával na odpovědné pozici v určitém nebo některém příbuzném oboru bezprostředně před zápisem do seznamu. 5 let praxe takového druhu je postačující, pokud uchazeč v příslušném oboru úspěšně dokončil vysokoškolské studium nebo studium na některé vyšší odborné škole. Otázka celoživotního vzdělávání znalců není nijak upravena. [4, 29]

5.2.7 Slovinsko

Ve Slovinsku je práce soudních znalců upravena primárně v člancích 84 až 96 Zákona o soudech č. 94/07. Další ustanovení jsou obsažena v Pravidlech pro soudní znalce a odhadce. Ačkoliv je právní úprava uvedena v několika normách, základní požadavky na jmenování spočívají v tom, že jmenování znalcem není na dobu neurčitou, nýbrž musí být každých pět let od prvního zápisu do registru po přezkoumání odbornosti znalce obnoveno. Ze seznamu vedeného ministerstvem spravedlnosti mohou být vyškrtnuti, a to v případě, že neplní své povinnosti vyplývající z § 87 shora citovaného zákona, který stanovuje taxativně základní požadavky, kterými jsou především státní občanství Slovinska nebo jiné země EU, trestní bezúhonnost, vysokoškolské vzdělání, 6 let profesní praxe v oboru apod. Zákon nevyžaduje členství v profesních organizacích. Znalci mají za povinnost účastnit se pravidelně vzdělávacích akcí tak, aby bylo zaručeno osvojení si nejnovějších vědeckých poznatků, které souvisejí s výkonem jejich funkce. Tato školení jsou organizována dobrovolnými profesními organizacemi nebo příslušným ministerstvem. Po vzdělávacích akcích obvykle následují testy, jejichž úspěšné vykonání je podmínkou dalšího výkonu funkce soudního znalce. V opačném případě je dotyčný soudní znalec z registru vyškrtnut. [4, 29]

5.2.8 Německo

Právní úprava znalecké činnosti není v Německu jednotná, neboť problematika soudních znalců je upravena rozdílně jednotlivými spolkovými zeměmi. Podle § 404 odst. 2 občanského soudního řádu, § 36 živnostenského zákona a § 73 odst. 2 trestního řádu bývají v občanských a trestních věcech přizváni především znalci, jejichž výběr je na uvážení soudu. Právní předpisy s požadavky, které musí znalci splňovat, jsou upravovány právními předpisy dané spolkové země, a tudíž se výrazně liší. Technické požadavky jsou upraveny pro znalce z povolání podle zvláštních předpisů. Zemské vlády mohou vydávat právní předpisy, kde stanoví jednotlivé požadavky, které musí znalci splňovat, stejně jako stanovují, kdo je oprávněn je jmenovat a pravidelně aktualizovat jejich seznamy (obvykle průmyslové komory a obchodní komory, komory architektů atd.). V Německu existují registry znalců, které jsou však organizovány spíše profesním a oborovým způsobem. Nejde tedy o ekvivalent systémů registrovaných znalců tak, jak tomu je např. v ČR, Francii, Polsku, od r. 2010 i v Nizozemsku. Znalci musí mít také příslušné odborné znalosti (opět zpravidla vysokoškolské vzdělání, není-li stanoveno jinak). Služby poskytované znalci u soudu jsou upraveny zvláštními předpisy

o znalcích. Na soudní znalce obecně se také vztahuje zvláštní ustanovení o důvěrnosti v souladu s § 203 odst. 2., číslo 5 trestního zákoníku.

Orgán veřejné moci obvykle při objednavce znaleckého posudku postupuje cestou veřejného výběrového řízení, které je vyhlášeno příslušným nejvyšším zemským soudem. Činí tak z předem připraveného seznamu znalců. Soud přibírá znalce z důvodu absence nebo nedostatečných odborných znalostí soudu samého o určitých sporných otázkách. V tomto řízení je uznána odborná způsobilost znalce.

V Německu znalci registrovaní v rámci komor a odborných svazů představují veřejnoprávní prvek typický pro systémy registrovaných znalců. Existuje zde řada těchto komor (odborných svazů), které vedou seznamy znalců pro různé obory, většinou s celostátní působností. Zájemci o akreditaci znalce jsou přezkoumáni z hlediska své schopnosti vystupovat jako znalci (schopnosti zpracovat znalecký posudek atd.) a také musí mít nadprůměrné odborné znalosti. Akreditace je většinou udělována na pět let. Po uplynutí této doby jsou znalci přezkoumáni. Pokud i nadále splňují všechna kritéria, jejich akreditace se prodlouží. Podmínky pro akreditaci se mezi komorami liší a jsou většinou upraveny v řádech pro znaleckou činnost, kterou tyto komory (oborové/odborné svazy) vydávají. Pro některé zvláštní oblasti, např. expertizy DNA, nejsou znalci sdružováni komorami, nýbrž znalce poskytují státní orgány a instituce, např. Spolkový kriminální úřad. Znalci mohou být podle obecné úpravy odvoláni z důvodu nespolehlivosti nebo opožděného podání znaleckého posudku. Zákon přímo nezakazuje opětovné jmenování znalcem po jeho odvolání. V praxi ale k takovým případům dochází jen velmi zřídka. Soudní znalci jsou povinni ze zákona být členy profesního sdružení (spolkový, příp. zemský svaz). Otázka celoživotního vzdělávání znalců není nijak upravena. [4, 29, 37]

5.2.9 Polsko

Obecná právní úprava postavení znalců je obsažena ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti Polské republiky z 24. 1. 2005, o soudních znalcích, a dále je postavení znalců v civilním a trestním soudním řízení upraveno v občanském soudním řádu z roku 1964, resp. v trestním řádu z roku 1997. Lze konstatovat, že polská právní úprava znalecké činnosti je pojata velmi stručně. Soudní znalci jsou jmenováni předsedou oblastního soudu na dobu pěti let s tím, že doba jmenování vyprší na konci posledního kalendářního roku. Před svým

jmenováním musí znalec složit do rukou předsedy oblastního soudu přísahu, v níž se zavazuje svědomitě a nestranně plnit povinnosti soudního znalce. Jmenována znalcem může být osoba, která požívá všech občanských práv, je starší 25 let, má odborné teoretické i praktické znalosti v daném vědeckém, technickém, uměleckém či řemeslném oboru, případně jiné dovednosti, pro které má být jmenována. Osoba se zaručuje, že bude povinnosti znalce plnit náležitě, což lze dovodit z jejího morálního a etického přístupu, z chování a zejména z hodnocení předchozí práce uchazeče o jmenování soudním znalcem. Tyto záruky vytváří dojem „veřejné osoby“, tj. čestnost, poctivost, svědomitost a nestrannost. Osoba soudního znalce nesmí zavadávat příčinu vzniku jakýchkoli pochybností ohledně své nestrannosti, nepoctivosti nebo absence objektivit. Soudní znalec je orgánem podřízeným soudu a měl by bez pochybností požívat důvěry soudu, doplňuje jeho činnost a funkce. Se jmenováním znalcem musí souhlasit. Status soudního znalce mají v Polsku jen fyzické osoby, nikoliv však právnické osoby (vědecké a jiné odborné instituce). Ty získávají status soudního znalce teprve ustanovením (jmenováním) pro každý konkrétní spor. Polská právní úprava neuvádí podmínku zvyšování odbornosti. Dozor nad výkonem jejich činnosti provádí předseda soudu podle zásad stanovených v předpisech. Podmínka celoživotního vzdělávání není nijak upravena. [4, 29]

5.2.10 Spojené království Velké Británie a Severního Irska – Anglie, Wales

Ve Spojeném království neexistuje žádný zákon, který by byl zaměřen na oblast soudních znalců či podobných profesních skupin. Znalec je chápán jako osoba, která má v určitém oboru větší a rozsáhlejší znalosti a dovednosti než průměrná osoba a díky těmto znalostem a dovednostem mohou jiné osoby spoléhat na znalcův odborný názor o důkazu nebo skutečnostech v rámci jeho oboru. Tento názor je označován jako znalecký posudek – zde v abstraktním pojetí bez ohledu na to, v jaké formě je vyjádřen. Požadavky ohledně náležitostí znaleckých posudků upravuje směrnice o praktických postupech č. 35. Znaleckého posudku lze využívat velmi široce v různých druzích řízení. Anglický právní řád nepočítá se systémem „registrovaných“ či jinak speciálně „licencovaných“ znalců tak, jak je tento systém např. uplatněn v ČR nebo ve Francii. Soudy v Anglii a Walesu vydávají zpravidla pouze „Průvodce dobrou praxí“, kdy řešení velkého množství problémů je ponecháno samotné praxi. Anglický právní systém využívá i tzv. poradců (poradců soudu), jejichž postavení v soudním řízení připomíná znalce, s výjimkou řízení o věcech podle rodinného práva, které

upravuje směrnice o praktických postupech č. 17. Žádné povinné členství v profesních organizacích neexistuje. Otázka celoživotního vzdělávání znalců ani poradců není řešena. [4]

5.2.11 Spojené království Velké Británie a Severního Irska – Skotsko, Irsko

Ve Skotsku se postavení znalců liší zásadně pouze v tom, že znalecký důkaz může být podán výlučně verbální cestou (ústně/výslechem znalce), což je zásadní rozdíl oproti Anglii, kde naopak převažují znalecké posudky v listinné formě. Písemné (listinné) vyhotovení znaleckého posudku (zprávy znalce) ve Skotsku slouží spíše jako upozornění na to, co bude znalec později ústně tvrdit a je adresováno straně, která znalce najala. Je nezbytné, aby znalec byl dostatečně kvalifikován. Kvalifikaci znalce posuzuje soud v konkrétní kauze, ve které byl jako znalec přibrán.

V Irsku je obecně postavení znalce rovno postavení svědka, je upraveno Řádem vyšších soudů z roku 2005, zákon o trestním řádu definuje znalce jako osobu, která má podle názoru soudu nezbytnou kvalifikaci nebo zkušenosti o otázce, které se má výpověď znalce týkat. Žádná zvláštní právní úprava znalecké činnosti není, stejně tak jako není řešena problematika vzdělávání znalců (ani odborných poradců). [4]

5.2.12 Estonsko

Postavení znalce v občanském soudním řízení je v Estonsku upraveno v kapitole 32 občanského soudního řádu, pro trestní řízení v oddílu 7 trestního procesního řádu. V obou případech je znalcem míněna osoba, která používá jiné než právní znalosti. Orgán ustanovující znalce by měl dát přednost soudnímu znalci nebo oficiálně certifikovanému znalci, je však možné ustanovit znalcem i jinou osobu, která je nestranná a má nezbytné znalosti. Certifikaci znalců provádí profesní sdružení, žádná jednotná právní úprava znalecké činnosti není vedena, celoživotní vzdělávání ve smyslu povinného právně zakotveného předpisu neexistuje. [4]

5.2.13 Itálie

V Itálii existuje institut tzv. technického konzultanta (technického poradce), který je obdobou znalce a je upraven v občanském soudním řádu. Technický konzultant není považován za svědka, nýbrž za osobu pomáhající soudu, jejímž úkolem je dohlížet a hodnotit. Jde o nižší soudní funkci, kterou by vykonával sám soud, pokud by měl dostatečné technické

znalosti. Zvláštním institutem italského práva je tzv. předjímající znalecký posudek, který je považován za jeden ze samostatných/alternativních způsobů řešení civilních sporů, kdy se znalec musí pokusit před podáním žaloby o smírné řešení sporu. Právní úprava znalecké činnosti neexistuje, otázka celoživotního vzdělávání znalců ani technických konzultantů není nijak upravena. [4, 29]

5.2.14 Norsko

Právní postavení znalců v trestním řízení je upraveno v kapitole 11 Zákona o trestním řízení z roku 1986. Každá osoba, která je soudem ustanovena jako znalec, musí tento úkol přijmout. Král může ustanovit pro určité obory stálé znalce, kteří vykonávají svou funkci, dokud ze zvláštních okolností nevyplývá, že jich již není zapotřebí. Kromě toho je v Norsku zřízena Komise forenzního lékařství, která je řídicím odborným orgánem pro veškeré otázky forenzního lékařství. Členy komise jmenuje král. Komise je rozdělena do několika sekcí s tím, že každá osoba, která vykonává funkci znalce v oblasti forenzního lékařství, zasílá této komisi neprodleně kopii písemného vyhotovení znaleckého posudku. Komise jej prověří, a pokud najde závažná pochybení, oznámí to příslušnému soudu nebo vyšetřujícímu orgánu. Postavení znalce neustanoveného znalcem, nýbrž přibráného stranami, se řídí pravidly platnými pro svědky. Postavení znalců v občanskoprávním a rozhodčím řízení je upraveno zákonem č. 127 z roku 2007 a zákonem č. 90 z roku 2005. Vzdělávání znalců není nijak upraveno. [4, 29]

5.2.15 Shrnutí evropského pojetí znalecké činnosti

Z výše uvedeného srovnání lze učinit závěr, že v Evropě se objevují v zásadě dva obecné modely, které upravují postavení a funkci znalců, diferencované podle právních kultur jednotlivých zemí. Ve středoevropské tradici je zásadně znalec chápán jako kvalifikovaná osoba, která poskytuje pomoc především soudu (ČR, Slovensko, Francie, Polsko, Rakousko). V angloamerickém právním systému je znalec chápán spíše jako kvalifikovaná osoba, která je přibírána stranami a poskytuje jim pomoc v rámci důkazního břemene. Tyto osoby ale i v tomto režimu musí splňovat předpoklady nestrannosti, objektivity a odbornosti a i zde vždy plní funkci, pomocí níž mají v oblasti svých specializovaných znalostí vyplnit mezery ve vědomostech soudu. Od těchto dvou modelů se následně odvíjí jak jmenování (ustanovování) znalců, tak i případné vedení seznamů znalců

(Nizozemí, Slovensko, Litva, Rakousko, Polsko, ČR apod.) nebo systém, kde znalecká činnost je spíše ponechána samotné praxi (Dánsko, Belgie, Bulharsko, Anglie, Itálie apod.) a není nijak zásadně upravena.

Výše uvedený přehled mapuje přístup států k dané problematice, srovnává kvalifikační požadavky i postoj k otázce CVZ ve vybraných zemích Evropy. Lze shrnout, že tato problematika není mezi zkoumanými státy dostatečně řešena, většina otázek týkajících se znalecké činnosti je řešena rozdílně dle zvyklostí dané země s tím, že otázka CVZ není v žádné z uvedených zemí konkretizována a rozpracována. Většina problémů týkajících se znalecké problematiky se odvíjí od praxe a tomu odpovídají i rozdílné postoje ke kvalifikačním požadavkům při jmenování znalců.

Následné ověřování způsobilosti k výkonu znalecké činnosti prováděné v určitých časových periodách ať už ze strany státu nebo soukromými subjekty (odbornými komorami nebo profesními sdruženími) např. ve Francii, Litvě, Slovinsku nebo Polsku nelze chápat z andragogického hlediska jako systém celoživotního vzdělávání, lze jej přirovnat spíše k určité opakované certifikaci (recertifikaci) odborníka zpracovávajícího znalecké posudky s přihlédnutím k jeho odborným znalostem. Rovněž obecná podmínka neustálého vzdělávání se a zvyšování si kvalifikace u znalců zapsaných v seznamu, kterou zavedla slovenská právní úprava znalecké činnosti, je z andragogického hlediska nedostatečná, neboť je upravena pouze v obecné rovině. Argument nemožnosti zajistit odborné vzdělávání z důvodu různorodosti znaleckých oborů a odvětví nemůže obstát, neboť pro určité okruhy znalců zpracovávajících znalecké posudky v oborech příbuzných, navzájem se prolínajících nebo na sebe navazujících lze vytvořit vzdělávací soustavu, která by podmínku CVZ splňovala.

6. ZDROJE INFORMACÍ – VYBRANÉ METODY SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Projekt jednotné vzdělávací soustavy (dále jen „JVS“) jako součást právní úpravy znalecké činnosti v ČR představuje systém, jehož součástí je nejen stav současného vědeckého poznání tvořený kvalifikačními požadavky na znalce před jeho jmenováním, ale i proces CVZ po složení znaleckého slibu po celou dobu výkonu znalecké činnosti. K ověření záměru rozdělit JVS na dvě základní části, tedy před jmenováním znalce a po jmenování znalce, jsem zvolila jako zdroje informací k vytvoření projektu JVS některé ze základních metod sociologických výzkumů [32, 14] s vědomím, že ke vzdělávání znalců je nutné přistoupit ve smyslu andragogickém, tedy s ohledem na skutečnost, že jde o vzdělávání dospělých lidí, které respektuje zvláštnosti s tím spojené.

Zvolené metody:

- pilotní jednodenní a vícedenní semináře
- dotazníková šetření
- řízené skupinové rozhovory, expertní interview
- rešerše stížností podaných na znalce
- systémová analýza dokumentů z kontrol znaleckých deníků a znaleckých posudků.

6.1 Pilotní jednodenní a vícedenní semináře

Pilotní projekt je jednou ze základních metod sociologického výzkumu, proto jsem v průběhu roku 2015 iniciovala ve spolupráci s vysokými školami, znaleckými ústavy a profesními sdruženími organizaci pilotních seminářů jako primárního zdroje zjištění zájmu, potřeb, rozsahu, formy, ale i náplně CVZ s cílem získat statistická data, na základě nichž ověřím nejen formulace navržených jednotlivých částí JVS, jejich obsahovou náplň, četnost určitých druhů seminářů, ale získám i představu o možné periodicitě obnovování statutu odborné způsobilosti znalce. Jednalo se o semináře jednodenní, které jsou zařazeny v rámci JVS do stupně všeobecného (základního), ale i o semináře vícedenní, zařazené do stupně specializovaného (vyššího) v rámci navrženého projektu JVS. Pro všechny semináře jsem připravila hodnotící dotazníky s vhodně volenými otázkami, na něž znalci - účastníci seminářů anonymně odpovídali.

Pro doplnění uvádím, že uskutečněné semináře jsem nazvala semináři „pilotními“, když jsem vycházela z českého významu tohoto přídavného jména: zkušební, průzkumný, průkopnický apod. [14, 32]

6.1.1 Jednodenní semináře

6.1.1.1 Seminář IOM VŠE v Praze, 2015

Dne 15. 9. 2015 se na IOM VŠE v Praze uskutečnil seminář s názvem „Problematika soudního znaleství pro zkušené znalce, aneb na co si dát pozor po letech praxe“, jehož cílem bylo nejen získat přehled o absenci takových kurzů, které sami znalci považují za klíčové, předat zkušenosti, ale v rámci diskuse nad řešením sporných znaleckých otázek a problémů dospět ke sjednocení názorů na absenci podmínky CVZ. Jedině znalecká praxe může přinést takovéto podněty. Současná praxe – a jak jednoznačně vyplynulo z hodnotících dotazníků, který každý účastník v závěru anonymně vyplnil - ukazuje, že znalci pociťují absenci nejen odborných seminářů napříč všemi znaleckými obory, ale vítají jakékoliv kurzy zaměřené na obecnou, zejména právní, tematiku, v rámci kterých by získali aktuální informace o vývoji a směřování znalecké činnosti. Aktuálnost přednesených témat a důležitost umožnit již praktikujícím znalcům získat nové informace obecné právní problematiky upravující znaleckou činnost, byly umocněny tím, že v současné době zákonodárce mediálně avizuje přípravu nového zákona o znalcích.

V rámci tohoto semináře byla pozvánka rozeslána z kapacitních důvodů učebny 483 znalcům zapsaným u KS v Praze ve vybraných oborech (nejpočetněji zastoupených), z nichž se 96, tj. 19,88 % semináře zúčastnilo (tab. 1). Jako zdroj byly využity e-mailové adresy z veřejné databáze seznamu znalců [68] aktuální ke dni 1. 9. 2015.

ZNALECKÝ OBOR (ODVĚTVÍ)	OBESLÁNO	ZÚČASTNILO SE
Bezpečnost práce	13	1
Doprava	25	5
Ekonomika (ceny a odhady)	269	38
Elektronika	11	2
Elektrotechnika	8	1
Lesní hospodářství	10	2
Stavebnictví	37	12
Strojírenství	36	11
Zdravotnictví	63	21
Zemědělství	11	3
CELKEM	483	96

Tab. 1 – Vybrané znalecké obory, v nichž byli znalci obesláni, včetně účasti (PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Obsahová náplň semináře

Obsahová náplň tohoto semináře byla koncipována na základě reakcí na velmi úspěšné specializační studium kurzu znaleckého minima, které dokládá obecná povědomost o tomto kurzu nejen mezi uchazeči o znaleckou činnost, ale již i mezi praktikujícími znalci. Výtky znalců, kteří mnohdy znaleckou činnost vykonávají již řadu let, na absenci informací, které získají uchazeči o znaleckou činnost v rámci kurzu ZM, proto vyústily v uspořádání jednodenního semináře o rozsahu 10 hodin. Přednášejícím byl společně s autorkou Mgr. Luboš Dörfl, předseda Krajského soudu v Ústí nad Labem, který působil jako místopředseda Krajského soudu v Praze (2005 – 2009) a byl pověřen vedením oddělení znalců a tlumočnicků (autor komentáře k zákonu o znalcích - 2008). Seminář vedli lektori za podpory PowerPoint prezentace, jejíž součástí byly ukázky konkrétních znaleckých pochybení (v anonymizované podobě) ze soudních spisů.

Základním tématem tohoto semináře byl nejen současný legislativní vývoj znalecké úpravy, problematika týkající se např. správních deliktů a správního trestání znalců, prolínání zákona o znalcích se zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů [50], postavení znalce a možnosti vývoje znalectví v EU, ale i souhrn disciplinární, procesní, trestněprávní a občanskoprávní odpovědnosti znalce ve vazbě na aktuální právní předpisy.

Informace byly doplněny o informace o počtu znalců, kterým bylo v současné době pozastaveno právo vykonávat činnost znalce podle § 20 odst. 1 písm. a) zákona o znalcích [39] z důvodu zahájení trestního stíhání, o počtu pravomocně odsouzených znalců ve smyslu ustanovení § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů [47], o počtu znalců, kterým byla udělena v poslední době výstraha, případně pokuta (a její výše) ve smyslu § 25a zákona o znalcích [39] a o počtu znalců, kteří byli ze seznamu znalců správním orgánem (včetně odůvodnění) vyškrtnuti (§ 25a odst. 3 zákona o znalcích). [39] Pozornost byla věnována i ustanovení § 127a občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. [48]

Odpolední část semináře byla věnována praktickým ukázkám opakujících se věcných i formálních pochybení ve znaleckých posudcích, jejich vyúčtování, odbornému vyjádření [12], typologii znaleckých posudků znalců – fyzických osob [1, 2] a znaleckých posudků zpracovaných znaleckým ústavem, včetně zákonných náležitostí (§ 13 prováděcí vyhlášky [41] apod.). Zmíněna byla i nezastupitelná činnost PSZ (kap. 7.1.4) jako poradních orgánů předsedy KS jmenovaných v souladu s čl. 13 směrnice MSp [61] aj. Všichni účastníci se v rámci závěrečné diskuse aktivně zapojili formou otázek a odpovědí na lektory; mnoho otázek zodpověděli i samotní znalci vycházejíc ze své znalecké praxe.

Vyhodnocení semináře

Hodnotící dotazník (zpětná vazba) byl koncipován do 10 otázek, kde účastníci semináře měli možnost jednat na bodové škále od 1 do 5 a jednat ve formě slovního hodnocení odpovědět na položené otázky. Otázky byly zaměřeny kromě hodnocení zdroje, z něhož se o semináři dozvěděli, kvality předaných studijních materiálů, **nejen na:**

- celkový dojem ze semináře (1 = 83 %, 2 = 11 %, 3 = 6 %, 4 = 0%, 5 = 0 %)
- spokojenost s obsahovou stránkou (1 = 92 %, 2 = 5 %, 3 = 3 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %)
- hodnocení místa konání akce - budova IOM v Praze
(1 = 85 %, 2 = 10 %, 3 = 5 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %)
- spokojenost s přístupem lektorů a pedagogickou a odbornou úrovní přednášek
(1 = 87 %, 2 = 11 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %)
- hodnocení organizačního zajištění (1 = 86 %, 2 = 12 %, 3 = 2 %, 4 = 0%, 5 = 0 %),

ale zejména i na zhodnocení přínosnosti semináře z pohledu znalecké praxe, kde účastníci uvedli:

1 (velmi přínosný) = 87 %, 2 = 11 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 (nepřínosný) = 0 %

a na hodnocení záměru zařadit odborné jednodenní semináře (podobné tomu právě absolvovanému) do projektu CVZ v rámci nové právní úpravy znalecké činnosti:

1 (velmi přínosný) = 88 %, 2 = 9 %, 3 = 3 %, 4 = 0 %, 5 (nepřínosný) = 0 %

Zejména odpovědi na poslední dvě otázky považují pro vyhodnocení pilotního projektu za stěžejní, neboť v rámci slovního hodnocení účastníci nad rámec číselného hodnocení ocenili praktické zkušenosti a odbornou erudici lektorů, názorné příklady z praxe, ocenili možnost výměny zkušeností s kolegy – znalci, otevřenou diskusi k jednotlivým tématům, získali celou řadu podnětů pro zlepšení svých znaleckých posudků a shodně vyjádřili důležitost konání takovýchto povinných seminářů 1x za 1 – 2 roky pro udržení kvalitní úrovně znaleckých posudků. V závěru byla účastníkům předána osvědčení dokládající absolvování semináře v rámci CVZ s doporučením k jejich archivaci v osobním spise znalce u příslušného krajského soudu.

6.1.1.2 Seminář Pardubice, 2015

Dne 15. 10. 2015 se ve spolupráci Znaleckého ústavu bezpečnosti a ochrany zdraví, z. ú. (dále jen „ZÚBOZ“) a Komory soudních znalců ČR (dále jen KSZ“) v Interhotelu Labe – F s.r.o. v Pardubicích uskutečnil jednodenní odborný seminář „Aktuální otázky soudně – znalecké teorie a praxe oboru Bezpečnost práce“, jehož cílem bylo seznámit znalce s novinkami a vývojem legislativy v tomto znaleckém oboru, ale rovněž získat podněty a náměty pro obdobně zaměřený seminář v příštím období. I zde jednoznačně vyplynulo z hodnotících dotazníků, který každý účastník v závěru anonymně vyplnil a odevzdal, že znalci pociťují absenci podobných odborných seminářů a kurzů týkajících se zvolené problematiky a vítají možnost vzájemné konzultace s kolegy znalci. Zdrojem elektronických adres byla veřejně dostupná databáze znalců [68], aktuální ke dni 1. 9. 2015. V rámci tohoto semináře byla pozvánka rozeslána celkem 94 znalcům zapsaným v seznamu znalců pro obor Bezpečnost práce z celé ČR, z nichž se 29, tj. 30,85 % semináře zúčastnilo.

Obsahová náplň semináře

Po zahájení semináře a představení ZÚBOZ ředitelem RNDr. Mgr. Petrem Adolfem Skřehotem, Ph.D. proběhly následující přednášky:

- Stav legislativy v oblasti BOZP (JUDr. Petr Kožmín, předseda správní rady ZÚBOZ),
- Aktuální otázky soudně-znalecké činnosti (doc. Ing. Aleš Vémola, Ph.D., ředitel ÚSI VUT v Brně, znalec, člen PSZ u KS v Brně),
- Formálně jednotné části a náležitosti znaleckého posudku, nejčastější pochybení znalců v praxi, aktuální problémy právní úpravy znalecké činnosti, CVZ (autorka),
- Metodologie znalecké činnosti v oblasti BOZP (Ing. Petr Osička, předseda KSZ - sekce BOZP a PO a vedoucí znaleckého kolegia ZÚBOZ, znalec).

Následná diskuse přítomných účastníků, k nimž se připojilo i osm zástupců firem zabývajících se problematikou bezpečnosti práce, dva zástupci vysokých škol (konkrétně ČVUT v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství a VŠ technická a ekonomická v Českých Budějovicích) a jeden uchazeč o znaleckou činnost v tomto oboru, ukázala aktuálnost přednesených témat i to, jak je důležité umožnit i již praktikujícím znalcům získat nové informace nejen právní problematiky upravující znaleckou činnost, ale i právní problematiky vztahující se k oboru BOZP, včetně aktualizace znaleckých oborů a odvětví a sjednocujících kvalifikačních podmínek pro jmenování. Z pohledu účastníků byla nejčastěji diskutována nejen otázka právních předpisů upravujících oblast BOZP, ale i otázka přechodných ustanovení nové právní úpravy, tedy doby potřebné k tomu, kdy i již zapsaní znalci budou muset splňovat kvalifikační (a další) podmínky pro zápis do seznamu.

Vyhodnocení semináře

Hodnotící dotazník (zpětná vazba) byl koncipován do 8 otázek, kde účastníci semináře měli možnost jednak na bodové škále od 1 do 5 a jednak ve formě slovního hodnocení odpovědět na položené otázky. Otázky byly zaměřeny na:

- celkový dojem ze semináře (1 = 96 %, 2 = 3 %, 3 = 1 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %),
- místo konání akce (1 = 88 %, 2 = 9 %, 3 = 1 %, 4 = 2 %, 5 = 0 %),
- spokojenost s obsahovou stránkou (1 = 95 %, 2 = 3 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %),

- hodnocení přístupu lektorů včetně pedagogické a odborné úrovně přednášek (1 = 96 %, 2 = 4 %, 3 = 0 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %),
- hodnocení organizačního zajištění (1 = 95 %, 2 = 3 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %),
- hodnocení přínosnosti semináře z pohledu znalecké praxe (1 velmi přínosný = 96 %, 2 = 3 %, 3 = 1 %, 4 = 0 %, 5 nepřínosný = 0 %),
- hodnocení záměru zařadit 1 – 2 denní odborné semináře (podobné tomu právě absolvovanému) do projektu CVZ v rámci nové právní úpravy znalecké činnosti (1 velmi přínosný = 94 %, 2 = 5 %, 3 = 1 %, 4 = 0 %, 5 nepřínosný = 0 %),
- volbu nejvhodnějšího intervalu pro povinné absolvování odborného semináře (1x ročně = 89 %, 1x za 2 roky = 8 %, 1x za 3 roky = 2 %, 1x za 5 let = 0 %, jiný interval = 1 %).

Zejména odpovědi na poslední tři otázky považuji pro vyhodnocení pilotního projektu za stěžejní, neboť v rámci slovního hodnocení účastníci nad rámec číselného hodnocení ocenili praktické zkušenosti a odbornou erudici lektorů, názorné příklady z praxe, prostor pro diskusi s kolegy – znalci k jednotlivým tématům a shodně vyjádřili důležitost konání takovýchto povinných odborných seminářů 1x za 1 – 2 roky nejen pro udržení kvalitní úrovně znaleckých posudků zpracovávaných v oboru Bezpečnost práce, ale i s ohledem na neustále se měnící právní předpisy v této oblasti. V závěru byla účastníkům předána osvědčení dokládající absolvování semináře v rámci CVZ s doporučením k jejich archivaci v osobním spise znalce u příslušného krajského soudu.

6.1.2 Vícedenní semináře

6.1.2.1 Seminář Kašperské Hory, 2015

Kriminalistický ústav v Praze (dále jen „KÚP“), který je současně znaleckým ústavem zapsaným ve II. oddíle seznamu znaleckých ústavů, a který pořádá pravidelně semináře pro své zaměstnance, mne v rámci přípravy odborného semináře oslovil s nabídkou přednášky, jejíž součástí byla i prezentace projektu CVZ. V současné době totiž výrazně narůstá počet zaměstnanců KÚP, kteří jsou znalci – fyzickými osobami – zapsanými v seznamu znalců, nebo o zápis do tohoto seznamu usilují. Odborný seminář na téma „Praktická kriminalistika – kazuistika – metodika“ se konal ve Wellness&Sport Hotelu Šumava v Kašperských Horách ve dnech 5. – 6. 5. 2015. Zahraničním účastníkem odborného semináře byl i zástupce

Kriminalistického a expertizního ústavu Policajného zboru Bratislava. Přítomní byli (kromě jiného) seznámeni s projektem JVS pro znaleckou činnost s cílem v rámci diskuse nad řešením sporných znaleckých otázek a problémů dospět ke sjednocení názorů např. na absenci podmínky CVZ v avizované nové právní úpravě této činnosti. Odborné přednášky přednesli kriminalisté, z nichž 12 je již zapsáno v seznamu znalců, a 2 podali žádost o jmenování znalcem u příslušného KS. Semináře se účastnilo celkem 58 kriminalistů z celé ČR, z nichž 37 je současně zapsáno v seznamu znalců v oboru Kriminalistika (s různými specializacemi) a v oboru Střelivo a výbušniny. Přesto, že tento seminář byl realizován primárně pro zaměstnance KÚP, v rámci JVS by byl realizován pro všechny znalce zapsané v seznamu znalců ve výše uvedených znaleckých oborech. Organizační formou výuky bylo vedení semináře metodou interaktivního působení každého lektora za podpory PowerPoint prezentace s výkladem, v jednom případě doplněné fyzickými ukázkami otisků prstů zemřelých osob a metodou snímání otisků prstů pomocí daktyloskopických lžic.

Nad rámec uvedeného uvádím, že k 1. 11. 2015 bylo v celorepublikovém seznamu znalců zapsáno 118 znalců z oboru Kriminalistika a 57 znalců z oboru Střelivo a výbušniny, z nichž 13 je zapsáno pro oba dva obory (zdroj: veřejná databáze seznamu znalců). [68]

Obsahová náplň semináře

Harmonogram semináře byl rozvržen do dvou dnů. Dne 5. 5. 2015 po zahájení semináře zástupcem KÚP proběhly následující přednášky:

- Může toaletní papír zabíjet? (kazuistika)
- Sebevražda kuší? (kazuistika)
- Svědectví deformované střely
- Reliéf – databáze stop na lisovaných zásilkách OPL s automatizovaným vyhledáváním stop
- Uživatel – největší hrozba pro mobilní telefony – špionážní aplikace na špehování (kazuistika)
- Aktuální stav odborné a znalecké činnosti na Slovensku
- Pochybení znalců v praxi, projekt celoživotního vzdělávání znalců
- Vyhledávání paměťových souborů v grafických médiích
- Využití mechanoskopie k dokazování sériové trestné činnosti pachatelů

- Svět padělků
- Ukradený podpis (technické aspekty padělání, identifikace padělatele).

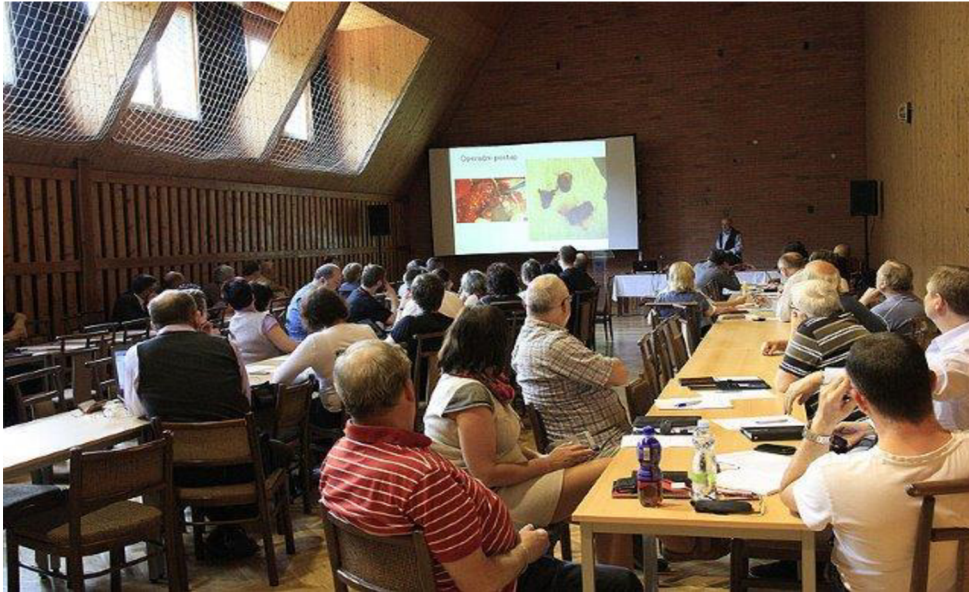
Dne 6. 5. 2015 proběhly následující přednášky:

- Daktyloskopování mrtvol
- Maryša
- Balamut (SAVO)
- Noční střet vozidla s chodcem a vytipované vozidlo
- Identifikace pohybu osob na místě činu
- Opravdu soucitný myslivec (detektor lži).

Následná diskuse přítomných účastníků ukázala, že i vysoce erudovaní odborníci a praktikující znalci postrádají nové informace nejen z oblasti obecné právní problematiky upravující znaleckou činnost, ale vítají prostor pro možné vzájemné řešení odborných otázek. Širokému zájmu diskutujících byla podrobena nejen jednotná úprava znaleckého posudku, typologie znaleckých posudků [1] včetně příloh, znalecká činnost znaleckých ústavů a znalců – fyzických osob, revizní znalecký posudek, dodatek (doplňek) znaleckého posudku, náležitosti odborných vyjádření, způsoby vyúčtování posudků, správní delikty znalců, elektronický znalecký deník, ale i nejednotnost formální stránky zpracovávaných znaleckých posudků znaleckými ústavů a znalci – fyzickými osobami.

Vyhodnocení semináře

Po ukončení přednášek se všichni účastníci sešli k závěrečné diskusi, která přinesla organizátorům mnoho podnětných témat pro příští odborný seminář včetně nástinu dalších možných témat, s tím, že vyzvali organizátora, aby i příští odborný seminář obsahoval přednášku týkající se praktických ukázek nejčastějších pochybení znalců z oblasti kriminalistické techniky. V závěru účastníci vyhodnotili všechny příspěvky a vybrali 3 přednášky, které považují z hlediska odborné (znalecké) praxe za nejpřínosnější. Mezi oceněnými příspěvky byl i příspěvek týkající se projektu CVZ.

Obr. 1 – Prezentace přednášky znalce na semináři, květen 2015 (orig. PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

6.1.2.2 Seminář LDF MU v Brně, 2015

Ve dnech 17. a 18. 9. 2015 se na LDF MU v Brně ve spolupráci s Českou unií soudních znalců v lesním hospodářství (dále jen „ČUSZLH“) uskutečnil seminář s názvem „Aktuální problémy znalecké praxe ve znaleckých oborech Ekonomika (ceny a odhady) – Lesní hospodářství – Ochrana přírody – Zemědělství“, jehož cílem bylo nejen získat přehled o absenci odborných kurzů, které sami znalci z výše uvedených znaleckých oborů považují za klíčové, ale v rámci diskuse nad řešením sporných znaleckých otázek dospět k názorovému sjednocení problematiky CVZ. Z hodnotících dotazníků, které každý účastník v závěru anonymně vyplnil, vyplynulo, že znalci pociťují nedostatek odborných seminářů v dané problematice a považují za žádoucí mít možnost konzultovat odborné problémy s ostatními znalci. Pokud jde o semináře zaměřené na obecnou problematiku znalectví, které by jim přinesly aktuální informace, upřednostnili periodicitu 1x za 2- 3 roky s tím, že aktuálně lze tento interval kdykoliv upravit.

Zdrojem elektronických adres byla veřejně dostupná elektronická databáze znalců [68], aktuální ke dni 1. 8. 2015. Byli obesláni znalci z oboru Ekonomika se zaměřením na oceňování v lesnictví (dále v tabulce obor označen „E“), znalci z oboru Lesní hospodářství (dále v tabulce obor označen „LH“), znalci z oboru Ochrana přírody (dále v tabulce obor označen „OP“) a z oboru Zemědělství se zaměřením na ovocnářství, zahradnictví, dendrologii a arboristiku (dále v tabulce obor označen „Z“).

V rámci tohoto semináře byla pozvánka rozeslána celkem 448 znalcům (zapsaným v seznamu znalců pro celou ČR alespoň pro jeden z výše uvedených znaleckých oborů), z nichž se 68, tj. 15,18 % semináře zúčastnilo (tab. 2). (Pozn. autorky - v případě, že je znalec zapsán pro více oborů, je uveden pouze jednou a to v oboru dle abecedního pořadí).

OBOR	E	E	LH	LH	OP	OP	Z	Z
KRAJ	obesláno	přišlo	obesláno	přišlo	obesláno	přišlo	obesláno	přišlo
PHA	2	1	8	2	13	1	3	2
StrČ	23	6	5	3	14	1	2	1
JČ	59	3	31	1	2	2	0	0
ZČ	35	2	10	0	5	1	0	0
SevČ	22	2	4	1	10	1	0	0
VČ	16	8	5	3	13	3	1	1
JM	67	4	4	2	23	1	5	4
SM	39	9	4	1	21	1	2	1
CELKEM	263	35	71	13	101	11	13	9

Tab. 2 – Počet obeslaných a přítomných znalců (PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Obsahová náplň semináře

Harmonogram semináře byl rozvržen do dvou dnů, přičemž 1. den, tj. 17. 9. 2015, byl určen všem účastníkům semináře, následně 2. den, tj. 18. 9. 2015, byl rozdělen na dva bloky: BLOK A: Znalecká činnost v arboristice a ochraně přírody, BLOK B: Forezní ekotechnika a oceňování lesa. Metodou výuky byla přednáška - výklad vedená interaktivní formou práce za podpory PowerPoint prezentace s účastníky semináře, následovala praktická cvičení formou uváděných příkladů zařazených dle uvážení lektorů, v jednom případě doplněné praktickou ukázkou lokalizace a identifikace konkrétní dřeviny v arboretu, které je výukovým a účelovým zařízením LDF MU v Brně.

Dne 17. 9. 2015 po zahájení semináře zástupcem LDF MU v Brně spolu s předsedou představenstva ČUSZLH v části týkající se obecné problematiky znalecké praxe proběhly následující přednášky:

- Právní úprava znalecké činnosti a činnost orgánů státní správy, dohled (JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně)
- Znalecká praxe ve správním soudnictví (JUDr. Ing. Filip Dienstbier, Ph.D., soudce Nejvyššího správního soudu ČR v Brně)
- Formální náležitosti znaleckého posudku, činnost poradních sborů, stížnosti na znalce, správní delikty (autorka).

Následná diskuse přítomných účastníků, k nimž se v průběhu přednášek připojilo i 8 studentů LDF MU v Brně, ukázala, jak aktuální byla přednesená témata a jak důležité je předat znalcům, kteří jsou již v seznamu znalců zapsáni a znaleckou činnost aktivně vykonávají, nové informace právní problematiky upravující znaleckou činnost. Aktuálnost přednášených témat byla umocněna opakovanou mediální kampaní týkající se přípravy nového zákona o znalcích, aktualizace znaleckých oborů a odvětví a zejména sjednocujících kvalifikačních podmínek pro jmenování. Z pohledu účastníků byla nejčastěji diskutována otázka přechodných ustanovení, tedy doby potřebné k tomu, kdy i již zapsaní znalci budou muset splňovat kvalifikační (a další) podmínky pro zápis do seznamu dle nové právní úpravy. Široké diskusi byla podrobena také otázka členění znaleckých oborů týkajících se zejména oceňování lesních pozemků a porostů (včetně lesa), problematika odborné terminologie a vymezení případných specializací.

Dne 18. 9. 2015 byl program rozdělen do dvou bloků, a účastníci sami dle svého znaleckého zaměření zvolili, kterého bloku se zúčastní.

BLOK A: Znalecká činnost v arboristice a ochraně přírody

- Zjišťování a zpracování dendrometrických údajů pro potřeby znalecké praxe (doc. Ing. Karel Drápela, CSc., Ústav hospodářské úpravy lesů a aplikované geoinformatiky LDF MU v Brně)
- Binomická nomenklatura dřevin ve znalecké praxi (doc. Ing. Luboš Úradníček, CSc., Ústav lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie LDF MU v Brně, vedoucí ústavu, znalec, člen PSZ u KS v Brně)
- Metrologie a nároky na měření (Ing. Luděk Praus, Ph.D., Ústav nauky o dřevě LDF MU v Brně, akademický vědecko-výzkumný pracovník)

- Nároky na lokalizaci a identifikaci dřevin v lese a občas i mimo něj (Ing. Tomáš Mikita, Ph.D., Ústav hospodářské úpravy lesů a aplikované geoinformatiky LDF MU v Brně, akademický pracovník – odborný asistent)
- Hodnocení rizik spojených s dřevinami (Ing. Samuel Burian, ředitel znaleckého ústavu Arbonet, s.r.o., znalec, člen PSZ u KS v Praze)
- Případové studie (Ing. Marek Žďárský, Ing. Pavel Wágner, jednatelé znaleckého ústavu Arbonet, s.r.o., znalci).

BLOK B: Forenzní ekotechnika a oceňování lesa

- Novela vyhlášky Ministerstva zemědělství ČR č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích (Ing. Jiří Matějček, CSc., Ústav pro hospodářskou úpravu lesa, znalec, člen PSZ u KS v Praze)
- Tržní oceňování stromů a porostů (Ing. Radek Zádrapa, Ph.D., jednatel Zádrapa s.r.o., Vsetín, znalec)
- Forenzní ekotechnika: les a dřeviny (prof. Ing. Jan Čermák, CSc., Ústav lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie LDF MU v Brně, vedoucí vědecko-výzkumný pracovník).

Po ukončení přednášek v obou blocích se všichni účastníci sešli k závěrečné diskusi, která přinesla organizátorům jednoznačnou výzvu směřující k uspořádání obdobného semináře za rok včetně nástinu mnoha dalších možných témat.

Obr. 2 – Prezentace přednášky znalce na semináři, září 2015 (orig. PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Vyhodnocení semináře

Hodnotící dotazník (zpětná vazba) byl koncipován do 10 otázek, kde účastníci semináře měli možnost jednak na bodové škále od 1 do 5 a jednak ve formě slovního hodnocení odpovědět na položené otázky. Otázky byly zaměřeny kromě hodnocení zdroje, z něhož se o semináři dozvěděli, kvality předaných studijních materiálů, **nejen na:**

- celkový dojem ze semináře (1 = 92 %, 2 = 5 %, 3 = 3 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %)
- místo konání akce (1 = 86 %, 2 = 8 %, 3 = 5 %, 4 = 1 %, 5 = 0 %)
- spokojenost s obsahovou stránkou (1 = 93 %, 2 = 6 %, 3 = 1 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %)
- hodnocení přístupu lektorů včetně pedagogické a odborné úrovně přednášek (1 = 89 %, 2 = 10 %, 3 = 1 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %)
- hodnocení organizačního zajištění (1 = 94 %, 2 = 4 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 = 0 %),

ale zejména i na zhodnocení přínosnosti semináře z pohledu znalecké praxe, kde účastníci uvedli:

1 (velmi přínosný) = 88 %, 2 = 10 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 (nepřínosný) = 0 %,

dále na hodnocení záměru zařadit odborné 1 – 2 denní semináře (podobné tomu právě absolvovanému) do projektu CVZ v rámci nové právní úpravy znalecké činnosti

1 (velmi přínosný) = 87 %, 2 = 11 %, 3 = 2 %, 4 = 0 %, 5 (nepřínosný) = 0 %

a na volbu nejvhodnějšího intervalu pro povinné absolvování podobného semináře

1x ročně = 75 %, 1x za 2 roky = 24 %, 1 x za 3 roky = 1 %, 1x za 5 let = 0 %, jiný interval = 0 %

Pro vyhodnocení semináře považují zejména odpovědi na poslední tři otázky za stěžejní, neboť v rámci slovního hodnocení účastníci nad rámec číselného hodnocení ocenili kromě vysoké odborné erudice lektorů i jejich praktické zkušenosti, uvítali obsahovou pestrost přednášek doplněných řadou názorných příkladů z praxe, získali nové podněty ke zlepšení svých znaleckých posudků jak po formální tak po věcné stránce a shodli se na důležitosti konání takovýchto povinných seminářů 1x za 1 – 2 roky pro udržení kvalitní úrovně znaleckých posudků. Nad rámec uvedeného z hodnotících dotazníků vyplynul i zajímavý poznatek, kdy 38 % účastníků projevilo zájem mít možnost účastnit se na příštím semináři obou odborných bloků přednášek; tedy, aby se přednášky vzájemně v časech

nepřekrývaly. V závěru byla účastníkům předána osvědčení dokládající absolvování semináře v rámci CVZ s doporučením k jejich archivaci v osobním spise znalce u příslušného krajského soudu.

Shrnutí seminářů

Z výsledků uvedených přehledů o konaných seminářích jednoznačně vyplývá důležitost konání jak obecných seminářů, v nichž by znalci získali přehled a informace o aktuálních otázkách znalecké činnosti, tak i odborných seminářů, které kromě přednášené odborné tematiky vytvoří prostor pro výměnu zkušeností a prodiskutování sporných otázek mezi praktikujícími znalci nejen v obecné rovině, ale i podle konkrétního znaleckého zaměření. Účastníci všech seminářů byli obeznámeni s tím, že jde o pilotní semináře navrhovaného projektu JVS pro znaleckou činnost v rámci doktorské práce. I tato informace byla pro ně impulsem k diskusi, z níž kromě jiného vyplynula i zajímavá skutečnost: v současné době je široká nabídka různých kurzů a seminářů pořádaných různými subjekty, které jsou znalcům neznámé, jsou proto nuceni pomocí recenzí na webových portálech nebo dotazy na kolegy - znalce zjišťovat přínos a kvalitu nabízených akcí. Fakt, že garance kvality, odborné erudice lektorů a přínosnost pro znaleckou činnost by byly zaručeny vysokou školou, znaleckým ústavem nebo profesním sdružením považují za jednoznačný přínos.

Za stěžejní poznatek proto považuji skutečnost, že nikoliv nahodilé absolvování porůznu nabízených seminářů, které si znalci sami v případě zájmu a ochoty je absolvovat zajistí, a bez ohledu na to, zda půjde o znalce ze znaleckých oborů, které jsou početně velmi silně zastoupeny, nebo obory s malým počtem zapsaných znalců, ale právě systematická a přehledná nabídka odborných seminářů s garancí kvalitní obsahové náplně, erudice a odborné praxe lektorů, naplňuje jeden ze základních cílů vzniku JVS pro znaleckou činnost. S odkazem na výše uvedené proto uzavírám, že uskutečněné semináře jednoznačně potvrdily moji domněnku směřující k nutnosti vytvoření systému CVZ.

I vhodnost dvoustupňového rozdělení JVS na stupeň všeobecný (základní) a stupeň specializovaný (vyšší) vyplynula z uskutečněných seminářů, neboť znalost obecné právní problematiky upravující znaleckou činnost (včetně souvisejících právních předpisů) je nezbytnou podmínkou k profesionálnímu přístupu každého znalce při zpracování znaleckého posudku. Na rozdíl od seminářů zařazených do stupně specializovaného (vyššího) JVS, jejichž

garanty by byly vysoké školy, univerzity, znalecké ústavy nebo profesní sdružení (kap. 7.2.2), k nimž mají znalci – jak vyplynulo mimo jiné z uskutečněných seminářů – důvěru, jako vhodný garant seminářů zařazených do stupně všeobecného (základního) se jeví kromě výše uvedených subjektů i Justiční akademie (kap. 7.2.3), jejímž základním úkolem je vzdělávání pracovníků resortu justice, mezi něž lze soudní znalce bezesporu zařadit.

6.2 Dotazníková šetření

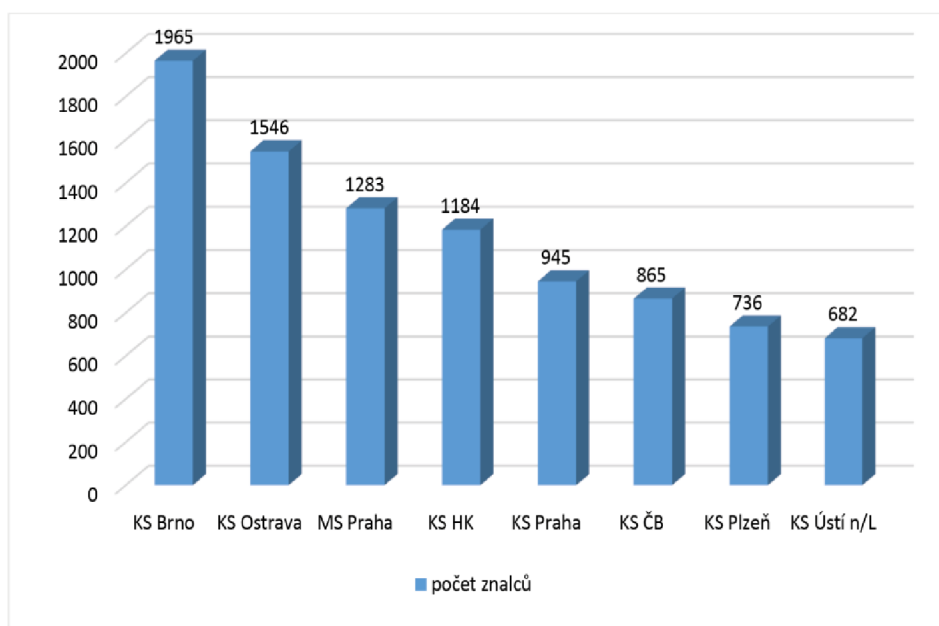
Jako další ze zdrojů pro získání informací k navrhovanému projektu JVS pro znaleckou činnost jsem zvolila dotazníkové šetření, jež je základní technikou sběru dat. Jde o vysoce efektivní metodu, která umožňuje v krátkém čase získat informace od velkého počtu osob s nízkými náklady. Jde o jednu z kvantitativních metod výzkumu veřejného mínění, která je hojně využívána nejen v sociologii; tato metoda se dá použít tehdy, jestliže je třeba sesbírat velké množství dat s méně podrobnými informacemi.

6.2.1 Dotazníkové šetření, KS v Praze, leden – březen 2016

Připravila jsem vhodné otázky, odpovídající záměru dotazníkového šetření, které jsem uspořádala do přehledného a přirozeného celku, tj. do podoby dokumentu (dotazníku). Šlo o polo-strukturovaný dotazník, který měl pevně danou strukturu, tj. pevně daný seznam šesti otázek, na které znalci odpovídali pevně danými odpověďmi (ano/ne/ x 1. velmi přínosný.... 5. velmi nepřínosný). Aby znalci nebyli omezeni jen rozsahem položených otázek, pod otázku č. 7 jsem vložila tzv. otevřenou otázku, kde se znalci k danému tématu mohli vyjádřit svými vlastními slovy. I přes nevýhodu volné otázky, která je dána větší obtížností při statistickém zpracování, dotazník jako celek byl poměrně snadno sečten, získaná data jsem porovнала a následně provedla jejich zpracování.

Dotazník byl zaslán vybrané skupině lidí. Jelikož nebylo možné z kapacitních důvodů oslovit všechny znalce zapsané v ústředním seznamu znalců; k 1. 12. 2015 jich bylo zapsáno celkem 9 268 (zdroj: veřejná databáze seznamu znalců [68]), vybrala jsem vzorek, který tvořil menší část skupiny, která má být zkoumána, a s tímto vzorkem jsem dále pracovala. Získané výsledky šetření jsem poté zobecnila. Cílem dotazníkového šetření bylo primárně zjistit názory znalců na otázku CVZ v rámci projektu JVS pro znaleckou činnost.

V rámci projektu JVS jsem připravený dotazník distribuovala prostřednictvím e-mailové komunikace z veřejně dostupné elektronické databáze znalců [68] vybranému vzorku znalců, tedy příjemcům CVZ, vytvořenému z ústředního seznamu znalců. Jednalo se o skupinu vybraných znalců, která je typická pro všechny znalce. Zvolila jsem znalce zapsané u KS v Praze mimo jiné i proto, že tento soud je téměř v pomyslném středu početního zastoupení znalců napříč všemi KS (graf 1), z čehož vyplývá i průměrné početní zastoupení v jednotlivých znaleckých oborech (zdroj: veřejná databáze seznamu znalců [68]).

Graf 1 – Početní zastoupení znalců u jednotlivých KS v ČR ke dni 1. 12. 2015 (PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Distribuce dotazníku probíhala současně s pozvánkami na kontrolu znaleckých deníků za rok 2015; bylo využito období, kdy znalci předkládají soudu ke kontrole znalecký deník a statistické hlášení za uplynulý rok. Znalci na dotazník odpovídali anonymně. Některé otázky byly doplněny nabídkou časového intervalu vztahujícího se k otázce v případě kladné odpovědi. Vzhledem k načasování sběru dat jsem očekávala velkou návratnost a ochotu znalců k vyplnění dotazníku. Toto očekávání bylo vyhodnocením dotazníkového šetření naplněno.

Dotazník byl rozeslán celkem 945 znalcům zapsaným v seznamu Krajského soudu v Praze ke dni 1. 12. 2015, tj. 10,20 % z celkového počtu znalců zapsaných v ústředním seznamu znalců.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Ke dni 31. března 2016 jsem obdržela z 945 rozeslaných dotazníků zpět celkem 716 dotazníků; dotazníkového šetření se zúčastnilo 75,77 % oslovených znalců.

Odpověď na otázku č. 1

„V případě, že by existoval projekt JVS pro znaleckou činnost (CVZ), který by pro znalce již zapsané v seznamu zahrnoval např. absolvování povinného jednodenního obecného semináře, který by všem znalcům zprostředkoval aktuální informace o znal. činnosti (např. nová právní úprava, daňová problematika, náležitosti znal. posudku, způsoby vyúčtování apod.), byl byste ochoten se takového semináře účastnit a pokud ano, jaký interval byste považoval(a) za nejvhodnější?“

ANO	547
NE	169
INTERVAL: 1x za rok	149
1x za 2 roky	176
1x za 3 roky	158
1x za 5 let	55
jiný interval	9*

Z celkového počtu odpovědí celkem 76,40 % znalců odpovědělo kladně, 23,60 % odpovědělo záporně. Nejčastější výhrada (celkem u 58,2 % záporných odpovědí) byla proti povinnosti CVZ, pokud by vycházela z případné změny právní úpravy znalecké činnosti.

*Navrhovaný jiný interval se v odpovědích týkal pouze období, když dojde ke změně právní úpravy znalecké činnosti.

Odpověď na otázku č. 2

„V případě, že by se konal 1-2 denní odborný seminář zaměřený již na konkrétní znalecký obor a specializaci (např. oceňování nemovitostí, stavebnictví, nebo zdravotnictví, nebo doprava, nebo stroje a zařízení, nebo psychologie, nebo problematika lesů a lesního hospodářství apod.), byl byste ochoten se takového semináře účastnit a pokud ano, jaký interval byste považoval(a) za nejvhodnější?“

ANO	441
NE	275
INTERVAL: 1x za rok	87
1x za 2 roky	112
1x za 3 roky	153
1x za 5 let	86
jiný interval	3*

Z celkového počtu odpovědí celkem 61,59 % znalců odpovědělo kladně, 38,41 % odpovědělo záporně. Nejčastější výhrada (celkem u 65,1 % záporných odpovědí) byla proti povinnosti CVZ, pokud by vycházela z případné změny právní úpravy znalecké činnosti.

*Navrhovaný jiný interval se v odpovědích týkal pouze období, když dojde ke změně právní úpravy znalecké činnosti.

Odpověď na otázku č. 3

„Jakou přínosnost by mělo absolvování takových seminářů z pohledu Vaší znalecké praxe? Cítíte potřebu, že takové semináře pro „již zkušené znalce“ chybí? (Semináře by organizovaly např. příslušné vysoké školy, profesní znalecké organizace apod., znalec by si je hradil sám, získal by osvědčení o účasti.)“

1 velmi přínosný	398
2	216
3	57
4	38
5 nepřínosný	7

Z celkového počtu odpovědí celkem 55,59 % znalců odpovědělo (1), 30,17 % odpovědělo (2), 7,96 % odpovědělo (3), 5,31 % odpovědělo (4) a 0,98 % odpovědělo (5).

Odpověď na otázku č. 4

„Jaký je Váš názor na to, pokud by byl projekt povinného CVZ zařazen do připravované nové právní úpravy znalecké činnosti?“

1 velmi přínosný, souhlasím	377
2	211
3	84
4	35
5 nepřínosný, nesouhlasím	9

Z celkového počtu odpovědí celkem 52,65 % znalců odpovědělo (1), 29,47 % odpovědělo (2), 11,73 % odpovědělo (3), 4,89 % odpovědělo (4) a 1,26 % odpovědělo (5).

Odpověď na otázku č. 5

„V případě, že by existoval IOZ, tedy průkaz odbornosti znalce podobný indexu na VŠ, do něhož by byla formou kreditů zaznamenávána např. účast znalce na odb. seminářích, přednášková, publikační činnost apod., který by byl určitou garancí pravidelného prohlubování odborných znalostí znalce v rámci CVZ, považoval(a) byste takový kreditní systém za přínosný?“

1 velmi přínosný	371
2	216
3	105
4	19
5 nepřínosný	5

Z celkového počtu odpovědí celkem 51,82 % znalců odpovědělo (1), 30,17 % odpovědělo (2), 14,66 % odpovědělo (3), 2,65 % odpovědělo (4) a 0,70 % odpovědělo (5).

Odpověď na otázku č. 6

„V současné době existují již některé certifikační orgány (např. ÚSI VUT Brno, VŠE Praha, ČKOM aj.), které provádí certifikaci znalců. Certifikace je nezávislým a objektivním zkušebním procesem. Certifikovaní znalci jsou považováni za skutečné odborníky ve své profesi, kteří si celoživotním vzděláváním udržují získanou profesní odbornost na nejvyšší možné úrovni a snaží se vypracovávat kvalitní znalecké posudky. Jakou přínosnost by mělo

podle Vás příp. zařazení certifikace znalce do projektu CVZ (ohodnocenou např. max. počtem kreditů)?“

1 velmi přínosný	289
2	245
3	163
4	17
5 nepřínosný	2

Z celkového počtu odpovědí celkem 40,36 % znalců odpovědělo (1), 34,22 % odpovědělo (2), 22,77 % odpovědělo (3), 2,37 % odpovědělo (4) a 0,28 % odpovědělo (5).

Otázka č. 7

„Pokud máte nějaké náměty k otázce celoživotního vzdělávání znalců (např. jaká témata kurzů by Vás zajímala, apod.), prosím Vás o jejich uvedení.“

V rámci poslední otázky znalci využili možnosti anonymně se vyjádřit nejen ke zvažovanému systému CVZ, ale jejich odpovědi se týkaly i obecného směřování znalecké činnosti v ČR. V odpovědích zazněly zejména výhrady k absencím odborných kurzů, kterými by si znalci po jmenování do funkce mohli zvyšovat svoji odbornost, k nejednotnému přístupu orgánů veřejné moci, které by je měly metodicky řídit a v rámci dohledu nad znaleckou činností samy vyvíjet aktivitu k jejich CVZ. Za jednoznačný přínos znalci označili dosavadní spolupráci s profesními sdruženími, která již nyní na bázi dobrovolnosti organizují odborné semináře a kurzy dle jednotlivých znaleckých disciplín, alespoň u znaleckých oborů, v nichž je početní zastoupení znalců nejvyšší. Takovéto kurzy by přivítali ale i znalci, jejichž početní zastoupení v seznamu znalců není velké, přesto je jejich odbornost (zejména) orgány veřejné moci hojně využívána. Někteří znalci nabídli případným organizátorům pomoc nejen při tvorbě obsahové náplně odborného semináře, ale i při organizačním zajištění např. nabídkou vhodných prostor v rámci svých firem apod. s tím, že na konec dotazníku uvedli nejen své jméno, ale i kontakt a rozsah svého znaleckého oprávnění.

I přes to, že z některých odpovědí zazněla i určitá skepse nejen ke kreditnímu systému, zejména v tom směru, aby kvalita nabízených odborných seminářů byla pro ně

přínosem a snaha o splnění kreditního systému se neproměnila v pouhé povinné „sbírání“ kreditů za pasivní účast na těchto akcích, nebo k obecné povinnosti účasti na nabízených seminářích (namísto dobrovolné účasti), z odpovědí přesto jasně vyplynulo, že právě profesní organizace a znalecké ústavy jsou pro ně garantem kvality a profesionality, v něž mají důvěru, a že právě jimi organizované akce by byly pro ně jednoznačným přínosem. Pokud jde o nabízené časové intervaly, znalci upřednostnili volnější systém, kdy v průběhu delšího časového období by byli schopni a ochotni vyžadovaný počet kreditů splnit.

Na rozdíl od mého očekávání pouze 7 znalců (tj. 0,74 %) vyjádřilo svoji pochybnost nad obecným smyslem JVS pro znaleckou činnost, pouze 24 znalců (tj. 2,54 %) obavy představující finanční zátěž za účast na seminářích, když navrhovali, aby pořádané semináře byly znalcům nabízeny zdarma, a 12 znalců (tj. 1,27 %) uvedlo, že by se odmítli podvolit povinné účasti na seminářích a následnému získání vyžadovaného počtu kreditů s tím, že by při první kontrole Indexu odbornosti znalce (dále též „IOZ“) prováděné dohledovým orgánem znaleckou činnost ukončili. Argument, nechť nejen navrhovaná JVS, ale obecně podmínka povinného CVZ, se týká pouze těch znalců, kteří by byli jmenováni do funkce v době účinnosti nové právní úpravy, která by tyto podmínky zavedla, uplatnilo celkem 36 znalců (tj. 3,81 %).

Z vyhodnocení dotazníkového šetření jsem dospěla k relevantnímu závěru, který potvrdil můj záměr vytvořit projekt JVS pro znaleckou činnost, zejména v tom, že znalec je povinen udržovat a celkově zvyšovat svoji odbornou úroveň nejen před a v okamžiku zápisu do seznamu znalců, ale po celou dobu výkonu své znalecké činnosti; tedy přijmout podmínku absolvovat v rámci kreditního systému nabízené semináře dle vlastního výběru, kdy prostředkem k tomu je navržený projekt JVS.

6.2.2 Dotazníkové šetření, ÚSI VUT v Brně, cvičení MSP, 20. 4. 2016

V magisterském studijním oboru Realitní inženýrství na ÚSI VUT v Brně (akademického školního roku 2015/2016 druhého ročníku v letním semestru prezenčního studia) byla do cvičení předmětu Forenzní ekotechnika: les a dřeviny (dále jen „FEld“) zařazena přednáška autorky zaměřená na právní aspekty znalecké činnosti. S předpokladem, že právě z řad těchto studentů se mohou (kromě jiných) v budoucnu rekrutovat nejen realitní makléři, odhadci, ale i znalci, do obsahu cvičení jsem studentům zařadila kromě

procesu jmenování, odvolání znalce, jeho procesního postavení v soudním řízení i mimo něj, otázek týkajících se odpovědnosti znalce, náhrady nákladů a odměňování znalců včetně činnosti znaleckých ústavů, tedy praktického výkonu znalecké činnosti dle platné právní úpravy [39, 40, 41], i otázku CVZ v kontextu s mediálně prezentovanou novou právní úpravou této činnosti. Kromě procvičování formy a obsahu znaleckého posudku na konkrétních případech v rámci diskuse, v níž se studenti „nezatíženi“ současnou právní úpravou, i když někteří z nich na přímý dotaz uvedli, že mají v rodině znalce, s činností znalce jsou rámcově obeznámeni, vyjádřili, že se chtějí profesi znalce v budoucnu věnovat (proto také zvolili tento studijní obor) s vizí dobrého uplatnění na trhu práce. V závěru výuky jsem proto předložila studentům strukturovaný dotazník v tištěné podobě (na 4 položené otázky bylo možno odpovědět pevně danými odpověďmi, tedy: ano/ne x 1. velmi přínosný... 5. velmi nepřínosný, s podotázkou nabídky vhodného časového intervalu) a požádala jsem je o anonymní odpovědi. Všech 77 přítomných studentů dotazník vyplnilo a odevzdalo.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Odpověď na otázku č. 1

„Jaký je Váš názor na to, aby byl projekt povinného CVZ zařazen do připravované nové právní úpravy znalecké činnosti?“

1 velmi přínosný, souhlasím	53
2	20
3	3
4	1
5 nepřínosný, nesouhlasím	0

Z celkového počtu odpovědí celkem 68,63 % studentů odpovědělo (1), 25,97 % odpovědělo (2), 3,90 % odpovědělo (3), 1,30 % odpovědělo (4) a 0,00 % odpovědělo (5).

Odpověď na otázku č. 2

„V rámci JVS pro znalce již zapsané v seznamu krajského soudu by byl povinný obecný jednodenní seminář, který by znalcům zprostředkoval aktuální informace o znalecké

činnosti, např. nová právní úprava, daňová problematika, náležitosti znaleckého posudku, způsoby vyúčtování apod. Považujete tento seminář za:“

1 velmi přínosný, souhlasím	56
2	14
3	5
4	2
5 nepřínosný, nesouhlasím	0

Z celkového počtu odpovědí celkem 72,73 % studentů odpovědělo (1), 18,18 % odpovědělo (2), 6,49 % odpovědělo (3), 2,60 % odpovědělo (4) a 0,00 % odpovědělo (5).

„Jaký interval byste považoval(a) za nevhodnější?“

1x za rok	42
1x za 2 roky	26
1x za 3 roky	8
1x za 5 let	1
Jiný interval	0

Z celkového počtu odpovědí celkem 54,55 % studentů odpovědělo (1), 33,77 % odpovědělo (2), 10,39 % odpovědělo (3), 1,30 % odpovědělo (4) a 0,00 % odpovědělo (5).

Odpověď na otázku č. 3

„V případě, že by se konal pro již jmenované znalce 1-2 denní odborný seminář zaměřený na konkrétní znalecký obor, odvětví (případně specializaci), považoval(a) byste jej za:“

1 velmi přínosný, souhlasím	51
2	15
3	8
4	1
5 nepřínosný, nesouhlasím	1

Z celkového počtu odpovědí celkem 66,23 % studentů odpovědělo (1), 19,48 % odpovědělo (2), 10,39 % odpovědělo (3), 1,30 % odpovědělo (4) a 1,30 % odpovědělo (5).

„Jaký interval byste považoval(a) za nevhodnější?“

1x za rok	36
1x za 2 roky	31
1x za 3 roky	5
1x za 5 let	4
Jiný interval	1

Z celkového počtu odpovědí celkem 46,75 % studentů odpovědělo (1), 40,26 % odpovědělo (2), 6,49 % odpovědělo (3), 5,19 % odpovědělo (4) a 1,30 % odpovědělo (5).

Odpověď na otázku č. 4

„Považoval(a) byste za přínosný IOZ, tedy průkaz odbornosti znalce podobný indexu na VŠ, do něhož by byla formou kreditů zaznamenávána např. účast znalce na odborných seminářích, přednášková, publikační činnost apod., který by byl určitou garancí pravidelného prohlubování odborných znalostí znalce v rámci CVZ? “

1 velmi přínosný, souhlasím	59
2	17
3	1
4	0
5 nepřínosný, nesouhlasím	0

Z celkového počtu odpovědí celkem 76,62 % studentů odpovědělo (1), 22,08 % odpovědělo (2), 1,30 % odpovědělo (3), 0,00 % odpovědělo (4) a 0,00 % odpovědělo (5).

Shrnutí dotazníkových šetření

Z výše uvedených přehledů vyplývá předně ochota oslovených znalců i studentů odpovídat na položené otázky a využít tak možnosti vyjádřit svůj názor na dotazovanou problematiku.

Statistické výsledky zpracovaných dotazníků ukazují, že znalci již zapsaní v seznamu znalců, kteří znaleckou činnost více či méně aktivně vykonávají, se ztotožňují s mým názorem, že znalec je povinen udržovat a celkově zvyšovat svoji odbornou úroveň, kterou měl v okamžiku jmenování znalcem, když splnil podmínky zápisu do seznamu znalců. S ohledem na vývoj a stupňující se náročnost znalecké činnosti spočívající v teoretických a praktických znalostech nezbytných pro výkon činnosti znalce v určitém znaleckém oboru, odvětví, příp. specializaci jsou ochotni přijmout podmínky navržené v projektu JVS a to i přes obecně nižší zájem „podřízení se“ určitému nově nastavenému systému CVZ. Za tímto postojem spatřuji zaběhlou praxi, kterou znalci často odůvodňují dostatkem již nabytých znalostí a dovedností, a proto považují jejich prohlubování, rozšiřování nebo zdokonalování částečně za nadbytečné. Připouští ale skutečnost, že vývoj nových technologií a postupů je třeba sledovat a ve znalecké praxi využívat, a to i s vědomím obsahu znaleckého slibu, že „.....budou plně využívat všech svých znalostí....“ (§ 6 odst. 2 zákona o znalcích [39]), z čehož dovozují, že systém CVZ akceptují. Argument týkající se povinného CVZ dle navržené JVS pouze pro nově jmenované znalce, tedy pro znalce jmenované po případném ukotvení tohoto požadavku v nové právní úpravě, nemůže obstát. Aby nevznikaly nedůvodné rozdíly, v očekávané vysoké úrovni znaleckých posudků, je nutno odstranit pomocí přechodných ustanovení v nové právní úpravě pochybnosti o nejednotnosti splnění kvalifikačních požadavků před zápisem do seznamu znalců. Stejným způsobem lze ukotvit předvídatelné očekávání zadavatelů znaleckých posudků (orgánů veřejné moci, fyzických nebo právnických osob), že vysoký standard kvalifikace zapsaných znalců bude pravidelně obnovován - statut odborné způsobilosti znalce (kap. 7.6), aby byla zajištěna vysoká úroveň znalecké činnosti. Takový postup přispěje k naplnění účelu zákona o znalcích.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly částečně rozdílné názory znalců a studentů na předkládanou problematiku. Studenti, kteří potencionálně teprve do systému znalecké činnosti vstoupí, jsou více otevření získávání nových poznatků a učení se novým věcem, bez problémů akceptují neustále se zrychlující vývoj nových technologií, s nimiž znalec musí, pokud chce být skutečným odborníkem, být obeznámen a které si musí osvojit. Z šetření vyplynulo, že projekt JVS pro znaleckou činnost, s nímž by byli v rámci CVZ obeznámeni všichni uchazeči o znaleckou činnost ještě před jmenováním znalcem, budou „nově příchozí“

považovat za automatickou součást a jednu z podmínek setrvání ve funkci znalce. Podmínku CVZ tak budou muset akceptovat, budou-li chtít znaleckou činnost vykonávat.

S kreditním hodnocením studenti nevyjádřili zásadní problém, neboť jej považují i díky studiu na VŠ za samozřejmý. Zde uvádím, že z celkového počtu 945 znalců, kteří byli osloveni dotazníkovým šetřením, je 661 znalců (tedy 69,95 %) s vysokoškolským vzděláním (tj. vzděláním v inženýrském – magisterském – studijním programu; včetně bakalářského), a 284 znalců (tedy 30,05 %) se středoškolským vzděláním (tab. 3) – zdroj [68]. Z uvedených údajů vyplývá, že u znalců se středoškolským vzděláním může panovat určitá obava z toho, že již v pokročilejším věku nebudou schopni (a ochotni) si případně absenci vysokoškolského vzdělání, pokud bude novou právní úpravou vyžadováno, v přechodném období doplnit.

Typ vysokoškolského vzdělání znalce	Počet znalců u KS v Praze
Bc.	7
Ing.	490
JUDr.	13
Mgr.	35
MUDr.	70
MVDr.	1
PaedDr.	1
PhDr.	26
RNDr.	18
CELKEM	661

Tab. 3 – Typy vysokoškolského vzdělání znalců u Krajského soudu v Praze ke dni 1. 12. 2015

(PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

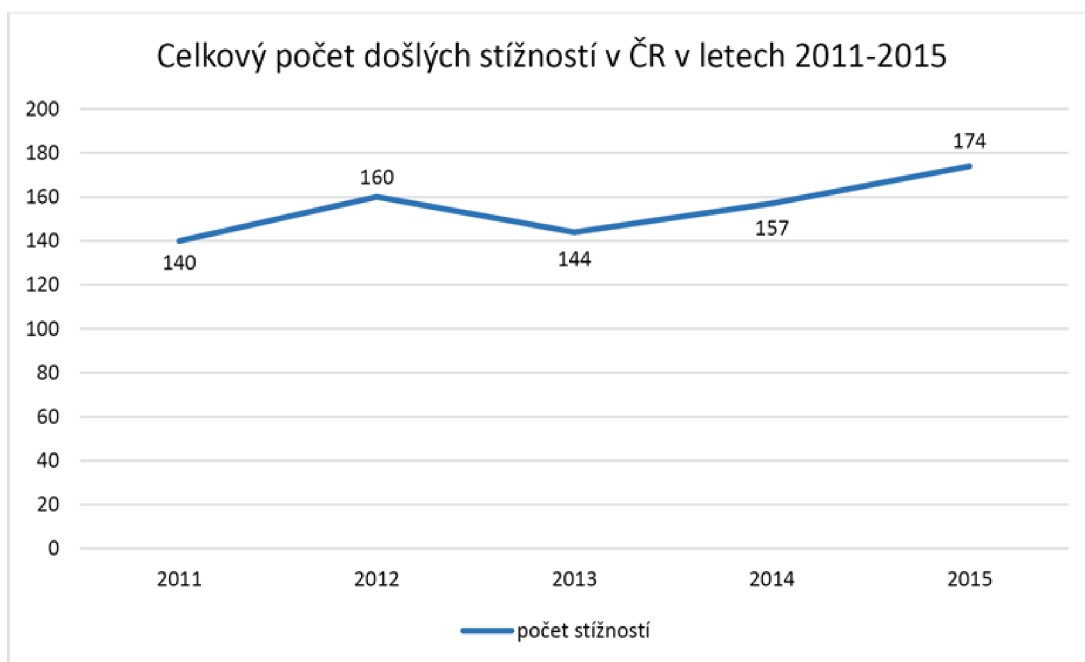
Z výsledků provedeného dotazníkového šetření činím relevantní závěr směřující k opodstatnění vzniku projektu JVS pro znaleckou činnost a k obecnému zakotvení CVZ do nové právní úpravy znalecké činnosti; to vše s přihlédnutím k velikosti vytvořeného vzorku oslovených znalců, k počtu znalců, kteří se k předkládané problematice vyjádřili, a zejména s vědomím, že žádné dotazníkové šetření (shodného ani podobného obsahu) nebylo dosud v ČR minimálně za posledních 25 let provedeno.

Obecně lze uzavřít, že přechodná ustanovení sjednocují a upravují podmínky, za nichž osoby jmenované do funkce znalce před účinností nové právní úpravy budou moci znaleckou činnost nadále vykonávat; tedy, aby v určitém časovém horizontu všichni znalci zapsaní v ústředním seznamu znalců systém CVZ splňovali.

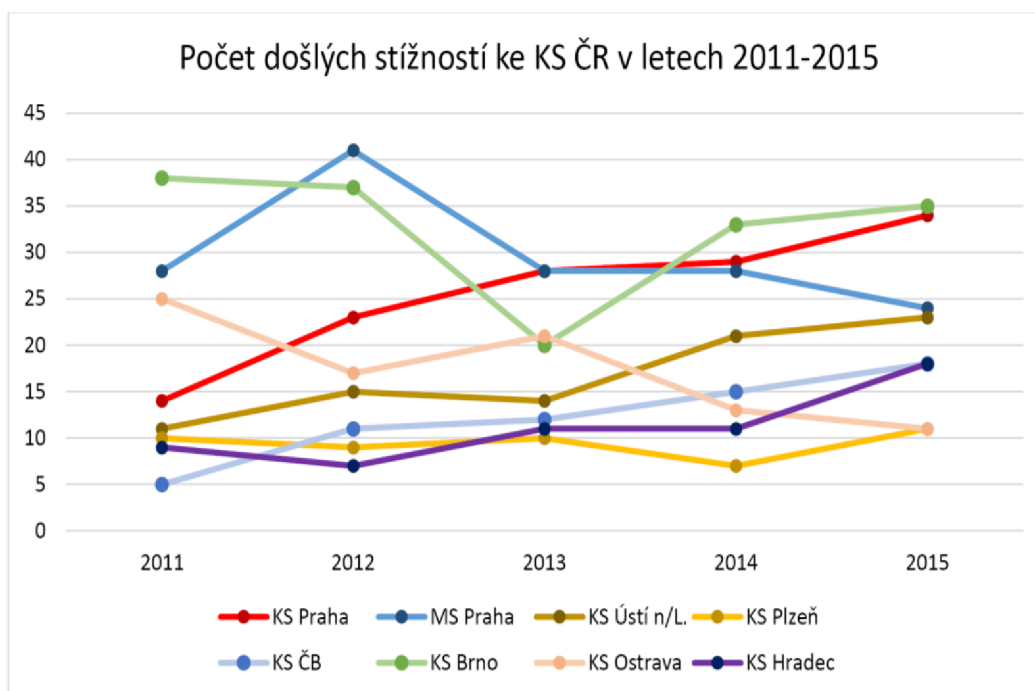
Využití dotazníkového šetření výrazně přispělo k dodržení cíle a záměru disertační práce. Získané výsledky dotazníkového šetření tak byly beze zbytku využity spolu s realizovanými pilotními semináři při formulování důležitých závěrů, jež tvoří významný podklad pro návrh projektu JVS pro znaleckou činnost.

6.3 Rešerše stížností, KS v Praze

Všechny správní orgány na úseku znalců v rámci správního řízení řeší množství různých stížností týkajících se jak obecných zásad znalecké činnosti vyplývajících z platné právní úpravy (etika, mlčenlivost, právní znalosti aj.), tak i kvality zpracovaných znaleckých posudků. Proto dalším zdrojem informací pro tvorbu projektu JVS pro znaleckou činnost pro mne bylo provedení rešerše všech došlých stížností na znalce zapsané u KS v Praze za posledních pět let. Aby porovnávaná data byla relevantní, opět jsem využila údaje o podaných stížnostech u KS v Praze s tím, že korespondují s celkovým počtem zapsaných znalců u tohoto soudu. Současně jsem zpracovala celkový přehled o počtu došlých stížností na znalce ke KS v ČR za období let 2011 – 2015 (graf 2), a přehled zobrazující počty došlých stížností na znalce u jednotlivých KS (graf 3). Ze zpracovaných údajů vyplývá, že počet stížností ve sledovaném období vykázal mírný nárůst (zdroj: KS v ČR, vlastní zpracování).

Graf 2 – Celkový počet došlých stížností ke KS ČR v letech 2011-2015 (PIVOŇKOVÁ, K., 2016)

Graf 3 – Počet došlých stížností na znalce u jednotlivých KS v ČR v letech 2011-2015 (PIVOŇKOVÁ, K., 2016)

Rešerší stížností na znalce KS v Praze jsem vytvořila systematický přehled typů stížností (stížnost na průtahy, formální vady posudku, neznalost právních předpisů upravujících znaleckou činnost, metodické pochybení při zpracování posudku, důvodnost/nedůvodnost stížnosti apod.) Tyto výsledky tvoří jeden z podkladů pro

obsahovou náplň všeobecných seminářů zahrnutých do stupně všeobecného (základního) JVS. Některé informace lze využít i pro přípravu odborných seminářů zařazených ve druhém stupni specializovaném (vyšším) JVS. Jde např. o pochybení při použití vhodné oceňovací metodiky při zpracování posudku apod.

Všechny zjištěné informace byly zpracovány do tab. 4 (zdroj: KS v Praze, *vysvětlivka D: stížnost důvodná, N: stížnost nedůvodná*), stav ke dni 31. 8. 2016.

Typ porušení znalecké povinnosti	2015		2014		2013		2012		2011	
	Počet	D/N	Počet	D/N	Počet	D/N	Počet	D/N	Počet	D/N
Mlčenlivost	0	0/0	1	1/0	0	0/0	0	0/0	0	0/0
Etika znalce	1	1/0	0	0/0	0	0/0	0	0/0	0	0/0
ZP zpracován mimo obor jmenování	3	3/0	3	1/2	3	3/0	4	3/1	3	3/0
Neznalost právní úpravy pro znaleckou činnost	2	1/1	2	1/1	2	2/0	1	1/0	0	0/0
Průtahy v řízení, nedodržení lhůty pro zpracování ZP	8	4/4	4	4/0	7	5/2	4	3/1	2	0/2
Formální vady ZP (členění ZP, absence doložky aj.)	5	4/1	6	5/1	8	8/0	7	6/1	3	3/0
Použití chybné metodiky při zpracování ZP (nekoresponduje se znaleckých úkolem)	5	5/0	1	1/0	3	1/2	2	2/0	1	1/0
Početní pochybení	0	0/0	1	1/0	0	0/0	0	0/0	0	0/0
Nepřezkoumatelnost ZP, absence příloh	4	4/0	3	3/0	3	3/0	2	2/0	4	4/0
Právní posouzení věci, nikoliv věcné, řešeny právní otázky	2	2/0	2	2/0	1	1/0	0	0/0	1	1/0
Záměna odborného vyjádření za ZP (OV s náležitostmi ZP)	4	4/0	6	5/1	1	1/0	3	3/0	0	0/0
CELKEM	34	28/6	29	24/5	28	24/4	23	20/3	14	12/2

Tab. 4 – Přehled stížností podaných na znalce KS v Praze a způsob jejich vyřízení (PIVOŇKOVÁ, K., 2016)

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že počet stížností na znalce narůstá; z celkového počtu 128 podaných stížností u KS v Praze za roky 2011 – 2015 bylo celkem 108 (tj. 84,38 %) shledáno důvodných, a celkem 20 (tj. 15,63 %) bylo shledáno nedůvodných. Problematika mlčenlivosti, znalecké etiky, zpracování ZP mimo rámec znaleckého oprávnění znalce, obecná neznalost právní úpravy znalecké činnosti, nedodržení lhůty pro zpracování ZP, formální vady ZP, ale i nepřezkoumatelnost posudku zejména z důvodu absence příloh nebo odborné vyjádření chybně opatřené náležitostmi posudku vč. jeho zápisu do znaleckého deníku (dále též „ZD“), jsou oblasti, které tvoří stěžejní náplň stupně všeobecného (základního) navržené JVS. Zjištěná pochybení se týkají znalců zapsaných napříč všemi znaleckými obory a bez ohledu na délku jejich působení ve funkci znalce. Lze proto uzavřít, že tyto znalosti je třeba u znalců pravidelně obnovovat s cílem minimalizovat tato pochybení, k čemuž významně přispěje stupeň všeobecný (základní) navržené JVS (kap. 7.3.1). Pokud jde o pochybení týkající se použití chybné metodiky (zejména při ocenění), kde tato nekorespondovala se znaleckým úkolem a položenými otázkami zadavatele ZP, jde o problematiku, která se týká určité znalecké specializace, proto tato zjištění budou využita při tvorbě programu stupně specializovaného (vyššího) JVS pro znaleckou činnost (kap. 7.3.2). Zjištěné výsledky o opakujících se typech pochybení znalců a celkově vzrůstající počty stížností potvrdily můj názor týkající se nezbytnosti pravidelné povinné periodicity obou stupňů navrhované JVS pro všechny znalce napříč všemi znaleckými obory, odvětvími, případně specializacemi.

6.4 Systémová analýza, kontroly ZD a ZP u KS v Praze

Ustanovení § 15 zákona o znalcích [39] ukládá znalci vést znalecký deník a zapisovat do deníku stanovené údaje. Oprávnění krajského soudu, který znalce do funkce jmenoval, provádět kontroly řádného vedení deníku, plyne z § 8 odst. 2 prováděcí vyhlášky. [41] Bez ohledu na to, zdali znalec vede ZD v písemné nebo elektronické podobě, medializovaný záměr zákonodárce je (v současné době) ponechat určitou formu evidence znaleckých posudků i do budoucna. Protože je velmi pravděpodobné, že znalci budou povinni vést i v budoucnu evidenci všech zpracovaných znaleckých posudků, k naplnění cílů disertační práce jsem dále provedla systémovou analýzu dokumentů z kontrol ZD u KS v Praze a následně i znaleckých posudků za posledních 5 let jako další zdroj informací při tvorbě JVS

pro znaleckou činnost. I v tomto případě, aby porovnávaná data byla relevantní, jsem využila údaje z kontrol ZD u KS v Praze.

Na základě zjištění nejasných, neúplných, nečitelných nebo zkomolených údajů ve ZD u některých znalců vyvstaly důvodné pochybnosti o dodržování ustanovení § 8 zákona o znalcích [39] a o odborných znalostech a schopnostech těchto znalců k vypracovávání ZP. V těchto případech je u KS v Praze již 20 let zavedena praxe, že takové ZD jsou předloženy členům příslušného PSZ (dle jeho odborného zaměření), kteří z něj namátkově vyberou 5 - 10 znaleckých posudků zpracovaných v posledním roce ke kontrole.

Výsledky těchto kontrol jsem analyzovala a získaná data zpracovala do níže uvedené tabulky (tab. 5), v níž jsem stanovila přehled nejčastějších chyb vyskytujících se obecně ve znalecké činnosti (formálního i věcného charakteru). Tabulka obsahuje i výsledky kontrol namátkově vybraných ZP, kde zjištěná pochybení tvoří tzv. typologii nejčastěji se opakujících pochybení.

Zjištěná pochybení	ROK	ROK	ROK	ROK	ROK	Druh pochybení	Druh opatření	Druh sankce
	2015	2014	2013	2012	2011			
Neúplné údaje	8	5	7	9	5	formální	vytknuto	0
Chybné zápisy (odborná vyjádření)	6	2	3	5	0	formální	3x pokuta 13x výstraha	2x pokuta (4.000,-) 1x pokuta (2.000,-)
Chybné vyúčtování	3	1	2	3	1	neznalost prováděcí vyhlášky	10x výstraha	0
ZP z jiného znaleckého oboru	5	3	1	2	1	věcné pochybení	vyškrtnutí 5x vyškrtnutí na vl. žádost 3x pokuta	4x vyškrtnutí pokuta (20.000,-; 5.000,-; 10.000,-)
Shodné číslo u dvou posudků	4	0	0	0	1	formální	4x výstraha 1x vytknuto	0
CELKEM	26	11	13	19	9			

Tab. 5 – Výsledky kontrol ZD u KS v Praze a způsob jejich vyřízení (PIVOŇKOVÁ, K., 2016)

Z vypracované tabulky vyplývá nejen celkový počet znaleckých deníků, v nichž byla zjištěna pochybení, ale zejména to, jaké pochybení bylo zjištěno a jaký mělo pro znalce důsledek. Lze shrnout, že i při kontrolách ZD a následně z namátkově vybraných ZP vyplynulo, že se opakují shodná pochybení jako ta, která vyplývají z podaných stížností. I tímto šetřením jsem si potvrdila svůj předpoklad, že vzniklá a průběžně doplňovaná typologie zjištěných pochybení bude tvořit základ zejména stupně všeobecného (základního) JVS (kap. 7.3.1). Provedeným šetřením byl tak naplněn jeden z cílů disertační práce spočívající ve vytvoření dvoustupňové vzdělávací soustavy.

6.5 Řízený skupinový rozhovor, expertní interview

6.5.1 Řízený skupinový rozhovor

Řízený skupinový rozhovor je považován za velmi precizní techniku sociálního výzkumu. Jde o jeden z nástrojů výzkumu směřovaného na určité téma. Skupiny tvoří 6 – 10 lidí diskutujících nad určitým předem zadaným tématem a jsou řízeny tzv. moderátorem. [14, 32] Moderátorem cílových skupin byla autorka výzkumu. Diskutujícími byli znalci, tedy potenciaální uživatelé JVS pro znaleckou činnost.

Jde o další z technik sběru dat, kterou jsem v disertační práci využila. Připravila jsem dotazník, z něhož jsem následně pokládala otázku za otázkou znalcům s tím, že jsem si průběžně zaznamenávala jejich odpovědi do dotazníku včetně širších komentářů a doplnění k položeným otázkám. Aby byly získané odpovědi reprezentativní, znalce jsem vybrala jako vzorek systémem: znalecký obor – počet zpracovaných posudků – pohlaví – věk – zaměstnanec/OSVČ. Vytvořila jsem skupiny o 10 znalcích z nejvíce frekventovaných znaleckých oborů (vč. odvětví a specializací) s největším počtem zpracovaných znaleckých posudků za rok 2015. K výběru vhodných znalců jsem opětovně využila databázi znalců KS v Praze. [68] S vytvořeným vzorkem jsem pak dále pracovala.

Vyplněné dotazníky jsem vyhodnotila a získané výsledky zpracovala do tabulky (tab. 6). U takto získaných dat je jasné, kdo odpovídal, ale znalci byli předem upozorněni, že získaná data budou zpracována anonymně. Procento dokončených rozhovorů bylo 100 %, žádný ze znalců neodmítl rozhovor dokončit. Přesto, že nároky na takto získaná data byly vyšší s ohledem na časové možnosti vybraných skupin znalců (rozhovor v každé skupině trval cca 60 – 90 minut), podařilo se mi získat velmi kvalitní výsledky. Cílem těchto rozhovorů bylo

zjistit nejen názory znalců na vznik JVS a její členění, vznik kreditního ohodnocení, statutu odborné způsobilosti znalce i na případnou periodicitu nabízených odborných seminářů, ale i v obecné rovině míru spokojenosti znalců s dosavadními způsoby předávání nových informací v konkrétním (jejich) znaleckém oboru a získání námětů ke zlepšení.

Mezi nejfrekventovanější znalecké disciplíny, tj. znalecké obory (včetně odvětví a specializací), v nichž bylo zpracováno v roce 2015 nejvíce znaleckých posudků, jsou Ekonomika (ceny a odhady nemovitostí), Ekonomika (ceny a odhady motorových vozidel) a Zdravotnictví. S těmito třemi skupinami znalců jsem provedla řízené skupinové rozhovory.

Cílové skupiny

Znalci - ekonomika (ceny a odhady nemovitostí)

Ke dni 31. 3. 2016 bylo zapsáno 245 znalců, kteří zpracovali celkem 13 789 znaleckých posudků. Z celkového počtu bylo 189 (tj. 77,14 %) mužů, 56 (tj. 22,86 %) žen, ve věkové kategorii do 45 let (včetně) bylo 73 (tj. 29,80 %) osob, ve věkové kategorii od 46 let bylo 172 (tj. 70,20 %) osob. Postavení zaměstnance mělo 107 (tj. 43,67 %) osob, OSVČ celkem 138 (tj. 56,33 %) osob. Znalce jsem oslovila tak, že výslednou skupinu tvořilo 7 mužů a 3 ženy, z toho 3 osoby byly do věku 45 let, 7 osob bylo starších 46 let, 4 osoby byly zaměstnanci, 6 osob bylo OSVČ. Rozhovor se uskutečnil dne 28. 4. 2016 v budově Krajského soudu v Praze.

Znalci - ekonomika (ceny a odhady motorových vozidel)

Ke dni 31. 3. 2016 bylo zapsáno 98 znalců, kteří zpracovali celkem 2 172 znaleckých posudků. Z celkového počtu bylo 98 (tj. 100,00 %) mužů, ve věkové kategorii do 45 let (včetně) bylo 39 (tj. 39,80 %) osob, ve věkové kategorii od 46 let bylo 59 (tj. 60,20 %) osob. Postavení zaměstnance mělo 55 (tj. 56,12 %) osob, OSVČ celkem 43 (tj. 43,88 %) osob. Znalce jsem oslovila tak, že výslednou skupinu tvořilo 10 mužů, z toho 4 byli do věku 45 let, 6 bylo starších 46 let, 5 z nich byli zaměstnanci, 5 bylo OSVČ. Rozhovor se uskutečnil dne 16. 5. 2016 v budově Krajského soudu v Praze.

Znalci - zdravotnictví

Ke dni 31. 3. 2016 bylo zapsáno 86 znalců, kteří zpracovali celkem 5 234 znaleckých posudků. Z celkového počtu bylo 56 (tj. 65,10 %) mužů, 30 (tj. 34,88 %) žen, ve věkové

kategorii do 45 let (včetně) bylo 50 (tj. 58,14 %) osob, ve věkové kategorii od 46 let bylo 36 (tj. 41,86 %) osob. Postavení zaměstnance mělo 69 (tj. 80,23 %) osob, OSVČ celkem 17 (tj. 19,77 %) osob. Znalce jsem oslovila tak, že výslednou skupinu tvořilo 6 mužů a 4 ženy, z toho 6 bylo do věku 45 let, 4 osoby byly starší 46 let, 7 z nich bylo v zaměstnaneckém poměru, 3 znalci byli OSVČ. Rozhovor se uskutečnil dne 14. 6. 2016 v budově Krajského soudu v Praze.

Otázky v dotazníku se detailně zaměřily na:

- povinné x nepovinné absolvování jednodenních seminářů zařazených do stupně všeobecného (základního) JVS
- povinné x nepovinné absolvování vícedenních seminářů zařazených do stupně specializovaného (vyššího) JVS
- vhodný interval těchto seminářů (1x za 1 – 2 roky, 1x za 3 - 5 let)
- navržený kreditní systém jednotlivých forem CVZ
- interval ověřování statutu odborné způsobilosti (dále též „SOZ“) znalce (1x za 3 roky, 1x za 5 let)
- zavedení Indexu odbornosti znalce

Otázka	Ekonomika (nemovitosti)	Ekonomika (motorová vozidla)	Zdravotnictví
Povinné/nepovinné absolvování jednodenních seminářů v rámci stupně zákl. JVS	8/2	9/1	7/3
Povinné/nepovinné absolvování vícedenních seminářů v rámci stupně vyššího JVS	7/3	8/2	8/2
Interval konání 1x za 1-2 roky/1x za 3-5 let	4/6	5/5	3/7
Kreditní systém ANO/NE	7/3	8/2	7/3
Interval ověřování SOZ 1x za 3 roky/1x za 5 let	1/9	3/7	2/8
Zavedení IOZ ANO/NE	9/1	9/1	9/1
Celkem	36/24	42/18	36/24

Tab. 6 – Výsledky řízených skupinových rozhovorů se znalci (PIVOŇKOVÁ, K., 2016)

6.5.2 Expertní interview

Expertní interview (z lat. expertus = zkušený, vyzkoušený, osvědčený) je problémově zaměřený strukturovaný, detailní a hloubkový rozhovor jako jedna z kvalitativních metod sociologického výzkumu. Kvalitativní metody se pokoušejí sbírat detailní data úžeji vymezeného problému, jež umožní hlubší porozumění jednotlivým jevům daného problému. Expertní interview (rozhovor) je prováděn s kompetentním znalcem (specializovaným odborníkem, vědcem), který může verifikovat, doplnit a aktualizovat dříve získané poznatky. Cílem expertního rozhovoru je získat informace od kompetentní osoby, jež se danou problematikou zabývá. Zpravidla se jedná o člověka - experta, tedy nositele kvalifikované, odborné informace, který má v určitém oboru jak teoretické znalosti, tak praktické zkušenosti a průběžně se v oboru dále vzdělává. Rozhovor s vybranou osobou (respondentem) může uvést předmět zkoumání do nových souvislostí, ke kterým by jakýmkoli jiným sociologickým výzkumem nebo jiným postupem nebylo možné dojít. [14]

Rozhovory jsem vedla s tím, že jsem si připravila srozumitelně formulované otázky do jednoduchého dotazníku. Provedla jsem celkem 6 expertních interview; jako vhodné respondenty jsem vybrala znalce, kteří znaleckou činnost aktivně vykonávají dlouhodobě (tj. více než 10 let), a zúčastňují se pravidelně nabízených nepovinných odborných seminářů pořádaných profesními sdruženími. Někteří z nich jsou jejich členy. Někteří znalci o navržené téma projeví zájem již na všeobecném semináři, kde dalekosáhle rozvíjeli a byli motivováni společným zájmem, stejnými zážitky ze znalecké praxe a ochotou vést na předestřené téma dialog. Některé znalce jsem oslovila aktivně sama (např. v rámci konání odborného vícedenního semináře) s ohledem na jejich odbornou erudici, praktickou zkušenost a i s přihlédnutím k tomu, že jde o všeobecně uznávané odborníky v konkrétní znalecké disciplíně. Všichni respondenti měli dostatečný časový prostor pro detailní sdělení svého stanoviska k věci; průměrná délka každého expertního interview se pohybovala mezi 60 a 90 minutami. Pro výběr vhodných respondentů těchto interview nebylo rozhodující početní zastoupení znalců pro daný znalecký obor (odvětví, specializaci) v ústředním seznamu znalců, ba dokonce ani to, zdali jde o znalce zapsané v seznamu znalců KS v Praze. Expertní interview byla uskutečněna se znalcem/znalkyní z oboru Kriminalistika/Písmoznalectví, Zdravotnictví, Stavebnictví, Doprava, Školství a kultura (psychologie) a Ekonomika (starožitnosti).

Vyhodnocení řízených skupinových rozhovorů a expertních interview

Úvodem vyhodnocení provedených rozhovorů konstatuji, že účastníci rozhovorů se shodli na tom, že přdestřené téma je aktuální, dlouho diskutované a v ČR dosud neřešené. Deklarovali společný zájem vytvořit ideální stav, kdy každý znalec, který bude v ústředním seznamu znalců zapsán, bude skutečným odborníkem, který bude znaleckou činnost aktivně vykonávat (nikoliv jen pasivně zapsán v seznamu) a bude pravidelně obnovovat statut odborné způsobilosti znalce.

Za problematické oblasti JVS označili v obecné rovině různé stupně vzdělání a délky odborné praxe již zapsaných znalců, široké spektrum znaleckých oborů, nedostatečnou odbornou znalost úředníků MSp k posuzování otázek spojených s odborným vzděláváním znalců v různých oborech (v jejichž gesci je dohled nad znaleckou činností) a absenci profesní komory ze zákona s dostatečným počtem znaleckých oborů a znalců, která by mohla být pověřena organizováním a zastřešováním CVZ.

Přesto, že rozhovory probíhaly u expertních interview individuálně, došlo mezi diskutujícími k obecné shodě v tom, že v současné době jsou alespoň pro některé znalecké obory sjednoceny závazné kvalifikační požadavky pro jmenování znalcem a správní orgány u ostatních oborů postupují analogicky, že je vyžadována podmínka vysokoškolského studijního programu (v magisterském/inženýrském stupni) zaměřeného na znaleckou problematiku, podmínka absolvování specializačního čtyřsemestrálního studia nebo absolvování kurzu zaměřeného na obecnou problematiku soudního znactví (ZM) u těch oborů, kde specializační čtyřsemestrální studium zavedeno není (kap. 5.1.2.2). Konstatovali, že alespoň v oblasti přijímání nových znalců jsou parametry zápisu nastaveny téměř jednotně a vyjádřili jednoznačný souhlas s tím, aby projekt JVS zahrnoval i období před samotným zápisem do seznamu znalců (obr. 3). Systematický, jednotný, předem daný a známý (dostupný na webových stránkách MSp a KS) postup vede a i v budoucnu povede k transparentnosti při přijímání nových znalců.

Problematickou otázkou zůstává skutečnost, že po svém jmenování už nemá znalec žádnou zákonnou povinnost prohlubovat a aktualizovat si své znalosti. V rámci rozhovorů na tomto místě zazněly opakovaně poznatky z již konaných odborných seminářů pořádaných profesními sdruženími. Po předložení konceptu JVS – základní okruhy (obr. 4) a následně JVS

(obr. 3) se respondenti do značné míry shodli s mým pohledem na členění období po jmenování znalce do dvoustupňového systému a vyjádřili souhlas s rozdělením na stupeň všeobecný (základní) JVS (kap. 7.3.1) a stupeň specializovaný (vyšší) JVS (kap. 7.3.2).

Na tomto místě považuji za důležité připomenout, že např. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (dále jen „IPVZ“) již v r. 2006 zformuloval své vzdělávací aktivity do „Rámcové smlouvy o vzájemné spolupráci v oblasti odborné přípravy uchazečů o jmenování znalcem v oboru zdravotnictví a v oblasti dalšího vzdělávání znalců jmenovaných v daném oboru“ [30], KSZ v r. 2007 [9] a ČUSZLH v roce 2008 [8] do „Dohody o spolupráci“ mezi uvedenými subjekty a KS v Praze. Někteří ze znalců uvedli, že byli prostřednictvím zástupců uvedených subjektů o těchto aktivitách informováni.

Shoda účastníků rozhovorů se projevila i u obsahu CVZ, který zahrnuje účast na přednáškách, seminářích jak obecně – právní problematiky znalecké činnosti, tak i odborných přednáškách, seminářích, konferencích, workshopech, dále přednáškovou a publikační činnost v oboru, který má znalec zapsán. Tento výčet aktivit ale doporučili uvést jako příkladný, neboť praxe může přinést další aktivity, které by svým obsahem naplňovaly záměr dalšího vzdělávání znalce. Stejně tak doporučili ve výčtu subjektů, které poskytují a do budoucna mohou poskytovat znalcům tyto služby, ponechat prostor (kap. 7.2.5) pro tyto nově vzniklé aktivity.

K navrženému kreditnímu systému hodnocení se respondenti vyjádřili neutrálně, když uvedli, že rozsah a kvalita jednotlivých forem může být velmi rozdílná. Pokud jde o akce pořádané VŠ, ZÚ, univerzitami nebo profesními sdruženími (kap. 7.2.2), přivítali, aby přímo tyto subjekty určily počet kreditů, přičemž o odbornosti, zkušenosti a profesionalitě jejich lektorů nemají pochybnost. Pokud jde o ostatní subjekty, vyjádřili určité obavy a nerozhodnost nad tím, kdo bude určovat kreditní hodnocení těchto aktivit a kdo bude dohlížet na kvalitní lektorské obsazení. V tomto směru opět zazněla kritika dohledového orgánu, tj. MSp, a jeho dlouhodobá nečinnost na úseku znalecké činnosti. Respondenti v tomto směru zdůraznili, že právě MSp by mělo být garantem celého vzdělávacího systému.

Zavedení Indexu odbornosti znalce, do něhož by byly zaznamenávány jednotlivé vzdělávací aktivity znalce, respondenti ohodnotili jako „výbornou myšlenku“, stejně tak jako systém vydávání a provádění zápisů do tohoto indexu a jeho následné kontroly, který jsem

jím předestřela. Dali do úvahy možné podoby (elektronická/papírová) tohoto indexu a zdůraznili určité výhody/nevýhody těchto forem (kap. 7.5).

Jednoznačný souhlas vyjádřili respondenti s tím, aby relevantnost jednotlivých zápisů v IOZ a kompetentnost k vyhodnocení, zda se konkrétní znalec vzdělává dostatečně či nedostatečně, byla na správních orgánech, které znalce do funkce jmenují a to včetně těch znalců, které jmenuje ministr spravedlnosti, ale zápis znalce a vedení jeho osobního spisu je u příslušného KS dle jeho trvalého pobytu. Stejně tak přijali i moji myšlenku, že informace uvedené v IOZ budou průběžně využívány v rámci řídicí, kontrolní a dohledové činnosti správního orgánu na úseku znalců.

Pokud jde o nastavení intervalu, v němž bude statut odborné způsobilosti znalce obnovován, po živě vedené diskusi (jak u individuálních rozhovorů, tak u skupinových rozhovorů) se periodičita ustálila na pěti letech s tím, že je třeba zohlednit i méně frekventované znalecké obory nebo obory, v nichž je vyžadováno poměrně malé množství znaleckých posudků, a to i ze stran orgánů veřejné moci (např. letecké nehody, statika mostních konstrukcí apod.).

Naopak otázka směřující k úvahám o povinnosti absolvování navržených forem CVZ v porovnání s dobrovolnou účastí na navržených aktivitách CVZ nebyla – na rozdíl od mého očekávání - předmětem dlouhé diskuse. Respondenti vyjádřili souhlasný názor v tom směru, že smysl a účel CVZ bude naplněn jedině tehdy, když účast na celém spektru navržených aktivit CVZ bude povinná. Takový postup označili za žádoucí, neboť přispěje k naplnění účelu zákona o znalcích.

V závěru uskutečněných rozhovorů znalci shodně vyjádřili názor, že realizace celého systému CVZ bude po všech stránkách náročná, možná právě proto dosud všichni jen živě diskutovali o potřebě průběžného vzdělávání znalců, ale nikdo nevystoupil se svou konkrétní představou. Z těchto důvodů velmi ocenili moji snahu - jako autorky projektu JVS - začít pracovat na tomto nesnadném úkolu. Uvedli, že zakotvení navržené JVS do právního předpisu (ideálně ve formě prováděcí vyhlášky) upravujícího znaleckou činnost považují za velmi žádoucí v relativně blízkém časovém horizontu.

6.6 Shrnutí výsledků vybraných metod sociologického výzkumu

Na základě provedených šetření lze učinit relevantní závěr, že současný stav absence celoživotního vzdělávání znalců v právní úpravě nejen správní orgány, laická i odborná veřejnost, ale i samotní znalci vnímají jako určitý nedostatek, jehož dlouhodobé neřešení ze strany dohledového orgánu vedlo k aktivitám zejména profesních (znaleckých) sdružení k pořádání praktických seminářů jak z oblasti obecné právní problematiky upravující znaleckou činnost, tak i odborných seminářů zaměřených na konkrétní znalecké obory (příp. odvětví, specializace). Aktivní účast znalců na nabízených vzdělávacích akcích je vnímána nejen znalci samými, ale i správními orgány, jako určitá – byť nepovinná – forma CVZ, která dlouhodobě přispívá ke zvyšování jejich odbornosti a profesionální znalecké zdatnosti.

Jak uskutečněné pilotní semináře, tak i dotazníková šetření včetně skupinových rozhovorů a expertních interview přinesla poznatky, které byly zohledněny v projektu JVS pro znaleckou činnost. Jako zásadní poznatek vnímám ochotu znalců dále se vzdělávat, přijmout navrhovaný dvoustupňový kreditní systém s členěním do stupňů, které zohlední jednak semináře určené pro všechny znalecké disciplíny v obecné rovině (zejména zaměřené na právní problematiku upravující znaleckou činnost) a semináře určené pro vybrané znalecké obory, odvětví (příp. specializace), které si jsou svým odborným zaměřením blízké.

Z dílčích vyhodnocení jednotlivých metod provedeného sociologického výzkumu vyplynuly i poznatky týkající se navrhovaného kreditního ohodnocení jednotlivých vzdělávacích akcí, vzniku Indexu odbornosti znalce i nastavení pravidelného intervalu pro udržování a obnovování statutu odborné způsobilosti znalce.

Všechny získané poznatky jsem zapracovala v následující kapitole do projektu JVS, včetně dosavadních známých a v praxi ověřených způsobů, a neopomněla jsem začlenit ani názory studentů, z nichž se v budoucnu mohou rekrutovat budoucí znalci, do té části JVS, která bude zahrnovat období před jmenováním znalce, tedy před jeho zápisem do seznamu znalců.

7. PROJEKT JEDNOTNÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY PRO ZNALECKOU ČINNOST

Vytvoření projektu JVS jako součásti právní úpravy znalecké činnosti v ČR představuje systém, který v sobě zahrnuje kvalifikační požadavky na znalce před i po jmenování znalce a jeho zápisem do seznamu znalců. Navržená vzdělávací soustava zohledňuje

- potřeby jednotlivce (znalce) neustále se vzdělávat, zvyšovat si kvalifikaci, prohlubovat a aktualizovat si odborné znalosti a vědecké postupy nezbytné pro řádný výkon znalecké činnosti, tedy plánovat a organizovat celoživotní vzdělávání znalcem samým,
- potřeby orgánů, institucí i občanů, kteří služeb znalců využívají, tedy vytvoření systému předem daných pravidel a kategorií vzdělávání organizovaného někým druhým během výkonu činnosti znalce a jejich následné kontroly.

Znalecká činnost je všeobecně chápána jako specializovaná vysoce odborná činnost, která pomyslně povyšuje, někdy i završuje, profesionální dráhu jednotlivce ve smyslu celospolečenského vnímání. To, co dělá znalce znalcem, je odbornost, morálka a požadavky z oboru soudního inženýrství. V tomto kontextu navržená vzdělávací soustava zohledňuje vědecké, systémové zjišťování a posuzování stavů a vazeb znaleckého objektu za účelem jeho ohodnocení pro soudně znalecké potřeby.

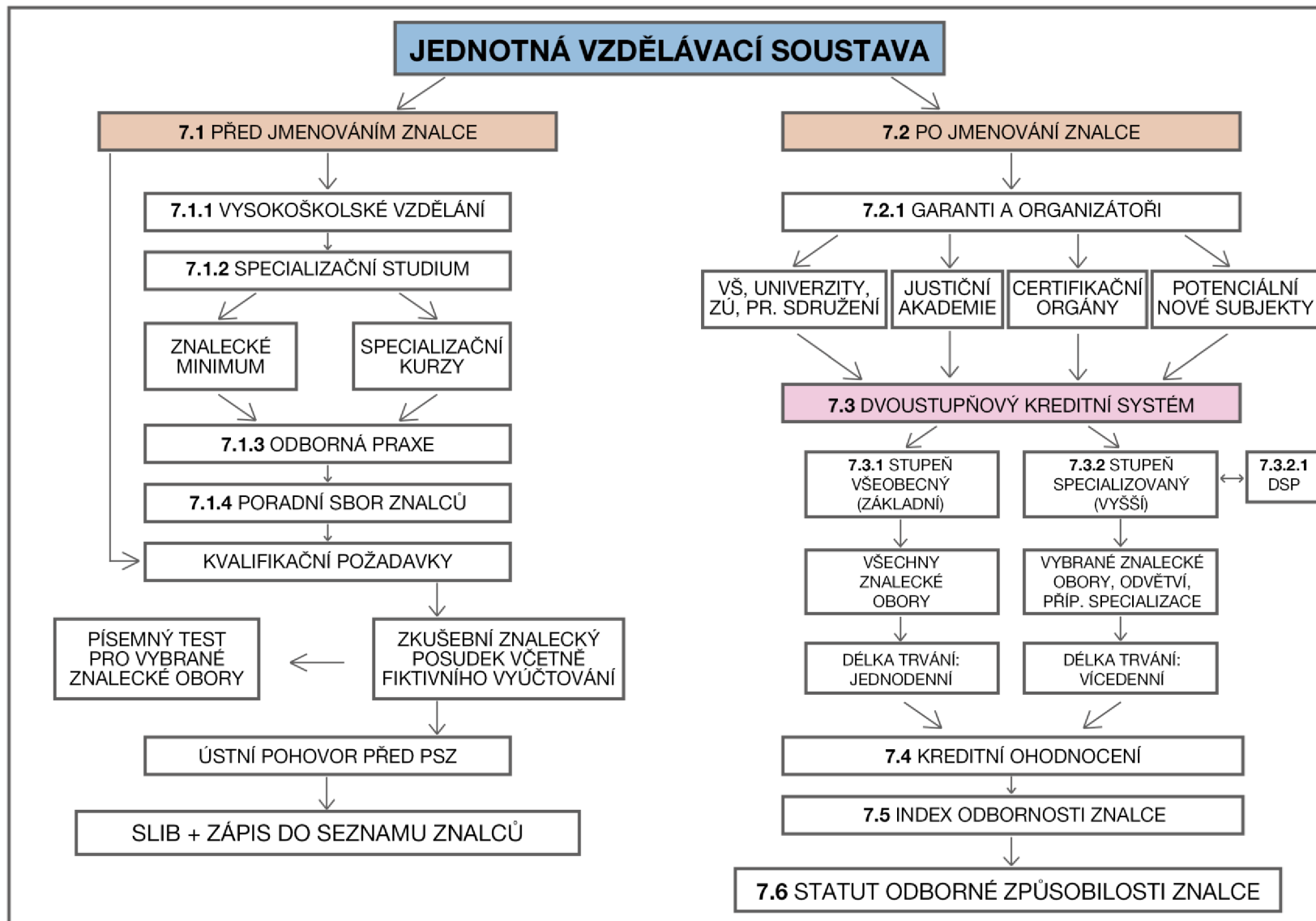
Je třeba přihlédnout k významu znalecké činnosti (nejen) pro orgány veřejné moci. Jak je obecně známo, orgány veřejné moci při rozhodování o právech a povinnostech účastníků řízení často vycházejí ze závěrů znalců (jedná se v řadě případů o rozhodující důkaz), přičemž tyto závěry nejsou orgány veřejné moci – pokud jde o jejich věcnou správnost – zásadně oprávněny přezkoumávat. Je proto nezbytné, aby znalcem byli jmenováni skuteční odborníci (tedy osoby se zřetelně nadprůměrnými, nikoliv průměrnými znalostmi) s dostatečnými (tj. nadprůměrnými) zkušenostmi. S vědomím náročnosti splnění těchto podmínek a jejich udržení po celou dobu výkonu znalecké činnosti považují zakotvení JVS v právních předpisech upravujících znaleckou činnost za nezbytné.

Společnost charakterizují neustálé změny, které se odrážejí i ve vnímání postavení znalce. Vytvoření pevně daných a závazných pravidel CVZ představuje významný posun

v chápání znalecké činnosti, neboť žadatel o znaleckou činnost i zapsaný znalec vzniklá pravidla přijímá. CVZ musí probíhat ve smyslu zákonitostí andragogiky a androdidaktiky, tedy s přihlédnutím k tomu, že jde o vzdělávání dospělých osob, které ke vzdělávání přistupují ve fázi života, kdy již dosáhly určitého vzdělání a osvojily si určité specifické pracovní návyky a dovednosti. Současně je třeba respektovat věk účastníka vzdělávacího procesu, jeho zdravotní stav, časové možnosti, vztah dospělého k dospělému, jeho vědomostní i dovednostní potřeby a zejména jejich možnost rychlého praktického využití.

Návrh JVS zobrazuje obr. 3. Zásadní skutečností je rozdělení JVS na dvě základní části: před jmenováním znalce (kap. 7.1) a po jmenování znalce (kap. 7.2). Obr. 3 současně znázorňuje jednotlivé kroky na jedné straně vedoucí k zápisu do seznamu znalců, na druhé straně k systematickému naplňování Statutu odborné způsobilosti znalce (kap. 7.6).

Výše uvedený statut zahrnuje systém kreditního ohodnocení (kap. 7.4) a Index odbornosti znalce (kap. 7.5).

7.1 Všeobecné kvalifikační požadavky před jmenováním znalce

Společenská poptávka se strany státu apelující na nutnost CVZ vychází zejména ze zkušeností správních orgánů, soudů i policie s kvalitou zpracovaných znaleckých posudků a směřuje k povinnosti právního zakotvení do prováděcí vyhlášky. S ohledem na tradici a historické postavení znalce v ČR, které je dlouhodobě upraveno zákonem o znalcích, zastávám názor, že by toto mělo být zachováno. Vždyť již v roce 1980 podal ÚSI VUT v Brně na MSp návrh jednotného systému výchovy znalců v technických oborech, kdy v průběhu let došlo k zařazení tohoto specializačního studia mezi studium povinné pro uchazeče o znaleckou činnost v daných oborech (kap. 5.1.2.3).

Ve správním řízení o jmenování znalců je správní orgán povinen vždy posoudit, zdali osoba, o jejíž jmenování jde, splňuje podmínky pro jmenování podle § 4 zákona o znalcích (kap. 5.1.2.). Kvalifikační požadavky na jmenování znalců jsou v současné době upraveny ve spojení s odbornými podmínkami specifickými pro jmenování znalců. [19] Veřejnost je o této ustálené správní praxi informována prostřednictvím sítě internet (informace jsou zveřejněny na webových stránkách všech KS a MSp. [68] I přesto, že toto sjednocení proběhlo pouze v některých vybraných znaleckých oborech, odvětvích a specializacích, v obecné rovině jej lze aplikovat na všechny znalecké disciplíny, což se v současné době již děje. Z této dosavadní praxe jsem vycházela a zakomponovala ji do projektu JVS.

Správní orgány při posuzování kvalifikačních požadavků přihlíží k typu vysokoškolského vzdělání (v současné době výjimečně i středoškolského vzdělání), a jeho zaměření s ohledem na znalecký obor, odvětví, případně specializaci, kterou uchazeč zvolil.

7.1.1 Vysokoškolské vzdělání

Projekt JVS předpokládá absolvování magisterského/inženýrského (příp. doktorského) studia stanoveného pro jednotlivé znalecké disciplíny. K tomu je nutno podotknout, že požadavek určitého vysokoškolského vzdělání v magisterském (inženýrském) studijním programu odpovídajícího směru je obvyklý u řady odborných činností regulovaných zákonem, u kterých je požadován vysoký standard kvalifikace. V případě znalecké činnosti tento požadavek považuji za legální a žádoucí, neboť přispívá k naplnění účelu zákona o znalcích. Znalecká činnost je důležitou součástí rozhodování orgánů veřejné moci, slouží rovněž potřebám fyzických nebo právnických osob, tudíž vysoké nároky na odbornost znalce

jsou opodstatněné i proto, aby při rozhodování správních orgánů o podobných nebo obdobných žádostech nevznikaly nedůvodné rozdíly, tedy, aby nedošlo k porušení zákazu diskriminace a principu rovnosti. V tomto ohledu je požadavek na specifické vzdělání formulovaný na základě zákona o znalcích přiměřený cíli, který má tento zákon naplnit; tj. výběru osob vykonávajících znaleckou činnost a zajištění vysoké úrovně znalecké činnosti. V určitých výjimečných případech, kdy s ohledem na znaleckou specializaci nelze dosáhnout vysokoškolského vzdělání ani v oboru příbuzném nebo obsahově blízkém (např. obor Služby, specializace kadeřnictví, holičství, pohřebnictví, kamnářství, kominictví, masérství, kosmetické služby apod.) se lze od ustálené správní praxe výjimečně odchýlit, jde-li o případ zvláštní a atypický. Považuji proto za vhodné, aby existovala možnost udělení výjimky předsedou krajského soudu/ministra spravedlnosti, která ale v projektu JVS (obr. 3) není zobrazena právě pro svoji výjimečnost a malou četnost z pohledu celkového počtu znaleckých oborů, odvětví, příp. specializací.

7.1.2 Specializační studium

Projekt JVS vychází z navazujícího specializačního studia, ať už ve formě čtyřsemestrálního studia nebo znaleckého minima, a zejména z kvalifikačních požadavků (kap. 5.1.2), které jsou již v současné době na uchazeče kladeny a jejichž dodržování sjednotilo praxi správních orgánů při posuzování žadatelů s ohledem na ustanovení § 4 zákona o znalcích (kap. 5.1.2.1 a kap. 5.1.2.2). V současné době jsou garantem specializačního studia, tj. studia zaměřeného na uvedenou specializaci, ať již čtyřsemestrálního nebo jednodenního kurzu znaleckého minima, subjekty s dlouholetou znaleckou praxí, personálním, odborným a materiálně – technickým zázemím, jež dávají záruku odborné úrovně tohoto CVZ. V projektu JVS je toto uvedeno jako podmínka specializačního studia v obecné rovině, tedy bez přesného označení počtu semestrů, protože nelze vyloučit, že v budoucnu vznikne nová forma studia s odlišným počtem semestrů (např. třísemestrální, šestisemestrální apod.).

7.1.3 Odborná praxe

Nedílnou součástí projektu JVS je požadavek spočívající v minimální délce 7 – 10 let trvající odborné praxi zaměřené na daný obor, odvětví, případně specializaci po ukončení vysokoškolského studia bezprostředně předcházející podání žádosti o jmenování znalcem

s poukazem na jeho předchozí odbornou praxi. Zde je nutno poznamenat, že ačkoliv zákon o znalcích ani prováděcí vyhláška výslovně nestanoví, k jakým konkrétním skutečnostem má být při posuzování „znalostí a zkušeností“ žadatelů o jmenování znalcem přihlíženo, je povinností správního orgánu v rámci jeho diskreční pravomoci svěřené mu zákonem, který je příslušný danou věc posuzovat a rozhodnout o ní, aby k naplnění účelu zákona o znalcích byla zajištěna vysoká úroveň znalecké činnosti. Současně, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem, aby odpovídalo okolnostem konkrétního případu a aby při rozhodování o skutkově shodných nebo podobných případech nevznikaly nedůvodné rozdíly ve smyslu zásady legitimního očekávání zakotvené v ustanovení § 2 odst. 4 správního řádu. [49]

7.1.4 Poradní sbor znalců

V souladu s čl. 13 směrnice MSp [61] si ministr spravedlnosti nebo předseda KS může zřídit poradní orgán v oboru (oborech), u nichž to odůvodňuje jejich povaha. Členové tohoto poradního orgánu jsou jmenováni z řad znalců, jejich úkolem je zejména spolupůsobit při jmenování znalců, vyjadřovat se k tomu, zda navrhovaný znalec splňuje podmínky pro jmenování, stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalce, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny.

V obecnosti je třeba konstatovat, že zhodnocení obsahu a kvality znaleckých posudků je kombinací jednoduchých otázek skutkových (správné převzetí údajů z podkladů, zohlednění zřejmých charakteristik posuzované věci, apod.), otázek právních (dodržení právním předpisem stanovených náležitostí znaleckého posudku podle § 13 prováděcí vyhlášky [41] a otázek odborných (zjišťování charakteristik předmětu posuzování vyžadující odborné znalosti, přezkum vhodnosti použité metodiky, dodržení správné praxe při fyzickém zkoumání, správnosti nikoliv triviálních úvah vedoucích k učiněným závěrům apod.).

Zatímco první dvě kategorie může ministr spravedlnosti/předseda krajského soudu (v agendě znalecké činnosti vystupující jako správní orgán) nepochybně posoudit samostatně, poslední kategorii musí posoudit odborník, neboť správní orgán tuto odbornost nemá (pokud by ji však výjimečně měl, mohl by ji použít) – srov. § 56 správního řádu. Namísto oslovení odborníka (znalce) však může posouzení podle § 56 správního řádu

obstarat též od jiného správního orgánu. PSZ není správním orgánem, zákon o znalcích nicméně z pozice speciálního právního předpisu zakotvuje v § 16 třetí možnost řešení odborných otázek - při rozhodování ve znaleckých otázkách výslovně počítá i s využitím odborné erudice členů poradního sboru.

Správní orgán v konečném rozhodnutí může, ale nemusí převzít argumentaci poradního sboru znalců, neboť ten – již ze svého názvu - nemá pravomoc rozhodovací, nýbrž jen poradní.

Zákon o znalcích přímo počítá s tím, že se k odborným otázkám vzniklým v řízení členové PSZ vyjadřovat budou (je to smysl existence tohoto orgánu) a jednak je v podstatě staví do pozice členů správního orgánu v širším slova smyslu (nejsou v pozici znalců přibraných do řízení zvnějšku).

S ohledem na pozici PSZ není jeho vyjádření důkazním prostředkem, natožpak znaleckým posudkem. Jeho povaha se do značné míry blíží návrhu rozkladové komise, jež je upravena v ustanovení § 152 správního řádu. PSZ je tedy interním pomocným orgánem předsedy soudu, případně ministra spravedlnosti, s pomocí kterého zákon o znalcích dosahuje situace obdobné u jiných správních orgánů (srov. např. stavební úřady, odbory ochrany životního prostředí apod.), u nichž je samozřejmé, že správní orgán je nadán dostačujícími odbornými znalostmi, aby mohl posoudit obvyklé případy vyskytující se v jeho agendě po odborné stránce i bez pomoci zvnějšku.

Relevantnost výše uvedených tvrzení dokládám přehledem o počtu poradních sborů znalců u jednotlivých KS včetně početního obsazení (tab. 7). Vzhledem k tomu, že postavení PSZ v rámci JVS považuji za nenahraditelné a jedinečné, zakomponovala jsem je do navrhované JVS.

Krajský soud v Praze	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí, Stavebnictví	6
Ekonomika, ceny a odhady movitých věcí, podniků, Elektrotechnika, Energetika, Elektronika, Kybernetika (výpočetní technika), Požární ochrana	5
Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, strojů, zařízení a technologických celků, Doprava, Strojírenství	6
Ekonomika, ceny a odhady lesa, pozemků, porostů a škod na nich, Ochrana přírody, Lesní hospodářství, Bezpečnost práce, Zemědělství	4
Zdravotnictví, Školství a kultura, Psychologie, Sociální vědy	4
Kriminalistika, Střelivo a výbušniny, Požární ochrana	3

Krajský soud v Hradci Králové	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí, podniků, Stavebnictví	7
Doprava, Strojírenství, Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, strojů a zařízení	4
Zdravotnictví	6
Lesní hospodářství, Zemědělství, Ochrana přírody, Ekonomika, ceny lesních pozemků, lesních porostů, škod na lesních porostech, dřevo, zvěř	4

Krajský soud v Brně	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Doprava, Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, Strojírenství	4
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí	8
Ekonomika, ceny a odhady podniků	5
Ekonomika, účetní evidence	3
Zdravotnictví, psychologie	4
Zdravotnictví, psychiatrie	2
Zdravotnictví, genetika	3
Lesní hospodářství, Ochrana přírody, Zemědělství, Ekonomika, ceny a odhady dřeva, lesních pozemků, lesních porostů, škod na lesních porostech, dřevin a jejich výsadeb, zemědělských porostů a škod na zemědělských porostech	6
Zdravotnictví, ostatní odvětví a specializace	4

Krajský soud v Ústí nad Labem	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí, Stavebnictví	5
Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, Doprava, Strojírenství	5
Ekonomika, ceny a odhady podniků, movitých věcí a nehmotného majetku, pojišťovnictví a peněžnictví, účetní evidence	5
Bezpečnost práce	3

Krajský soud v Ostravě	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí	5
Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel	4
Ekonomika, ceny a odhady podniků	3
Ekonomika, ceny a odhady lesních pozemků, lesních porostů a škod na lesních porostech	5
Zdravotnictví	5

Městský soud v Praze	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí	3
Stavebnictví	3
Kybernetika, Spoje (telekomunikace), Kriminalistika (informační systémy, ochrana dat a kriminalistická počítačová expertíza)	3
Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, Strojírenství, Doprava	3
Ekonomika, ceny a odhady podniků, nehmotného majetku a cenných papírů	3
Zdravotnictví, psychiatrie, psychologie	3

Krajský soud v Českých Budějovicích	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí, Stavebnictví	7
Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, Doprava, Strojírenství	4
Ekonomika, ceny a odhady pozemků a porostů jak lesních tak ostatní zeleně rostoucí mimo les	5
Ekonomika, hospodářská činnost společností (podniky), mzdy, účetnictví	3
Zdravotnictví	3
Požární ochrana	1
Bezpečnost práce	1

Krajský soud v Plzni	
Název PSZ	Počet členů PSZ
Ekonomika, ceny a odhady nemovitostí, Stavebnictví	6
Ekonomika, ceny a odhady motorových vozidel, Doprava, Strojírenství	6
Ekonomika, ceny a odhady lesa, lesních pozemků a porostů včetně škod na nich, Lesní hospodářství, Ochrana přírody	3

Tab. 7 – Přehled PSZ krajských soudů v ČR – aktuální stav k 25. 2. 2016 (PIVOŇKOVÁ, K., 2016)

(Zdroj: Krajské soudy ČR – vlastní zpracování)

Ověření splnění podmínek pro jmenování v souladu s ustanovením § 4 zákona o znalcích může správní orgán provést formou písemného testu u oborů, kde lze v části otázek odborných takový test připravit ve spolupráci s členy PSZ a to s ohledem na znaleckou specializaci (např. oceňování nemovitostí, movitých věcí, podniků) nebo ústního přezkoušení s obhajobou zkušebně zpracovaného znaleckého posudku v oboru (oborech), v němž chce uchazeč jako znalec působit (dle jeho vlastního zadání, případně dle zadání členů PSZ) včetně fiktivního vyúčtování tohoto posudku (posudků); případně písemného a současně i ústního přezkoušení v daném oboru, odvětví, event. specializaci před PSZ předsedy KS.

U výše uvedeného považuji za žádoucí, aby v gesci dohledového orgánu nad znaleckou činností, kterým je MSp, byla kromě jiného i příprava obsahové náplně písemných testů v těch znaleckých oborech, u nichž je to vhodné. Příslušné poradní sbory znalců ministra spravedlnosti, neboť ty si může zřídit i dohledový orgán, by se podílely na přípravě odborných otázek zkušebních testů, jež by byly následně pro všechny KS závazné. Tento

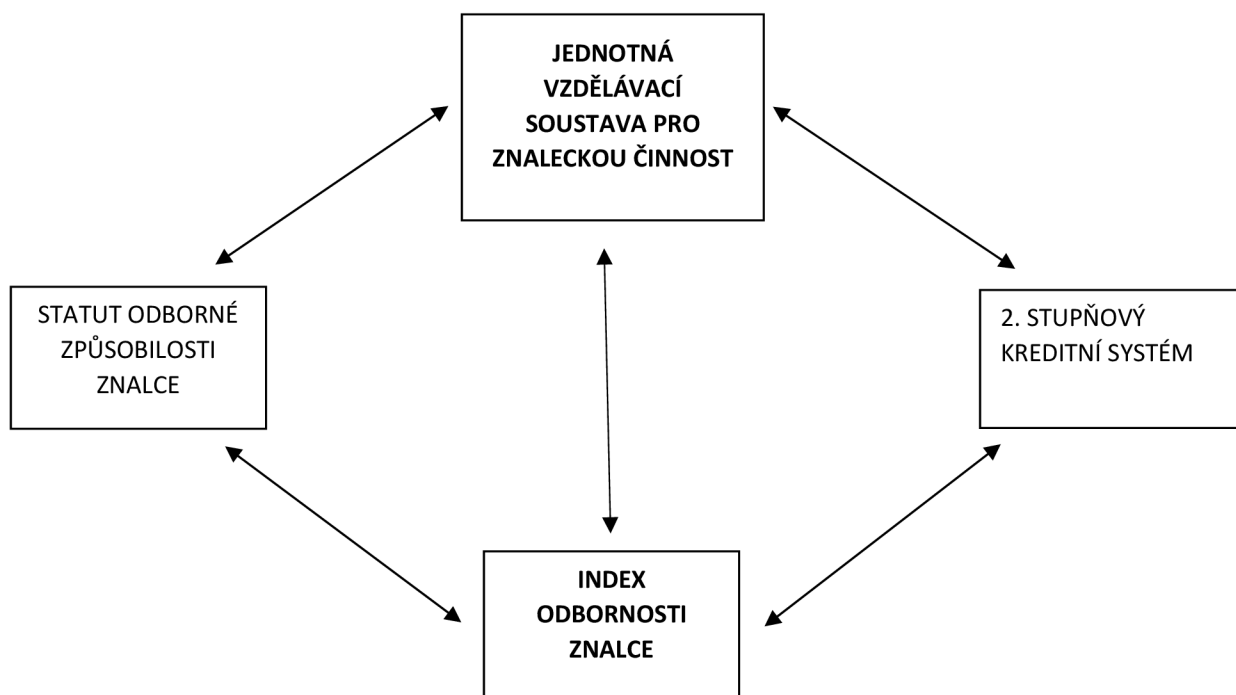
jednotný, přehledný a systematický postup by garantoval transparentní přístup ke všem projednávaným žádostem uchazečů pro konkrétní znalecký obor, odvětví, příp. specializaci, bez ohledu na to, u kterého KS je konkrétní žádost uchazeče projednávána. Obdobná situace se týká otázek z právní problematiky upravující znaleckou činnost, jež by jako součást písemných testů připravilo MSp.

Ideálním výsledkem výše popsaného řízení (kap. 7.1), tedy jakého si „přijímacího procesu“, je složení slibu znalce do rukou předsedy KS, případně ministra spravedlnosti, v souladu se zákonem o znalcích [39] a následný zápis fyzické osoby do seznamu znalců.

7.2 Celoživotní vzdělávání znalců a jeho formy

CVZ pro účely projektu JVS představuje jednak znalost aktuálního vývoje vědeckého poznání v konkrétním znaleckém oboru (odvětví, případně specializaci), v němž je znalec jmenován, a znalost souvisejících právních předpisů upravujících znaleckou činnost.

Jak znázorňuje následující obrázek (obr. 4), JVS po jmenování znalce zahrnuje tři základní okruhy, které jsou vzájemně propojeny a tvoří uzavřený celek: Dvoustupňový kreditní systém (kap. 7.3), Index odbornosti znalce (kap. 7.5) a Statut odborné způsobilosti znalce (kap. 7.6).

Obr. 4 – JVS – základní okruhy (PIVOŇKOVÁ, K., 2014)

V rámci JVS se znalec účastní v rámci svého znaleckého zaměření různých forem CVZ, tj. navazujících vysokoškolských studijních programů nebo studijního oboru zaměřeného v souladu s rozsahem znaleckého oprávnění na vysoké škole, certifikovaných kurzů směřujících k certifikaci (a následné recertifikaci), odborných jednodenních nebo vícedenních seminářů, workshopů, vzdělávacích akcí, kongresů, odborných konferencí (vč. mezinárodních konferencí), sjezdů nebo symposií, publikační, pedagogické nebo vědecko-výzkumné činnosti, vypracováním znaleckého standardu nebo metodiky a samostatným studiem odborné literatury.

7.2.1 Garanti a organizátoři CVZ

Absence CVZ představuje problém, který vedl až k tomu, že znalec od okamžiku zápisu do seznamu znalců nemá žádnou povinnost dokládat, jakým způsobem si prohlubuje a aktualizuje své odborné znalosti, seznamuje se s novými vědeckými postupy tak, aby garantoval řádný výkon znalecké činnosti. Tato situace vyústila v aktivity některých zájmových a odborných profesních organizací (profesní sdružení), které se snaží vyvíjet aktivitu směřující k CVZ formou účasti na pravidelných školeních a seminářích, které znalcům zprostředkují nejen informace o aktuálních právních předpisech, bezprostředně souvisejících s výkonem znalecké činnosti, ale i specializovaných školení, kurzů, workshopů nebo seminářů zaměřených na jednotlivé znalecké obory. Není podmínkou, aby garant vzdělávací akce byl vždy i jejím přímým organizátorem. Podstatné je, aby u každé vzdělávací akce pořádané jiným subjektem, pokud není přímo jejím garantem, byl garant na pozvánce na akci uveden. Organizátoři i garanti CVZ musí k přípravě kurzů přistupovat ve smyslu andragogickém, neboť příjemci tohoto vzdělávání si již uvědomují svoji existenci a svoje poslání; v tom spočívá výuka dospělých lidí.

Orgánem provádějícím dohledovou a kontrolní činnost nad subjekty organizujícími jednotlivé vzdělávací akce, včetně jejich zařazování do JVS a kreditního ohodnocení, je MSp nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen.

7.2.1.1 Vysoké školy, univerzity, znalecké ústavy, profesní sdružení

Za nejvhodnější organizátory a guaranty CVZ považují vysoké školy, univerzity (z nichž některé jsou již i znaleckými ústavami) a již existující znalecké ústavy (akciové společnosti,

společnosti s ručením omezeným, obecně prospěšné společnosti aj.), které jsou dostatečně personálně i materiálně odborně vybaveny a které jsou schopny – na základě požadavků vzdělávací soustavy – konkretizovat aktuální problémy v rámci znaleckého oboru, odvětví, případně specializace. Tyto subjekty jsou v praxi ustanovovány zejména orgány veřejné moci (policie, soudy) především pro zpracování znaleckých posudků ve zvlášť obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého nebo vysoce odborného posouzení.

Ve snaze zprostředkovat odborné semináře v rámci CVZ se iniciativy ujala již i některá existující profesní sdružení, v nichž členství pro znalce sice není povinné, ale která již nyní zajišťují odborná školení svých členů prostřednictvím externích lektorů např. i z řad soudců. Účast na těchto seminářích je nepovinná a přesto jsou již několik let vnímány jako součást CVZ nejen znalci samotnými, ale např. i krajskými soudy. Pravidelně se jich účastní nejen znalci, ale i zástupci soudů, policie a odborníci z řad vysokoškolských pedagogů. Na některých seminářích se již nyní podílejí i praktikující znalci. Při přípravě vícedenního odborného semináře lze využít i podklady od vyšetřovatelů nebo státních zástupců (v precizně anonymizované podobě).

Praxe ukazuje, že i přes velký počet účastníků těchto akcí existuje stále poměrně velká skupina těch znalců, kteří se žádných takovýchto dobrovolných aktivit neúčastní. Jde zejména o znalce jmenované ve znaleckých oborech, které nejsou tak početně zastoupeny.

7.2.1.2 Justiční akademie

Jako jedno z možných řešení, jak zprostředkovat CVZ, se jeví také využití Justiční akademie (dále jen „JA“), která byla zřízena zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů [54], a která po organizační i odborné stránce zabezpečuje výchovu a vzdělávání např. právních čekatelů, soudců, státních zástupců a dalších osob, působících v justici. Tuto činnost vykonává v úzké součinnosti se soudy a státními zastupitelstvími tak, aby co nejlépe odpovídala jejich potřebám. Vzhledem k tomu, že znalci jsou nedílnou součástí justice, je zde prostor pro vytvoření modelu jejich pravidelného CVZ. Vzdělávací plán lze doplňovat pružně o aktuální vzdělávací akce reagující na legislativní situaci, zadání ze strany MSp, ale i samotných znalců. Tematické zaměření seminářů pořádaných JA spočívá zejména v oblasti aktualizace právních předpisů

upravujících znaleckou činnost, nebo předpisů, které se znaleckou činností úzce souvisí, a jejichž znalost je jedním ze základních předpokladů pro řádný výkon znalecké činnosti.

K zjištění zájmu, potřeb, rozsahu, formy, ale i náplně CVZ může pozitivně přispět také dotazníkové šetření, jehož prostřednictvím by JA získala přehled o absenci těch témat v oblasti právních předpisů, jež znalci sami považují za klíčové s tím, že řešení sporných otázek a problémů by následně v rámci široké diskuse přispělo ke sjednocení názorů, předání zkušeností, ale i k nastavení určitých jednotných standardů řešení, např. v současné době velmi diskutovaná otázka předvolání znalce jako svědka [35], podání odborného vyjádření v kauze a jeho následné stvrzení znalcem před soudem jako ústně podaného znaleckého posudku apod. Jedině znalecká praxe může přinést podněty, na jejichž základě by v oblasti legislativy JA pořádala odborné semináře. Současná praxe ukazuje, že znalci pociťují absenci takovýchto odborných seminářů a vítají jakékoliv kurzy zaměřené nejen na právní, ale i odbornou tematiku, v rámci kterých by získali aktuální informace k danému tématu, ale i možnost vedení odborné diskuse s lektory – právníky, včetně vzájemné konzultace s kolegy znalci.

Pokud jde o zázemí, v rámci JA lze využít volné kapacity sálů, učeben či ubytovacích zařízení pro subjekty rezortu justice či státní složky a instituce (zasedání, porady, konference, školení apod.).

7.2.1.3 Certifikační orgány, QUERY

V rámci projektu JVS pro znaleckou činnost byly využity některé zkušenosti se systémem certifikací v ČR. Certifikace osob je jedním z prostředků, které vytvářejí důvěru v kompetentnost certifikovaných osob, v jejich specifické znalosti a dovednosti. Jde o jeden ze způsobů prokázání odborné způsobilosti fyzické osoby, že splňuje požadavky certifikačních schémat na danou odbornou způsobilost v určené oblasti. Dokladem je certifikát, který je vydáván na základě akreditace certifikačního orgánu. [65]

Certifikace zaručuje spolehlivý výkon a zdokonalování profesních činností, vychází vstříc specifickým požadavkům orgánů státní správy i potřebám a požadavkům trhu a průmyslu. Např. Certifikační orgán ÚSI VUT v Brně je nezávislým a nestranným orgánem pro certifikaci osob (od r. 1999), který využívá zázemí VUT v Brně a na základě platného osvědčení o akreditaci opravňuje certifikovat osoby pro funkce: expert v oboru analýza

silničních nehod, expert v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady podniků, odvětví ceny a odhady nemovitostí, odvětví ceny a odhady movitého majetku, realitní makléř. Certifikáty v jednotlivých oborech se vydávají s platností na dobu tří let. Po jejím uplynutí je možná recertifikace, jejíž platnost je pět let. [65] Česká komora odhadců majetku jako certifikované pracoviště poskytuje (od r. 1997) služby pro znalce a odhadce v šesti specializacích souvisejících s tržním oceňováním majetku (tj. nemovitostí, podniků, movitého majetku, nehmotného majetku, technologických celků, strojů a strojního zařízení). [66] Certifikace je nezávislým a objektivním zkušebním procesem. Certifikovaní znalci jsou považováni za skutečné odborníky ve své profesi, kteří si celoživotním vzděláváním udržují získanou profesní odbornost na nejvyšší možné úrovni a snaží se vypracovávat kvalitní znalecké posudky. Certifikační ústav VŠE v Praze (od r. 1998) nabízí možnost certifikace podle mezinárodní normy ve specializacích certifikovaný odhadce pro oceňování nemovitostí, certifikovaný odhadce pro oceňování podniků aj. [67] Existující certifikace znalců v nejfrekventovanějších oborech, zvyšování jejich kvalifikace formou seminářů, symposií a konferencí se stala nedílnou součástí většiny praktikujících znalců. Proto byla do projektu JVS pro znaleckou činnost zařazena a zohledněna i v rámci systému kreditního ohodnocení (kap. 7.4.1., I. oddíl odst. 2).

Výsledkem dvouletého (2004 – 2006) Projektu QUERY, realizovaného EVU – Evropskou společností pro výzkum a analýzu nehod [33, 38], jehož cílem bylo kromě vyvinutí evropské směrnice v oblasti rekonstrukce nehod, sjednocení používaného názvosloví, zjištění rozdílů ve výši odměňování za činnost analytiků v jednotlivých státech Evropy i zjištění a doporučení nejvhodnější kvalifikace analytika silničních nehod, tj. získání kvalifikace experta (rekonstruktéra). Tito experti (s ideálně vysokoškolským vzděláním) si svoji kvalifikaci mohou nechat ověřit certifikací u instituce, jež je buď soukromá bez návaznosti na národní akreditační orgán (např. v ČR Český institut pro akreditaci, o.p.s.), nebo u instituce, jež je pro provádění certifikace akreditovaná národním akreditačním orgánem podle příslušné normy. V ČR: ČSN EN ISO/IEC 17024. Certifikace je udělována na omezenou dobu a její platnost musí být každých pět let obnovována. I výsledky tohoto projektu byly pro účely projektu JVS zobecněny. Za rozumný předpoklad považují skutečnost, že certifikace znalce bude mít pozitivní dopad nejen na zadávání znaleckých posudků orgány veřejné moci, ale i právníckými nebo fyzickými osobami.

7.2.1.4 Potenciální nové subjekty

Z výsledků výzkumů a zkušeností autorky je zřejmé, že do vzdělávacího systému se mohou zapojit i dosud neexistující subjekty. Jelikož jejich vznik nelze vyloučit, byl v projektu JVS vytvořen prostor pro potenciální nové subjekty, které mohou v budoucnu poskytovat CVZ. V době vzniku disertační práce by mezi tyto subjekty bylo zařazeno např. Centrum moderního vzdělávání s.r.o., které již v současné době určité odborné kurzy pro znalce nabízí. [64]

7.3 Dvoustupňový kreditní systém

S ohledem na rozmanitost znaleckých oborů, odvětví (a specializací) považují za žádoucí období po zápisu znalce do seznamu, představující systém periodického CVZ, rozdělit na dva stupně:

- stupeň všeobecný (základní)
- stupeň specializovaný (vyšší).

Podstata CVZ spočívá v povinnosti znalců účastnit se v pravidelných intervalech školení a seminářů, které jim zprostředkují nejen informace o aktuálních právních předpisech bezprostředně souvisejících s výkonem znalecké činnosti, ale i specializovaných školení, kurzů, workshopů nebo seminářů zaměřených na jednotlivé znalecké obory (odvětví, případně specializace).

K oslovení znalců (účastníků CVZ) by byla vždy organizátorem využita elektronická databáze všech znalců zveřejněná na webových stránkách MSp [68], která je pravidelně (každých 24 hodin) aktualizována. S ohledem na velký počet zapsaných znalců budou některé semináře organizovány v rámci krajů, tj. vždy s ohledem na danou lokalitu, jedná se zejména o semináře spadající do stupně všeobecného (základního) JVS. Některé semináře, zejména vícedenní odborné, spadající do stupně specializovaného (vyššího) JVS, budou organizovány centrálně pro všechny znalce zapsané pro určitý obor, odvětví, příp. specializaci bez ohledu na to, u jakého krajského soudu jsou v seznamu zapsáni. Informaci o pořádání jakékoliv aktivity, jež je součástí JVS v rámci kreditního systému, znalcům zprostředkovává organizátor akce, který může, ale nemusí, být současně jejím garantem, s využitím elektronické databáze všech znalců. Současně uvede předem stanovenou hodnotu počtu kreditů, které lze účastí na

akci získat, a specifikuje, zdali se jedná o základní nebo vyšší stupeň vzdělávacího systému, případně zdali jde o akci mimo tento systém.

7.3.1 Stupeň všeobecný (základní)

Stupeň všeobecný (základní) JVS je relevantní pro všechny obory znalecké činnosti a zahrnuje nezbytnou znalost např. trestního řádu, trestního zákoníku, občanského zákoníku, občanského soudního řádu, správního řádu aj. Minimálně dvakrát za pět let je každý znalec povinen se zúčastnit pravidelného jednodenního odborného semináře zaměřeného na aktualizaci právních předpisů, prostřednictvím něhož získá potřebné informace o změnách a novelách právních předpisů, s jejichž aplikací se v rámci výkonu znalecké činnosti může setkat. Součástí tohoto semináře je i shrnutí základních náležitostí znaleckého posudku [39, 41], typologie znaleckých posudků [1], postavení znaleckého posudku jako důkazu v soudním řízení a vyúčtování znaleckého posudku. [41] Pozornost je věnována i odbornému vyjádření [12, 13] - jeho formě, účelu, evidenci a způsobu vyúčtování. Důležitou součástí tohoto semináře je otázka odpovědnosti znalce (disciplinární, procesní, trestněprávní, občanskoprávní), práva a povinnosti znalce, otázky dohledu nad znaleckou činností a její metodické řízení apod. Nelze pominout ani problematiku daňovou s vazbou na zdravotní a sociální pojištění apod. Program všeobecného jednodenního semináře lze vždy aktuálně přizpůsobit změnám právních předpisů v oblasti znalecké činnosti a předpisů s ní bezprostředně souvisejících. Jednodenní seminář se uskuteční v přednáškovém sále s velkou kapacitou s ohledem na velký počet účastníků, s přihlédnutím k pracovnímu vytížení znalců (např. jeden termín bude nabízen v sobotu, jiný v pracovní den) a s ohledem na čerpání dovolených, prázdnin a svátečních dní ideálně v jarním nebo podzimním termínu. Plánovaná délka jednodenního semináře je 10 hodin. Semináře se stejnou obsahovou náplní by probíhaly v krajských městech (s přihlédnutím k teritoriálnímu uspořádání KS v rámci ČR), případně v prostorách JA. Jejich nabídka by se periodicky opakovala (např. v půlročním intervalu) tak, aby každý znalec měl dostatečnou možnost volby vhodného termínu s výsledkem dvakrát za pět let tento seminář absolvovat.

Modelová situace takového semináře a jeho obsahu včetně časové dotace jednotlivých přednášek je uvedena v tab. 8.

<i>Název přednášky</i>	<i>Počet hodin</i>
Úvod, znalecká činnost v právním řádu ČR (aktuální úprava a záměry do budoucna)	1
Práva a povinnosti znalců (analýza současného stavu, správní delikty)	1
Postavení znalce a odhadce	1
Typologicky jednotná část znaleckého posudku (forma a obsah)	2
Znalec v jednacím síni	0,5
Ekonomika ve znalectví (vyúčtování posudku, DPH, IČO, daňové povinnosti aj.)	1
Odborné vyjádření ano či ne?	0,5
Případové studie, modelové situace	2
Diskuse, závěr	1

Tab. 8 – Schéma jednodenního semináře – stupeň všeobecný (základní) JVS (PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Aby garant vzdělávací akce měl zpětnou vazbu, jaký přínos měla uskutečněná akce pro přítomné znalce, ale i následnou kontrolu, zdali účastník věnoval přednášené tématice pozornost a nepovažoval ji pouze (v lepším případě) za pasivní fyzickou účast, v horším případě za fyzickou nepřítomnost po nezbytné prezenci, považují za žádoucí v závěru akce předložit účastníkům krátký kontrolní dotazník s otázkami přímo se vztahujícími k odpřednášeným tématům. Vyhodnocení takového dotazníku přinese garantu vzdělávací akce nejen případné podněty a náměty pro příští seminář, ale i doklad o tom, že konkrétní znalec byl na akci fyzicky přítomen a jednotlivých přednášek se zúčastnil. Kontrolní dotazník garant akce archivuje pro případnou kontrolu dohledového orgánu minimálně pět let od data jejího uskutečnění.

KSZ jako profesní sdružení znalců, byť s nepovinným členstvím, v letech 2007 – 2009 v rámci pilotního „Projektu přípravy a dalšího vzdělávání znalců“ [27, 31] zavedla tuto aktivitu ve spolupráci s KS v Praze s tím, že po ukončení a vyhodnocení tohoto projektu byla nejen organizátory, ale i samotnými znalci vnímána jako součást CVZ a byla všeobecně pozitivně přijata.

7.3.2 Stupeň specializovaný (vyšší)

Stupeň specializovaný (vyšší) JVS představuje účast znalce na jedno – dvoudenním (ve výjimečných případech i vícedenním semináři), zaměřeném vždy na určitý vybraný okruh znaleckých oborů, odvětví, případně specializací, tj. oborů blízkých, příbuzných, na sebe navazujících nebo vzájemně se prolínajících, např. kombinace znaleckých oborů Ekonomika

(motorová vozidla) - Doprava – strojírenství (autoopravárenství, technický stav motorových vozidel), Ekonomika (nemovitosti) – Stavebnictví – Projektování, kombinace znaleckých oborů v rámci FEld, tj. Ekonomika (lesní pozemky, porosty, dřeviny) – Lesní hospodářství – Ochrana přírody – Bezpečnost práce, nebo kombinace oborů Kriminalistika – Technické obory (různé) – Střelivo a výbušniny (vč. balistiky) - Strojírenství, dále Zdravotnictví – Školství a kultura (psychologie), případně Kriminalistika (expertíza ručního písma) – Písmoznalectví, také Ekonomika (v zemědělství) – Zemědělství – Ochrana přírody aj.

Po úvodní přednášce, kde se účastníci seznámí se základními okruhy a tématy, které budou v rámci semináře řešeny, budou následovat konkrétní bloky zaměřené dle jednotlivých znaleckých disciplín např. na práci v terénu a venkovní měření, případně prohlídku lokality, jejímž předmětem je znalecké zkoumání, to vše vyplývající např. ze znaleckých úkolů ze soudních spisů (po nezbytné anonymizaci), kazuistiky apod. Další blok bude věnován např. analýzám získaných podkladů z venkovního šetření v laboratoři. Závěr semináře shrne všechny získané poznatky, vyhodnotí výsledky jednotlivých měření a vytvoří dostatečný prostor pro závěrečnou diskusi účastníků. Konkrétní náplň vícedenního semináře bude vždy zohledňovat určitý okruh znaleckých oborů.

Režie seminářů budou vyplývat z konkrétní obsahové náplně, resp. odborných témat, která budou přednášena. Součástí těchto seminářů budou nejen přednášky, ale i místní šetření v předem vytipované lokalitě nebo práce v laboratoři, seznámení s úkolem znalce v konkrétním případě (ze soudního spisu po nezbytné anonymizaci) apod. Na tematickém zaměření seminářů se budou podílet vedle profesních organizací, vysokých škol, univerzit zejména znalecké ústavy, které se specializují na určitý okruh znaleckých disciplín a zpracovávají znalecké posudky zpravidla ve zvlášť obtížných případech vyžadujících hluboké odborné posouzení a znalost dané problematiky.

V současné době, kdy známe obsah informací na základě současného stavu vědeckého poznání, je tento stupeň vzdělávání znalců zpracován z hlediska:

- formy a obsahu znaleckého posudku, typologie znaleckých posudků,
- četnosti pořádání specializovaných seminářů,
- časové náročnosti,

- charakteru místa konání dle odborných témat: přednášková místnost, laboratoř, venkovní měření v terénu apod.

Minimálně jednou za pět let je povinen každý znalec účastnit se odborného vícedenního semináře, přičemž jsou preferovány semináře uskutečněné v rámci víkendových dní s ohledem na pracovní povinnosti znalců mimo rámec povinností znaleckých. Takže např. v jedné z verzí by dopolední sobotní blok zahrnoval úvodní přednášku v přednáškové místnosti, kde se účastníci seznámí se základními okruhy a tématy, které budou v rámci semináře řešeny. Následoval by odpolední blok zaměřený na práci v terénu a venkovní měření, případně prohlídka lokality, jejímž předmětem je znalecké zkoumání apod. Druhý den v rámci dopoledního bloku by byl věnován analýzám získaných podkladů z venkovního šetření např. v laboratoři. V rámci závěrečné odpolední přednášky by byly shrnuty všechny získané poznatky, vyhodnoceny výsledky jednotlivých měření a vytvořen prostor pro závěrečnou diskusi účastníků semináře.

Modelová situace takového semináře a jeho obsahu včetně časové dotace jednotlivých přednášek je uvedena v tab. 9.

<i>Den</i>	<i>Místo</i>	<i>Časová dotace (hod)</i>	<i>Téma výukového bloku</i>
sobota	učebna	8,00 – 9.00 hod (1)	Úvod, zaměření semináře, seznámení s problémem, požadavek zadavatele znaleckého posudku
	učebna	9.00 – 11.30 hod (2,5)	Stanovení harmonogramu jednotlivých postupů, studium spisu, formulace NÁLEZU
	terén	12.30 – 18.00 hod (5,5)	Místní šetření, prohlídka lokality, odebrání vzorků, měření, fotodokumentace, zápis
neděle	laboratoř	8.00 – 10.00 hod (2)	Analýza získaných vzorků z venkovního šetření, zpracování
	učebna	10.00 – 11.30 hod (1,5)	Formulace posudku se zpracováním získaných výsledků zpracovaných v laboratoři
	učebna	12.30 – 15.30 hod (3)	Formulace části POSUDEK, zpracování tabulek, grafů, sumarizace příloh, formulace závěrů a odpovědi na otázky zadavatele
	učebna	15.30 – 16.30 hod (1)	Diskuse nad řešeným problémem, variantní řešení, závěr

Tab. 9 – Schéma dvoudenního semináře – stupeň specializovaný (vyšší) JVS (PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Zvláště v rámci tohoto specializovaného stupně lze využít již existujících akcí pořádaných profesními organizacemi, např. ČUSZLH, KSZ, Asociací znalců a odhadců,

evropskou vzdělávací institucí ERA, Uníí soudních znalců, ČKAIT, Českou komorou odhadců majetku aj.

U vícedenních odborných seminářů konaných v rámci stupně specializovaného (vyššího) JVS považují za nadbytečné v závěru vzdělávací akce předávat účastníkům krátký kontrolní dotazník s otázkami přímo se vztahujícími k odpřednášeným tématům, neboť jejich aktivní fyzická přítomnost bude zřejmá z účasti na pořádaných aktivitách. V závěru akce považují za vhodné předložit účastníkům dotazník (zpětnou vazbu), v němž bude vytvořen dostatečný prostor pro případné podněty a náměty pro příští seminář.

7.3.2.1 Doktorské studijní programy

Aktuální vývoj doktorských studijních programů jednoznačně zvyšuje odbornost znalce v dané studijní oblasti, proto je v projektu JVS postaven na roveň stupni specializovanému (vyššímu), popsanému v kap. 7.3.2, a zohledněn ve formě vytvořeného systému kreditního ohodnocení (kap. 7.4.1, I. odd., odst. 2). Bere na zřetel např. doktorský studijní program Soudní inženýrství, který na ÚSI VUT v Brně připravuje vysoce kvalifikované pracovníky pro vědeckou práci v daném oboru a je průpravou i pro znalce ve smyslu zákona o znalcích (v prezenční nebo kombinované formě studia) zaměřené na 4 oblasti: oceňování majetku, posuzování vad a poruch v technice, analýza silničních nehod a forenzní ekotechnika. [1] Na VŠE v Praze již nyní existuje řada doktorských studijních programů, které korespondují se znaleckými disciplínami zejména z oblasti ekonomie (v rámci 6 fakult např. studijní obor finance, politologie, aplikovaná informatika, účetnictví a finanční řízení podniku aj.) [67], akreditované doktorské studijní programy Univerzity Karlovy v Praze (např. psychologie, neurovědy, zobrazovací metody v lékařství, biomechanika, farmakologie a toxikologie, imunologie aj.) [71] nebo celá řada doktorských studijních programů na Českém vysokém učení technickém v Praze (pozemní stavby, geodézie a kartografie, informatika a výpočetní technika, konstrukce a dopravní stavby a řada dalších). [72] I na ostatních vysokých školách (např. LDF MU v Brně [70]) v ČR jsou nabízeny studijní programy doktorského studia, které v rámci navržené JVS včetně kreditního ohodnocení dávají předpoklad vysoké odbornosti budoucího znalce.

7.4 Kreditní ohodnocení

Plnění povinnosti CVZ se prokazuje na základě kreditního systému. K tomu, aby bylo možno pravidelně ověřovat odbornou způsobilost znalce v oboru (oborech), pro který (které) byl zapsán do ústředního seznamu znalců, je vytvořen kreditní systém, na základě kterého jsou ohodnoceny jednotlivé formy CVZ příslušným počtem kreditů. Počet kreditů za jednotlivé formy CVZ je rozpracován v následující kapitole (kap. 7.4.1). Počet kreditů získaných některou z forem JVS je součástí CVZ. Při kombinaci druhů účastí na jednotlivých formách CVZ se kredity sčítají. Za publikační činnost se nepovažují recenze, diskusní příspěvky a články osobního charakteru. Organizátor akce, jež má být zahrnuta do JVS za účelem splnění CVZ (pokud není současně i jejím garantem), je povinen na pozvánku uvést kromě formy akce, garanta akce, místa a délky jejího konání i téma a ohodnocení akce výší kreditních bodů v souladu s JVS pro znaleckou činnost.

Samostatné studium odborné literatury je považováno za nedílnou součást zvyšování odborné úrovně znalce a není do kreditního systému JVS zahrnuto.

Kreditní ohodnocení a zařazení vzdělávací akce do JVS určí garant akce.

Minimální počet kreditů, které musí znalec získat za období pěti let, je 45 kreditů.

7.4.1 Počet kreditů za jednotlivé formy CVZ

I. Vysokoškolské studium, certifikace

- (1) Za studium navazujících vysokoškolských studijních programů nebo studijního oboru zaměřeného v souladu s rozsahem znaleckého oprávnění na vysoké škole náleží za každý ukončený semestr studia nebo za každých šest měsíců studia v případě, že se studium nečlení na semestry, 25 kreditů.
- (2) Za certifikaci nezávislým a nestranným certifikačním orgánem pro certifikaci osob na základě platného osvědčení o akreditaci, jenž opravňuje certifikovat osoby, náleží 25 kreditů.

II. Pasivní účast

- (3) Za účast na odborném jednodenním semináři, který trvá 10 hodin, jehož garantem je vysoká škola, univerzita, JA nebo znalecký ústav a který je zařazen garantem do stupně všeobecného (základního) JVS, náleží 10 kreditů.

- (4) Za účast na odborném vícedenním semináři, jehož garantem je vysoká škola, univerzita, JA nebo znalecký ústav a který je zařazen garantem do stupně specializovaného (vyššího) JVS, náleží 20 kreditů.
- (5) Za účast na odborném jednodenním semináři, který trvá 5 - 10 hodin, jehož garantem je profesní organizace sdružující znalce z určitých znaleckých oborů a odvětví (komora, unie, asociace aj.), který je zařazen garantem do stupně všeobecného (základního) JVS, náleží 5 kreditů.
- (6) Za účast na odborném vícedenním semináři, jehož garantem je profesní organizace sdružující znalce z určitých znaleckých oborů a odvětví (komora, unie, asociace aj.), který je zařazen garantem do stupně specializovaného (vyššího) JVS, náleží 10 kreditů.
- (7) Za účast na jakékoliv jiné vzdělávací akci zaměřené na problematiku znalecké činnosti korespondující s rozsahem jmenování znalce, náleží 2 kredity.
- (8) Za účast na kongresu, odborné konferenci (vč. mezinárodní konference), sjezdu nebo sympozia, náleží 5 kreditů.

V případě, že guaranty akce jsou společně subjekty uvedené v odst. 3 a 5, resp. 4 a 6, do kreditního ohodnocení akce se započítává vyšší hodnota kreditů.

III. Aktivní účast, přednáška (spoluautorství na přednášce, přednesení cizí přednášky)

- (9) Za přednesení vlastní přednášky na jakémkoliv odborném semináři uvedeném pod body 3 – 8, náleží 15 kreditů.
- (10) Za spoluautorství na přednášce nebo přednesení cizí přednášky na jakémkoliv odborném semináři uvedeném pod body 3 – 8, náleží 10 kreditů.

IV. Publikační činnost

- (11) Za odborný článek publikovaný v časopise s hodnotou Impakt Faktor (nebo jeho elektronické podobě) náleží autorovi 30 kreditů, spoluautorovi 25 kreditů.
- (12) Za odborný článek publikovaný v recenzovaném (neimpaktovaném) časopise (nebo jeho elektronické podobě) náleží autorovi 20 kreditů, spoluautorovi 15 kreditů.
- (13) Za odborný článek publikovaný v nerecenzovaném (neimpaktovaném) časopise (nebo jeho elektronické podobě) náleží autorovi 15 kreditů, spoluautorovi 10 kreditů.

(14) Za odborný článek publikovaný v jiném časopise nebo periodiku (nebo jeho elektronické podobě) náleží autorovi 10 kreditů, spoluautorovi 5 kreditů.

(15) Autorovi recenzované monografie, monografie, odborné publikace, učebnice, skript, odborného výkladového slovníku nebo jiné učební pomůcky (výukový CD-ROM) náleží 30 kreditů, spoluautorovi 20 kreditů.

V. Pedagogická činnost, vědecko-výzkumná činnost, metodická činnost

(16) Za pedagogickou vzdělávací činnost při výuce odborných předmětů ve studijním oboru souvisejícím se znaleckou činností náleží 2 kredity za vyučovací hodinu, nejvíce však 15 kreditů za semestr.

(17) Za ukončenou etapu, část nebo uzavření vědecko-výzkumného úkolu v oblasti znactví s doložitelnými a hodnotitelnými přínosy a výsledky, náleží 30 kreditů.

(18) Za vypracování metodiky nebo znaleckého standardu doporučeného orgánem veřejné moci jako metodická pomůcka pro znalce, náleží autorovi 20 kreditů, spoluautorovi 15 kreditů.

7.5 Index odbornosti znalce – evidence forem CVZ, archivace

Znalec v den jmenování znalcem, tj. po složení znaleckého slibu, obdrží od krajského soudu, případně MSp, IOZ opatřený jeho fotografií, který bude po celou dobu výkonu jeho znalecké činnosti garancí pravidelného prohlubování odborných znalostí v rámci CVZ. Účast na CVZ bude dokládána zápisem v IOZ (tab. 10) provedeným garantem, případně organizátorem. V případě, kdy nebude možné provést zápis do IOZ ihned po skončení akce, organizátor znalci vydá potvrzení (osvědčení, certifikát, účastnický list apod.) a příslušný krajský soud znalci na základě předloženého potvrzení provede zápis do IOZ dodatečně.

Potvrzení obsahuje kromě údajů uvedených v IOZ také jméno a příjmení účastníka akce a datum narození účastníka akce.

Překlad potvrzení vydaného v jiném jazyce než českém do českého jazyka tlumočnickem zapsaným do seznamu tlumočnicků se vyžaduje, pokud jsou pochybnosti o obsahu potvrzení.

Na výzvu orgánu veřejné moci (tj. ministra spravedlnosti/předsedy příslušného krajského soudu, resp. jemu podřízenému pracovníkovi), v jehož gesci je dohled nad znaleckou činností, je znalec povinen IOZ předložit k nahlédnutí.

Při úvahách o možné podobě (elektronická/papírová) tohoto indexu jsem zvažovala určité výhody/nevýhody těchto forem. Elektronická podoba IOZ by byla podmíněna zejména přístupem k internetu, kdy by požadované údaje bylo možno bezprostředně po skončení akce odeslat příslušnému KS k vyznačení do IOZ, který by byl součástí karty znalce v ústředním seznamu znalců zveřejněném na webových stránkách justice. [68] Tato forma představuje v podstatě rychlý a beznákladový systém předání těchto informací dohledovému orgánu s důrazem na pečlivost a bezchybnost předávaných informací. Papírová forma by představovala jednoduchou evidenci, za jejíž úplnost a průběžnou aktualizaci zápisů by odpovídal znalec sám. Nevyžadovala by žádnou průběžnou účast dohledových orgánů (s výjimkou kontroly jednou za pět let); předložení IOZ garantu (organizátorovi) akce ihned po jejím skončení by bylo odpovědností znalce samého. V případě určitých pochybností o odbornosti znalce by IOZ v papírové podobě bylo možno doložit i na výzvu soudu, u něhož by znalec stvrzoval zpracovaný posudek a kde by např. účastník řízení vznesl námitky proti jeho odbornosti. V době zpracování disertační práce považuji za vhodnější papírovou podobu IOZ s tím, že nevylučuji možnost, že by po určité době došlo ke změně na podobu elektronickou.

Garant vzdělávací akce (případně organizátor, pokud není přímo jejím garantem) v IOZ vyznačí nejen datum konání akce, ale zejména její název, počet hodin (v případě jednodenního semináře) nebo počet dní (v případě vícedenního) a zařazení do příslušného stupně JVS s příslušným počtem kreditů, což stvrdí otiskem razítka a podpisem (tab. 10). Autorka ponechala v IOZ prostor (sl. Poznámka) pro případný zápis provedený správním orgánem např. v případě, kdy počet získaných kreditů za sledované období pěti let nebude dostačující a bude přistoupeno ke kontrole zpracovaných znaleckých posudků (kap. 7.6.2).

Datum	Název vzdělávací akce	Počet hodin/dní	I. stupeň CVZ II. stupeň CVZ Ostatní	Počet kreditů	Razítko a podpis garanta (organizátora)	Poznámka

Tab. 10 – Index odbornosti znalce – detail zápisu CVZ (PIVOŇKOVÁ, K., 2015)

Garant vzdělávací akce vede evidenci účastníků CVZ (ve formě prezenčních listin) a na základě žádosti orgánu veřejné moci poskytne údaje z této evidence. Tuto evidenci je garant povinen archivovat minimálně po dobu pěti let.

Získání stanoveného počtu kreditů je považováno za splnění podmínky CVZ.

7.6 Statut odborné způsobilosti znalce

Znalec je povinen za období pěti let dosáhnout minimálního celkového počtu 45 kreditů. Dosažením tohoto předem daného počtu kreditů splní statut odborné způsobilosti znalce, potřebný k prokázání nejen dodržování systému CVZ v rámci svého znaleckého oprávnění, ale zejména k prokázání jeho trvajících zájmu a ochoty neustále se vzdělávat, sledovat nové trendy ve znalectví jak v rovině právní, tak i v rovině jeho odborného znaleckého a profesního zaměření.

Při úvahách o délce rozhodného období pro získání SOZ je zohledněno časové omezení a obnovování certifikace (tj. recertifikace) [65] jednou za pět let, které se jeví jako ideální časový interval a dosavadní praxe jej potvrzuje. Přihlédla jsem i k historické zkušenosti se znalci v ČR, kdy již právní úpravou znalecké činnosti z roku 1939 byli znalci ustanovováni na dobu pěti let (ustanovení § 2 odst. 2). [43] Přesto, že právní úpravou znalecké činnosti z roku 1949 bylo toto pětileté období výkonu funkce zachováno, a po jeho uplynutí následovalo povinné přezkoumávání trvání důvodů pro zápis znalce do seznamu (ustanovení § 19) [44], tento časový interval platná právní úprava vypustila s tím, že jmenování znalců nijak časově neomezila. Dalším argumentem ke stanovení pětiletého období, po jehož uplynutí bude povinností každého znalce, pokud bude mít zájem znaleckou činnost dále vykonávat, doložit získání požadovaného počtu kreditů a tím splnit podmínky obnovení SOZ, jsou i výsledky rešerší řešení znalecké problematiky v evropských zemích, z nichž vyplývá stanovení právě pětiletého období pro výkon funkce znalce, které je třeba v případě zájmu pravidelně obnovovat (Francie, Litva, Slovinsko, Německo, Polsko).

Přesto, že z vyhodnocení dotazníků a provedených rozhovorů vyplývá období pro obnovování SOZ kratší pěti let, bylo nutné vzít v úvahu, že pilotních projektů se účastnili znalci dobrovolně. Šlo o znalce, kteří znaleckou činnost vykonávají aktivně, mnohdy jako svoji hlavní profesi, že je tato problematika zajímavá a mají zájem se jí nadále aktivně věnovat. Proto jsem stanovila interval pro obnovování SOZ v délce pěti let. Tato doba bude akceptovatelná i pro znalce, u nichž je znalectví jen vedlejší činností vedle hlavní pracovní náplně, nebo počet znaleckých posudků v jejich znaleckém oboru není takový, aby zakládal předpoklad hlavní profese.

7.6.1 Splnění podmínky CVZ

Při předem stanovené požadované výši počtu kreditů je jen na znalci samém, jaký konkrétní způsob a formu zvolí k tomu, aby tohoto požadovaného počtu kreditů dosáhl.

Pouze získáním potřebného počtu kreditů za období pěti let znalec splní podmínku celoživotního vzdělávání snadno ověřitelnou správním orgánem, který provádí dohled nad znaleckou činností, a to např. v rámci provádění pravidelných kontrol znaleckých deníků, případně kontrol namátkově vybraných znaleckých posudků (jak v době vzniku disertační práce zákonodárce uvažuje) jednotlivými krajskými soudy. Kontrolu IOZ lze provést i v případě, kdy znalec využívá možnost elektronického vedení znaleckého deníku, tedy se ke správnímu orgánu nedostaví osobně, a to elektronicky (naskenováním IOZ).

7.6.2 Nesplnění podmínky CVZ

V případě, že znalec na výzvu správnímu orgánu nedoloží IOZ, případně počet získaných kreditů v něm za stanovené pětileté období v rámci CVZ nebude dostačující, správní orgán přistoupí ke kontrole pěti namátkově vybraných znaleckých posudků zpracovaných znalcem v předchozím roce. Posudky budou vybrány ze zápisů ve znaleckém deníku, jejich kontrolu provedou členové příslušného PSZ (kap. 7.1.4) předsedy soudu. V případě, že kontrolované znalecké posudky budou hodnoceny jako nevyhovující, správní orgán má za prokázané, že u znalce podmínka potřebných znalostí a zkušeností z oboru, odvětví, příp. specializaci, v němž jako znalec působil, upravená v § 4 odst. 1 písm. e) zákona o znalcích [39] odpadla a se znalcem zahájí správní řízení o vyškrtnutí ze seznamu znalců (ustanovení § 20b odst. 1 zákona o znalcích). V případě, že kontrolované znalecké posudky budou shledány členy PSZ vyhovujícími, správní orgán tuto skutečnost do IOZ (do sl. Poznámka) zaznamená a autorka navrhuje, aby tento zápis nahradil absenci chybějících kreditů v pětiletém období.

7.6.3 Zakotvení povinnosti CVZ v právní úpravě

Zákon o znalcích [39] platný v ČR v současné době výslovně neupravuje povinnost neustálého vzdělávání se a zvyšování si kvalifikace u znalců zapsaných v seznamu, nestanovuje formy, rozsah ani způsob ověřování odborné způsobilosti již jmenovaných znalců.

Na základě výsledků disertační práce si dovoluje autorka předložit tento návrh:

§ X

Celoživotní vzdělávání znalců

- (1) Dohled nad celoživotním vzděláváním znalců a ověřováním jejich odborné způsobilosti provádí Ministerstvo spravedlnosti ČR nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen.*
- (2) Znalec je povinen v rámci celoživotního vzdělávání*
 - a) soustavně se vzdělávat a zvyšovat si kvalifikaci v každém oboru, odvětví, případně specializaci v rozsahu svého jmenování v rámci Jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost;*
 - b) na výzvu ministra spravedlnosti nebo pověřeného předsedy krajského soudu je povinen předložit Index odborné způsobilosti znalce za účelem kontroly pravidelného obnovování statutu odborné způsobilosti znalce.*
- (3) Jednotná vzdělávací soustava – její obsah, formy, kreditní systém, způsoby ověřování a obnovování statutu odborné způsobilosti znalce včetně podrobností o organizátorech a garantech, a některé další otázky - je upravena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR.*

8. VÝSLEDKY A PŘÍNOS DISERTAČNÍ PRÁCE

Problémovou situací je skutečnost, že současná právní úprava neupravuje povinnost průběžného celoživotního vzdělávání znalců. Neexistuje systém jednotného celoživotního vzdělávání znalců, který by zahrnoval nejen období před zápisem znalce do ústředního seznamu znalců, ale zejména období po tomto zápisu. V současné době existující aktivity některých zájmových sdružení a profesních organizací, které organizují různé vzdělávací akce pro znalce, bez ohledu na to, zdali jsou nebo nejsou jejich členy, nemohou nahradit absenci povinného, systematického, přehledného, jednotného a transparentního celoživotního vzdělávání znalců. Vzhledem k tomu, že tyto vzdělávací akce jsou již několik let vnímány jako součást celoživotního vzdělávání nejen znalci samými, ale např. i krajskými soudy, jsou tyto již existující aktivity do projektu JVS zahrnuty.

V průběhu práce na této disertaci se tato skutečnost potvrdila nejen při uskutečněných pilotních seminářích (kap. 6.1), ale vyplývá i z výsledků dotazníkových šetření (kap. 6.2). Významné skutečnosti pro vznik JVS byly získány rešeršemi nejen právních předpisů, včetně historických (kap. 5.1), ale i podkladů (stížností, znaleckých deníků a znaleckých posudků) dostupných v době vzniku disertační práce (kap. 6.3, 6.4). Významné poznatky vyplynuly i z uskutečněných skupinových rozhovorů a expertních interview (kap. 6.5).

VÝSLEDKY DISERTAČNÍ PRÁCE

Hlavním výsledkem disertační práce je vznik projektu **Jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost**, jejíž hlavní části jsou označeny v blokovém schématu (obr. 3), členěné na období **před jmenováním znalce** (kap. 7.1) a **po jmenování znalce** (kap. 7.2) s uvedením konkrétních forem a periodicitou vzdělávacích aktivit. Výsledkem je navržený systém kreditního ohodnocení (kap. 7.4) rozdělený do dvou stupňů: stupeň všeobecný (základní) a stupeň specializovaný (vyšší) včetně označení možných poskytovatelů vzdělávacích aktivit, v nichž jsou zahrnuty nejen již existující subjekty, ale je ponechán dostatečný prostor i pro případné nové subjekty, jejichž vznik nelze vyloučit, vznik Indexu odbornosti znalce (kap. 7.5) za účelem evidence jednotlivých vzdělávacích aktivit a statutu odborné způsobilosti znalce (kap. 7.6) s pravidelným obnovováním.

OBDOBÍ PŘED JMENOVÁNÍM ZNALCE představuje na straně uchazeče o znaleckou činnost splnění **kvalifikačních požadavků** pro jmenování, včetně jejich ověření správním orgánem. To uchazeč prokazuje nejen zkušebně zpracovaným znaleckým posudkem (s fiktivním vyúčtováním), případně úspěšně absolvovaným písemným testem, ale i úspěšně absolvovaným ústním pohovorem před příslušným poradním sborem znalců předsedy KS, jež zahrnuje nejen obhajobu zkušebně zpracovaného posudku, ale i praktické prokázání znalostí právních předpisů upravujících znaleckou činnost.

Vzhledem k tomu, že na jmenování znalce (podle současné právní úpravy) není právní nárok, jmenování konkrétních osob tak závisí na správním uvážení příslušného orgánu (předsedy krajského soudu nebo ministra spravedlnosti). Jinými slovy, každému, kdo požádá o jmenování znalcem, příp. je k takovému jmenování navržen, nevzniká, ani při splnění všech zákonných podmínek podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona o znalcích [39], právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl. Jmenování znalcem tudíž nelze považovat za právo každého občana, resp. jde o právo bez nároku, o němž je rozhodováno na základě správního uvážení.

Je nezbytné, aby znalcem byli jmenováni skuteční odborníci s dostatečnými zkušenostmi, a jelikož není v možnostech správních orgánů (přes veškerou snahu) kompletně prověřit odbornou způsobilost žadatelů o zápis do seznamu znalců, nezbyvá, než vyžadovat předložení dokladů o kvalifikaci vydávaných formálními autoritami v oblasti vzdělávání, tj. např. vysokými školami. Požadavek **vysokoškolského vzdělání** doplněný event. specializačním postgraduálním vzděláváním proto není samoučelný (není projevem libovůle) a ani nepřiměřený.

Za účelem získání potřebných odborných (teoretických i praktických) znalostí týkajících se znalecké problematiky, uchazeči o znaleckou činnost již v současné době absolvují kurz zaměřený na znaleckou problematiku a to buď ve formě **specializačního kurzu**, tj. specializačního čtyřsemestrálního studia u oborů, kde je toto studium vypsáno, nebo kurz zaměřený na obecnou problematiku soudního znalcství – **znalecké minimum** u těch oborů, kde specializační čtyřsemestrální studium dosud není zavedeno. Tyto již existující aktivity jsou do projektu JVS zahrnuty a tvoří její nedílnou součást i proto, že došlo k ustálení praxe správních orgánů, které vykonávají státní správu na úseku znalců, a které absolvování výše uvedených seminářů povinně vyžadují. Do JVS byla zahrnuta i již existující podmínka

prokázání **odborné praxe**, která přispívá k zajištění potřebné vysoké úrovně zpracovávaných znaleckých posudků i s ohledem na vývoj a stupňující se náročnost znalecké činnosti.

Nezastupitelná funkce **poradních sborů znalců**, které si již od r. 1967 [39, 41] může ministr spravedlnosti nebo předseda KS zřídit v těch oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, je součástí navrženého projektu JVS. Skutečnost, že poradní sbory jsou zřízeny u všech KS (tab. 7), podtrhuje jejich opodstatněnost. Otázky odborné, např. zjišťování charakteristik předmětu posuzování, vyžadující odborné znalosti, přezkum vhodnosti použité metodiky, dodržení správné praxe při fyzickém zkoumání, správnosti nikoliv triviálních úvah vedoucích k učiněným závěrům, apod., nemůže správní orgán posoudit samostatně, neboť nemá tuto odbornost. Přesto, že PSZ nejsou správním orgánem, zákon o znalcích [39] zakotvuje v ustanovení § 16 možnost řešení odborných otázek s využitím odborné erudice členů poradního sboru.

Jednotlivé dílčí fáze, kterými uchazeč o znaleckou činnost musí projít, směřují k výsledku, kterým je **složení znaleckého slibu** a následný **zápis do seznamu znalců**. V době zpracování disertační práce na jmenování znalcem není právní nárok, a přestože zákonodárce mediálně již po několik let avizuje vznik tohoto nároku, disertační práce vychází z platné právní úpravy pro znaleckou činnost v době jejího vzniku. I v případě, že by v následujícím období došlo ke změně právní úpravy a vznikl by právní nárok na jmenování znalcem, na projekt JVS popsany v disertační práci by to nemělo vliv. (Odpadlo by pouze správní uvážení a správní orgány by o žádostech rozhodovaly nárokově.)

OBDOBÍ PO JMENOVÁNÍ ZNALCEM není v platné právní úpravě zohledněno vůbec. Přesto existovaly (kap. 7.2.2) a dosud existují některé aktivity, které se svým charakterem přibližují snaze předávat nové poznatky ze znalecké praxe znalcům již v seznamu zapsaným, a to jak v oblasti odborné, tak i obecné právní problematiky. Navržená JVS tyto poznatky zobecňuje tak, aby je bylo možno využít pro všechny znalecké disciplíny. Formuluje je do přesného a jasně členěného **dvoustupňového kreditního systému** (kap. 7.3) jako prostředku k udržení a celkovému zvyšování odborné úrovně znalců od okamžiku jejich zápisu do seznamu znalců po celou dobu výkonu jejich znalecké činnosti. Současně vymezuje garanty a organizátory, kteří poskytují anebo v budoucnu budou poskytovat znalcům takové celoživotní vzdělávání. Blokované schéma (obr. 3) člení tyto subjekty do čtyř částí.

Stupeň všeobecný (základní) JVS (kap. 7.3.1) je relevantní pro všechny obory znalecké činnosti a zahrnuje nezbytnou, byť rámcovou, znalost např. trestního řádu, trestního zákoníku, občanského zákoníku, občanského soudního řádu, správního řádu aj. Stanovuje konkrétní periodicitu povinné účasti, tj. minimálně dvakrát za pět let, a specifikuje obsah a formy tohoto stupně JVS s možností aktuálního přizpůsobení se změnám právních předpisů v oblasti znalecké činnosti a předpisů s ní bezprostředně souvisejících. Časová dotace seminářů zahrnutých do stupně všeobecného (základního) JVS je stanovena na jeden den v maximálním rozsahu 10 hodin. Navržený systém kreditního ohodnocení přesně specifikuje jednotlivé vzdělávací akce (kap. 7.4.1).

Stupeň specializovaný (vyšší) JVS (kap. 7.3.2) představuje účast znalce na vícedenním semináři zaměřeném již vždy na určitý vybraný okruh znaleckých oborů, odvětví, případně specializací, tj. oborů blízkých, příbuzných, na sebe navazujících nebo vzájemně se prolínajících. Předkládá možné formy těchto seminářů, zohledňuje jedinečnost a různorodost znaleckých disciplín a dává dostatečný prostor garantům (organizátorům) k uskutečnění takového semináře (venkovní měření, laboratoř, výrobní prostory, lékařská zařízení apod.). Projekt JVS zahrnuje povinnou periodicitu absolvování těchto seminářů; systém kreditního ohodnocení zohledňuje jednotlivé aktivity v rámci tohoto stupně specializovaného (vyššího).

To, co je pro oba stupně JVS společné, je zejména vytvoření dostatečného prostoru pro vzájemnou výměnu informací a předání zkušeností, volba lektorů včetně toho, za podpory jakých výukových pomůcek (např. PowerPoint prezentace a dalších softwarových programů, ukázka měřících přístrojů, jejich použití v praxi apod.) předají žádané informace a seznámí účastníky s případnými novinkami, možnost užití konkrétních příkladů (v anonymizované podobě) a v neposlední řadě i ověření získaných znalostí např. kontrolním dotazníkem, náhodně pokládanými otázkami do publika apod., včetně zpětné vazby s případnými náměty pro příští setkání. Oba stupně zohledňují již existující aktivity, které jsou zobecněny a do JVS začleněny.

Navržený **systém kreditního ohodnocení** (kap. 7.4 a násl.) akceptuje širokou nabídku vzdělávacích aktivit a ponechává na příjemci celoživotního vzdělávání, tedy na znalci samém, možnost výběru jednotlivých aktivit tak, aby dosáhl v požadovaném období pěti let minimálně 45 kreditů. Zohledňuje nejen pasivní a aktivní účast na seminářích, ale i takové

aktivity, jako je např. doktorské studium, certifikace, publikační a přednášková činnost aj. Za účelem evidence jednotlivých vzdělávacích aktivit v rámci JVS projekt zavádí **Index odbornosti znalce** (kap. 7.5) a kromě způsobu zápisů stanovuje i jeho formu a účel.

Celý projekt JVS je završen **statutem odborné způsobilosti znalce** (kap. 7.6), který představuje získání potřebného počtu kreditů ve sledovaném období a prokázání trvalého zájmu znalce neustále se vzdělávat, sledovat nové trendy ve znalectví jak v rovině právní, tak i v rovině jeho odborného znaleckého a profesního zaměření.

Dalšími dílčími cíli disertační práce bylo začlenit do projektu JVS již známé a v praxi ověřené způsoby, znalosti a metodiky soudního inženýrství v obecné rovině tak, aby zahrnuly všechny znalecké obory, odvětví, případně specializace. Součástí projektu JVS jsou i uchazeči o znaleckou činnost, tedy období před jejich jmenováním znalcem. V rámci kreditního dvoustupňového systému byly zohledněny metody a přístupy andragogiky a androdidaktiky.

PŘÍNOS DISERTAČNÍ PRÁCE

1. Vznik jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost a návrh jejího zakotvení v právním řádu ČR.
2. JVS zahrnuje období před jmenováním znalce a po jmenování znalce.
3. JVS je aktuální pro všechny znalecké obory, odvětví, případně specializace.
4. JVS stanovuje v obecné rovině formy, obsah a způsoby CVZ se zohledněním metod a přístupů andragogiky a androdidaktiky.
5. JVS stanovuje odborné zaměření vzdělávacích aktivit, které člení do dvou stupňů: stupeň všeobecný (základní) a stupeň specializovaný (vyšší).
6. JVS zavádí dvoustupňový kreditní systém členění podle jednotlivých druhů vzdělávacích aktivit v rámci CVZ.
7. JVS zavádí statut odborné způsobilosti znalce a periodicitu jeho obnovování, včetně kontroly a dohledu.
8. JVS zohledňuje a začleňuje stávající aktivity (certifikace, kurzy, školení aj.) a ponechává dostatečný prostor pro vznik event. nových aktivit v budoucnu.
9. JVS posiluje důvěru odborné a laické veřejnosti v profesi znalce.

9. ZÁVĚR

S rostoucí složitostí společenských vztahů roste i složitost sporů z těchto vztahů vzešlých, a proto nabývají na významu znalecké posudky jakožto důkazní prostředky v řízení před soudy a jinými orgány veřejné moci. Orgány veřejné moci při rozhodování o právech a povinnostech účastníků řízení stále častěji vycházejí ze závěrů znalců (jde zpravidla o rozhodující důkaz), přičemž tyto závěry nejsou orgány veřejné moci – pokud jde o jejich věcnou správnost – zásadně oprávněny přezkoumávat. Je proto nezbytné, aby znalcem byli jmenováni skuteční odborníci (tedy osoby se zřetelně nadprůměrnými, nikoliv průměrnými znalostmi) s dostatečnými (tj. nadprůměrnými) zkušenostmi jak teoretickými, tak praktickými. Vysoké nároky na odbornost znalce jsou tedy opodstatněné a přispívají k tomu, aby postavení znalce odpovídalo potřebné vážnosti a náročnosti znalecké profese.

V současné době je v obecné rovině pro uchazeče o znaleckou činnost nastaven výčet kvalifikačních předpokladů, které musí uchazeč splnit, aby mohl o jmenování znalcem požádat. Kvalifikační požadavky prosazované správními orgány vykonávajícími státní správu na úseku znalců jsou přiměřené, neboť zachovávají proporcionalitu mezi sledovaným cílem, tj. kvalitně zpracovaným znaleckým posudkem, a prostředky, prostřednictvím nichž má být vytyčeného cíle dosaženo, tedy vysokou odbornou znalostí a erudicí zapsaných znalců. Prostor mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení však není v současné době nijak upraven a je pouze na dobrovolné vůli každého znalce, jak bude udržovat a zvyšovat svoji odbornou znalost, kterou měl v okamžiku složení znaleckého slibu a zápisu do seznamu znalců tak, aby zajistil trvalou vysokou úroveň své znalecké činnosti.

Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost přispěje k průběžnému udržování a zvyšování odborné úrovně zapsaných znalců. Naplní tak legitimní očekávání zadavatelů znaleckých posudků, a to jak orgánů veřejné moci, tak právnických nebo fyzických osob, že zadaný znalecký posudek bude zpracován řádně, s využitím všech dostupných metod a poznatků vědy, v souladu s obecnými právními předpisy osobou znalou, která je skutečným odborníkem a autoritou v dané oblasti.

Novost práce spočívá v zakotvení povinnosti celoživotního vzdělávání v právní úpravě, kde nastavuje metody, formy, obsah i způsoby, kterými lze dosáhnout statutu odborné způsobilosti znalce. Stanovuje kreditní systém, formy jeho evidence, vymezuje

garanty a organizátory vzdělávacích aktivit včetně dohledu nad těmito aktivitami ze strany státu, kterému je znalec povinen na jeho výzvu kdykoliv v průběhu výkonu znalecké činnosti prokázat, že odbornými znalostmi disponuje.

S ohledem na vývoj a stupňující se náročnost znalecké činnosti je proto povinností znalce udržovat a zvyšovat své teoretické a praktické znalosti nezbytné pro výkon činnosti znalce s vědomím toho, že kvalitně zpracovaný znalecký posudek přispívá nejen k naplnění účelu zákona o znalcích, ale zejména k posílení důvěry odborné i laické veřejnosti v profesi znalce.

10. SUMMARY

With the growing intricacy of social relations, the intricacy of disputes coming from those relations is growing as well, which results in expert's opinions assuming more and more importance as means of evidence for legal proceedings in the courts and other public authorities organs. More and more often, these organs while making decisions about rights and obligations of the parties', draw conclusions from experts' conclusions (usually a crucial evidence), while not being authorized to inspect those conclusions in terms of the factual accuracy. That's why it is essential, while appointing experts to the office, to approve only adepts (i. e. people having above average knowledge, not average knowledge only) and at the same time people who have sufficient (i. e. above average) experience both theoretical and practical. Placing high demands on the expert's professionalism proves as well-founded and contributes to the expert's status, which must comply with a certain level of respectfulness and demandingness of the expert's profession.

Currently, there is a given list of qualification requirements on a general level, which the applicant must meet before applying for being appointed an expert. Qualification requirements promoted by the administrative authorities executing the state administration are adequate, as they maintain the proportionality between the set objective (required result) i.e. a precisely elaborated expert's opinion, and the means used for achieving the set objective, which means high level of expert knowledge and erudition of the registered experts. The relation between this objective and the means of achieving it is not regulated and it depends only on every single expert's goodwill how he will maintain and enhance the expert knowledge, which he had at the time of becoming an expert, to ensure his expert activity will be at a permanent high level.

The project 'Uniform Education System for Expert Activities' will contribute to continuing maintenance and improvement of the professional qualification of the registered experts. It will fulfil the rightful expectations of the ordering party, which might be public authorities organs or legal or natural persons, ensuring that the expert's opinion will be worked out properly, using all available methods and scientific knowledge, in accordance

with legal regulation by a person in the know, who is a real adept and recognized authority on particular field.

The novelty of this work lies in the anchoring of lifelong learning obligation in legal regulation, where it adjusts the methods, forms, content and the ways for achieving the status of expert's professional qualification.

It defines a credit system and the forms of its record keeping, also it determines the guarantators and organisers of educational activities including the supervision of these activities on the part of state, to which is the expert obliged to prove having expert knowledge, anytime being asked for.

With regards to the development and mounting difficulty of expert activity, it is an expert's responsibility to maintain and enhance both the theoretical and practical knowledge essential for the practising of this profession, being aware of the fact that a high-quality compiled expert's opinion contributes not only to fulfil of the aim of the Expert's law, but also to strengthen the confidence of the experts and the general public in the expert's profession.

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ, LITERATURA

- [1] ALEXANDR, Pavel a kol. *Forenzní ekotechnika: les a dřeviny*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 625 s. ISBN 978-80-7204-681-2.
- [2] ALEXANDR, Pavel a VOKURKA, Jan. *Revizní znalecký posudek – možný postup znalce na základě analýzy konkrétních revizních posudků – z pohledu Forenzní ekotechniky: les a dřeviny*. Sborník XXII. mezinárodní vědecké konference soudního inženýrství ExFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Leden 2013, 7 s. ISBN 978-80-214-4675-5.
- [3] *Almanach ÚSI 2015*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství, 2015. 125 stran. ISBN 978-80-214-5098-1.
- [4] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a HÓTOVÁ, Renáta. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011. xxxiii, 555 s. Beckova edice právo a hospodářství; 74. ISBN 978-80-7400-395-0.
- [5] BRADÁČ, Albert a kol. *Soudní inženýrství*. Brno: CERM, 1997. 719 s. ISBN 80-7204-057-X.
- [6] BRADÁČ, Albert a kol. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. 220 s. ISBN 80-7204-365-X.
- [7] BRADÁČ, Albert a kol. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 242 s. ISBN 978-80-7204-704-8.
- [8] *Dohoda o spolupráci*. Česká unie soudních znalců v lesním hospodářství. Krajský soud v Praze, č. j. Spr 137/2008, Praha, Březen 2008, 2 s.
- [9] *Dohoda o spolupráci*. Komora soudních znalců ČR, Krajský soud v Praze, č. j. Spr 218/2008, Praha, Únor 2008, 2 s.
- [10] DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xiii, 191 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2.
- [11] DÖRFL, Luboš et al. *Soudní znalectví, aneb, Minimum znalostí znalce v oboru ekonomika - ceny a odhady nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2009. 147 s. ISBN 978-80-01-04307-3.

- [12] FRYŠTÁK, Marek a KREJČÍ, Zdeněk. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 167 s. Edice učebnic PrF MU; č. 430. ISBN 978-80-210-4955-0.
- [13] FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 392 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická. Scientia; sv. č. 509 = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica. Scientia; vol. 509. ISBN 978-80-210-7687-7.
- [14] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9.
- [15] JEMELKA, Luboš. *Správní řád: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008. 592 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-784-5.
- [16] KOCOUREK, Jiří. *Advokáti, komerční právníci, notáři, znalci a tlumočníci*. Praha: Eurounion, 1995. 86 s. ISBN 80-85858-11-8.
- [17] KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 331 s. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4.
- [18] KUBICA, Milan, KARDOŠ, Peter a JAKUBEC, Miroslav. *Aktuálne právne predpisy pre znalcov, tlumočnickov a prekladateľov*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2011. 296 s. ISBN 978-80-263-0033-5.
- [19] *Specifické podmínky pro znaleckou činnost*. Ministerstvo spravedlnosti ČR, č. j. 359/2011-OD, Praha, 2011.
- [20] MOHELSKÁ, Hana. *Řízení lidských zdrojů*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 135 s. ISBN 978-80-7041-659-4.
- [21] MUSIL, Jan. *Kriminalistický ústav Praha. Převyprávění sporu soudních znalců* [online]. © 2015. Policie ČR. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prevypraveni-sporu-soudnich-znalcu.aspx>.
- [22] PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: výkladový slovník: výchova, vzdělávání, péče, řízení*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2002. 280 s. ISBN 80-200-0950-7.
- [23] PIVOŇKOVÁ, Kateřina. *Problematika výkonu činnosti znalců a tlumočnicků a jejich vazby na celoživotní vzdělávání*. Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Jana Amose Komenského, Katedra andragogiky. Vedoucí diplomové práce doc. JUDr. Zdeněk Brynda, CSc. 81 s.

- [24] PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 336 s. ISBN 978-80-247-4806-1.
- [25] PRAŽÁK, Josef. *Soudní znalci*. V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1940. 377 s. Právnická knihovna; sv. 53.
- [26] *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, 1993. ISSN 1210-6410, roč.2013, č.7.
- [27] *Projekt přípravy dalšího vzdělávání znalců a tlumočnicků Krajského soudu v Praze*. Krajský soud v Praze, Spr 1031/2006, Praha, Říjen 2006, 8 s.
- [28] PRŮCHA, Jan a VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- [29] PULDA, Jan. *Tlumočníci, překladatelé, znalci a jejich právní postavení ve vybraných státech EU. Parlamentní institut: kancelář Poslanecké sněmovny: [ročenka]*. Parlamentní institut. Praha: [2010].
- [30] *Rámcová smlouva o vzájemné spolupráci v oblasti odborné přípravy uchazečů o jmenování znalcem v oboru zdravotnictví a v oblasti dalšího vzdělávání znalců jmenovaných v daném oboru*. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, s. p. Krajský soud v Praze, č. j. Spr 1138/2006, Praha, Listopad 2006, 3 s.
- [31] *Projekt přípravy a dalšího vzdělávání znalců*. Komora soudních znalců ČR, Krajský soud v Praze, č. j. Spr 81/2006, Praha, listopad 2006, 4 s.
- [32] REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 184 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
- [33] SEMELA, Marek. *Projekt EVU – QUERY*. Soudní inženýrství. 2006, roč. 17, č. 5, s. 249 – 254. ISSN 1211-443X.
- [34] SZILÁGYI, Miroslav., BARTOŠOVÁ, Věra. *Znalecká činnost v Slovenskej republike. Právní rádce: měsíčník Hospodářských novin*. Praha: Economica, 2005. č. 1. ISSN 1210-4817.
- [35] VANTUCH, Pavel. *Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek?* Bulletin advokacie. 2012, č. 6, s. 17-23. ISSN 1210-6348.
- [36] VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2012. 1446 s. ISBN 978-80-7273-166-4.

- [37] VYKLICKÝ, Robert. *Právní úprava soudních znalců a tlumočnicků. Parlamentní institut: kancelář Poslanecké sněmovny: [ročenka]*. Parlamentní institut. Praha: [2004].
- [38] WEBER, Michael. *The QUERY Project – Developing Guidelines for a Best Practice Qualification of Accident Analysts*. EUROPEAN ASSOCIATION FOR ACCIDENT RESEARCH AND ANALYSIS. EVU. Hamburg, 2006. ISBN 978-3-00-019328-6.

Právní předpisy

- [39] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- [40] Zákon č. 444/2011, kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- [41] Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- [42] Vládní nařízení č. 100/1933 Sb., kterým se vydávají předpisy o odhadu nemovitostí v řízení exekučním (odhadní řád)
- [43] Vládní nařízení č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců
- [44] Zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících
- [45] Zákon č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků
- [46] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- [47] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [48] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- [49] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- [50] Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- [51] Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů
- [52] Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník
- [53] Zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlmočnících a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 93/2006 Z.z., zákona č. 522/2007 Z.z., zákona č. 520/2008 Z.z. a zákona č. 136/2010 Z.z., ve znění pozdějších předpisů

- [54] Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů
- [55] Vyhláška MS SR č.490/2004 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 500/2005 Z.z., vyhlášky č. 534/2008 Z.z. a vyhlášky č. 33/2009 Z.z., ve znění pozdějších předpisů
- [56] Vyhláška č. 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydávání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů
- [57] Loi n° 71-498 du 29 juin 1971 relative aux experts judiciaires
- [58] Décret N° 2004-1463 du 23 décembre 2004
- [59] Décret n° 74-1184 du 31 décembre 1974
- [60] Loi n° 2004-130 du 11 février 2004
- [61] Směrnice MS ČSR č. 10/1973 – kontr. odb., o organizaci, řízení a kontrole znalecké a tlumočnické činnosti, s přílohami
- [62] Sdělení ČSÚ č. 492/2003 Sb., o vydání rozšíření Klasifikace zaměstnání (KZAM-R)
- [63] Instrukce MS ČR ze dne 30. 4. 2012, č. j. 90/2012-OSD-ZN, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků, a o některých dalších otázkách

Internetové zdroje

- [64] www.cmv.cz
- [65] www.vutbr.cz/usi
- [66] www.ckom.cz
- [67] www.vse.cz
- [68] www.justice.cz
- [69] www.prace.cz/encyklopedieprofesi.cz
- [70] www.ldf.mendelu.cz
- [71] www.ff.cuni.cz
- [72] www.cvut.cz
- [73] www.nkp.cz

12. SEZNAM PUBLIKOVANÝCH VLASTNÍCH PRACÍ

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Aktuální přístup státu k výkonu znalecké činnosti – významná součást analýzy v rámci standardizace celoživotního vzdělávání*. Sborník XXI. mezinárodní vědecké konference soudního inženýrství ExFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Leden 2012, 9 s. ISBN 978-80-214-4412-6.

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Právní úprava jmenování znalců ve Slovenské republice a Francii se zaměřením na případné požadavky jejich vzdělávání*. Sborník 4. odborné konference doktorského studia JuFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Duben 2012, 5 s. ISBN 978-80-214-4485-0.

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Sjednocení podmínek pro jmenování a další novinky znalecké a tlumočnické činnosti*. Časopis Soudní tlumočnický 2/2011, Praha, Červen 2012, 4 s. Komora soudních tlumočnicků ČR

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Povinnost celoživotního vzdělávání znalců jmenovaných soudy a ministrem spravedlnosti v návaznosti na výkon znalecké činnosti s přihlédnutím k platné právní úpravě a nástin modelu řešení*. Sborník XXII. mezinárodní vědecké konference soudního inženýrství ExFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Leden 2013, 7 s. ISBN 978-80-214-4675-5.

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Vytvoření jednotné vzdělávací soustavy pro vybrané znalecké obory*. Sborník XXIII. mezinárodní vědecké konference soudního inženýrství ExFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Leden 2014, 7 s. ISBN 978-80-214-4852-0.

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Soudní znalec a znalecký posudek – významná součást při rozhodování orgánů veřejné moci*. Časopis Poradenství 1/2013, Praha, Červen 2013, Asociace pro poradenství, 7 s. ISSN 1210-9800.

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Základní registr osob, IČO a problematika povinně zveřejňovaných údajů*. Časopis Soudní tlumočnický 1/2013, Praha, Červen 2013, 3 s. Komora soudních tlumočnicků ČR.

- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Možnost vedení znaleckého/tlumočnického deníku i v elektronické podobě*. Časopis Soudní tlumočnický 1/2013, Praha, Červen 2013, 2 s. Komora soudních tlumočnicků ČR.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Videokonference – nová metoda výslechu znalce v rámci evropské e-justice*. Časopis Soudní inženýrství 2/2013, Brno, Srpen 2013, 3 s. ISSN 1211-443X.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Může se poradce nebo konzultant stát soudním znalcem?* Časopis Poradenství 1/2014, Praha, Září 2014, Asociace pro poradenství, 5 s. ISSN 1210-9800.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Povinné celoživotní vzdělávání znalců*. Sborník XXIV. mezinárodní vědecké konference soudního inženýrství ExFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Leden 2015, 9 s. ISBN 978-80-214-5100-1.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost*. Sborník 7. odborné konference doktorského studia JuFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Duben 2015, 4 s. ISBN 978-80-214-5145-2.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Jednotná vzdělávací soustava v rámci celoživotního vzdělávání znalců*. Časopis Oceňování 4/2015, VŠE Praha, Prosinec 2015, 9 s. ISSN 1803-0785.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Povinné celoživotní vzdělávání znalců*. Časopis Kriminalistický sborník 5/2015, KÚP Policie ČR, Praha, Prosinec 2015, 5 s.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Projekt jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost*. Časopis Soudní inženýrství 2 - 3/2015, Brno, Prosinec 2015, 5 s. ISSN 1211-443X.
- PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Pilotní projekty v rámci Jednotné vzdělávací soustavy pro znaleckou činnost*. Sborník XXV. mezinárodní vědecké konference soudního inženýrství ExFos, ÚSI VUT Brno, AZO, o. s., EVU-NS v ČR, o. s., Brno, Leden 2016, 9 s. ISBN 978-80-214-5321-0.